

**ODRODZENIE POLSKIEJ
SŁUŻBY ZAGRANICZNEJ
1917-1921**

Warszawa 2018

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo
Spraw Zagranicznych

Copyright © by
Ministerstwo Spraw Zagranicznych
Warszawa 2018

Wszelkie prawa zastrzeżone
Wydawca:
Ministerstwo Spraw Zagranicznych
Biuro Archiwum i Zarządzania Informacją
Al. J. Ch. Szucha 23, 00-580 Warszawa

Redakcja:
Krzysztof Szczepanik, MSZ

Współpraca redakcyjna:
Paweł Ceranka, MSZ
Wojciech Biliński, MSZ
Małgorzata Mroczkowska, MSZ

Projekt graficzny i skład:
Bang Bang Design

Druk i oprawa:
Edit Sp. z o.o.
05-462 Wiązowna
ul. Dworkowa 2

*Publikacja ma charakter niekomercyjny
i nie jest przeznaczona do obrotu handlowego*

ISBN 978-83-65427-58-8

Odrodzenie polskiej służby zagranicznej po okresie zaborów było skomplikowanym procesem, którego podstawowe ramy wyznaczają lata 1917-1921. Służba ta nie odrodziła się na podstawie jednego aktu prawnego czy politycznego. Był to owoc indywidualnego wysiłku i zaangażowania działaczy niepodległościowych, ale także dorobku instytucjonalnego w postaci struktur i norm działania wypracowanych przez różnorodne ośrodki i organizacje działające w kraju i zagranicą.

Polskiej służbie zagranicznej przyszło odradzać się w bardzo trudnych uwarunkowaniach międzynarodowych, a także tych wewnętrznych. Wysiłki polskich mężów stanu i dyplomatów koncentrowały się na udziale w pracach konferencji wersalskiej, wpływie na kształt nieokreślonych przez dłuższy okres czasu granic w warunkach sporów i otwartych konfliktów. W tym samym czasie tworzone zręby organizacyjne centrali MSZ, powstawały placówki dyplomatyczne i konsularne.

W ramach różnych nurtów politycznych, z których się wywodzili, i problemów, które przyszło rozwiązywać polskim dyplomatom w tym czasie warto podkreślić, że przeważało wśród nich przekonanie o konieczności spójnego i kompromisowego działania w różnych wymiarach prowadzonej przez nich aktywności. To dzięki temu przekonaniu i nadrzędności myślenia o interesie odradzającego się państwa udało się osiągnąć dla Polski maksimum tego, co było wtedy możliwe.

W niniejszej publikacji przedstawiono najważniejsze wątki i tematy związane z odrodzeniem polskiej służby zagranicznej w latach 1917-1921.

Redakcja

SPIS TREŚCI

Od redakcji	03
Kalendarium	06

UWARUNKOWANIA MIĘDZYNARODOWE

13. punkt Wilsona	13
Konferencja pokojowa w Paryżu 1919. Sprawa polska	17
Traktat wersalski i rozstrzygnięcia dotyczące Polski	21
Polska w Lidze Narodów	25
Stosunki dyplomatyczne z Wolnym Miastem Gdańskiem	28

ZAGRANICZNE I KRAJOWE OŚRODKI NIEPODLEGŁOŚCIOWE

Naczelny Komitet Narodowy	34
Agencja Lozańska	38
Komitet Narodowy Polski	42
Rada Regencyjna	46
Naczelnik Państwa	52

STOSUNKI DYPLOMATYCZNE Z SĄSIADAMI

Niemcy	56
Litwa i Łotwa	60
Rosja Radziecka	64
Czechosłowacja i Rumunia	68

POLITYCY I DYPLOMACI

Roman Dmowski	74
Józef Piłsudski	78
Ignacy Jan Paderewski	82
Wybrane postacie	86

ODRODZENIE SŁUŻBY ZAGRANICZNEJ ...

Depesza Józefa Piłsudskiego z 16 listopada 1918 r	104
Nawiązywanie stosunków dyplomatycznych	108
Utworzenie Ministerstwa Spraw Zagranicznych	112
Placówki Ministerstwa Spraw Zagranicznych (1921)	114
Polska służba konsularna	116
Przedwojenne siedziby placówek dyplomatycznych, nadal administrowane przez MSZ	120
Mundur dyplomatyczny	130

Wykaz instytucji	136
------------------------	-----

ODRODZENIE POLSKIEJ SŁUŻBY ZAGRANICZNEJ 1917-19

WYDARZENIA

16 sierpnia 1914
powstanie Naczelnego Komitetu
Narodowego w Krakowie

1915
powstanie Agencji Lozańskiej
w Szwajcarii

15 sierpnia 1917
utworzenie w Lozannie
Komitetu Narodowego
Polskiego z siedzibą w Paryżu

12 września 1917
powołanie Rady Regencyjnej Królestwa
Polskiego z siedzibą w Warszawie.
funkcjonował Departament Spraw
Politycznych, załóżkę przyszłej
centrali MSZ

Akt 5 listopada 1916
proklamacja przedstawicieli
Niemiec i Austro-Węgier
z obietnicą powstania
Królestwa Polskiego

30 marca 1917
manifest rosyjskiego
rządu tymczasowego
uznający prawo
narodu polskiego
do samostanowienia

uznanie KNP przez
mocarstwa ententy
wrzesień - listopad 1917

UWARUNKOWANIA

1917

1 stycznia 1918
przejęcie przez rząd Rady Regencyjnej
placówek zagranicznych Naczelnego
Komitetu Narodowego

7 października 1918
ogłoszenie przez Radę Regencyjną
deklaracji o przyszłej niepodległości Polski

26 października 1918
ustanowienie przez Radę Regencyjną
Ministerstwa Spraw Zewnętrznych

11 i 14 listopada 1918
przekazanie przez Radę Regencyjną
władzy Józefowi Piłsudskiemu

16 listopada 1918
depesza Józefa Piłsudskiego notyfikująca
odrodzenie Polski, kontrasygnowana
przez Tytusa Filipowicza - kierownika MSZ

17 listopada 1918
pierwsza samodzielna zagraniczna
depesza MSZ z propozycją nawiązania
stosunków dyplomatycznych

22 listopada 1918
Józef Piłsudski Naczelnikiem Państwa
Tymczasowym

I wojna światowa
28 lipca 1914
- 11 listopada 1918

8 stycznia 1918
ogłoszenie planu pokojowego
(14. punktów) przez W. Wilsona,
prezydenta USA

3 czerwca 1918
konferencja premierów Francji,
Wielkiej Brytanii i Włoch w Wersalu
zakończona wydaniem deklaracji
w sprawie odbudowy Polski

1918

ODRODZENIE POLSKIEJ SŁUŻBY ZAGRANICZNEJ 1917-1921

WYDARZENIA

UWARUNKOWANIA

15 stycznia 1919
zaproszenie Polski
na konferencję pokojową
w Paryżu

18 stycznia 1919 – 28 czerwca 1919
obrazy konferencji pokojowej w Paryżu
zakończone podpisaniem traktatu wersalskiego

22 stycznia – 27 lutego 1919
uznanie rządu
Ignacego J. Paderewskiego
przez mocarstwa ententy

14 lutego 1919 – 18 marca 1921
wojna z Rosją Radziecką

28 czerwca 1919
podpisanie przez Polskę traktatu
wersalskiego i tzw. traktatu
mniejszościowego. Polska członkiem
założycielem Ligi Narodów

- 16 stycznia 1919
Ignacy Jan Paderewski premierem rządu
i ministrem spraw zagranicznych
- 1 lutego 1919
zmiana nazwy urzędu na
Ministerstwo Spraw Zagranicznych
- 20 lutego 1919
Józef Piłsudski
Naczelnikiem Państwa
- 8 maja 1919
ustanowienie pierwszego poselstwa kierowanego
przez chargé d'affaires Jana Modzelewskiego (Berno)
- 22 czerwca 1919
złożenie listów uwierzytelniających
przez pierwszego posła RP za granicą
(Rumunia – Aleksander Skrzyński)

8 lutego 1920
Maciej Biesiadecki objął urząd jako
pierwszy Komisarz Generalny RP
w Wolnym Mieście Gdańsku

23 czerwca 1920
Eustachy Sapieha został mianowany Ministrem
Spraw Zagranicznych, w 1921 podpisał układy
o sojuszu z Francją i Rumunią

11 lipca 1920
plebiscyt na Warmii,
Mazurach i Powiślu

15 sierpnia 1920
zwycięstwo Wojska Polskiego
nad Armią Czerwoną
(Bitwa Warszawska)

9 listopada 1920
konwencja Polski
z przedstawicielami
Wolnego Miasta Gdańska,
zawarta w Paryżu

19 lutego 1921
układ sojuszniczy z Francją

3 marca 1921
układ sojuszniczy z Rumunią

17 marca 1921
uchwalenie Konstytucji
Marcowej

20 marca 1921
plebiscyt na
Górnym Śląsku

18 marca 1921
podpisanie
traktatu ryskiego,
kończącego wojnę
polsko-radziecką

1919

1920

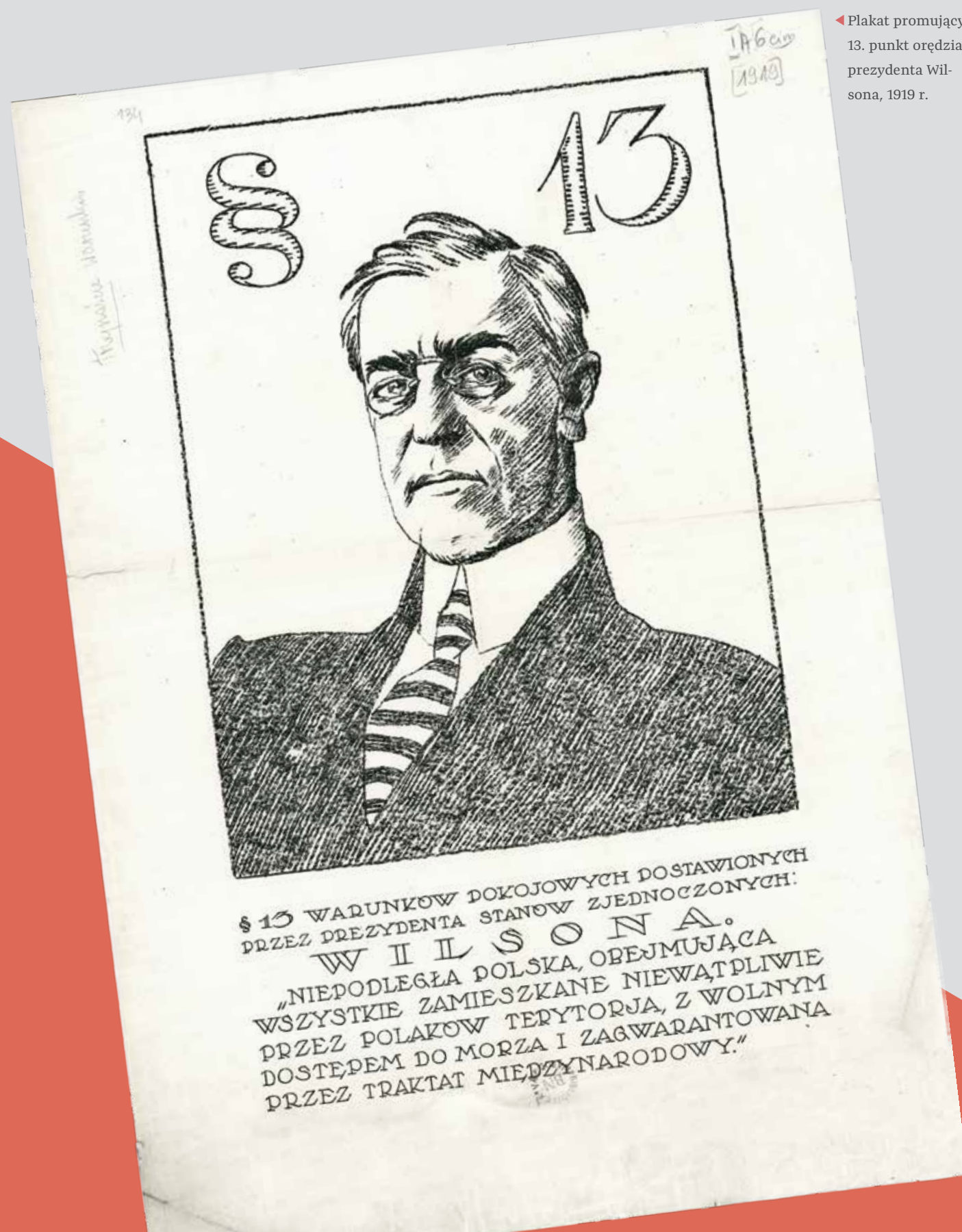
1921

UWARUNKOWANIA MIĘDZYNARODOWE

13. punkt Wilsona
Konferencja pokojowa w Paryżu 1919.
Sprawa polska
Traktat wersalski i rozstrzygnięcia
dotyczące Polski
Polska w Lidze Narodów
Stosunki dyplomatyczne
z Wolnym Miastem Gdańskiem

◀ Plakat promujący
13. punkt orędzia
prezydenta Wil-
sona, 1919 r.

13. PUNKT WILSONA

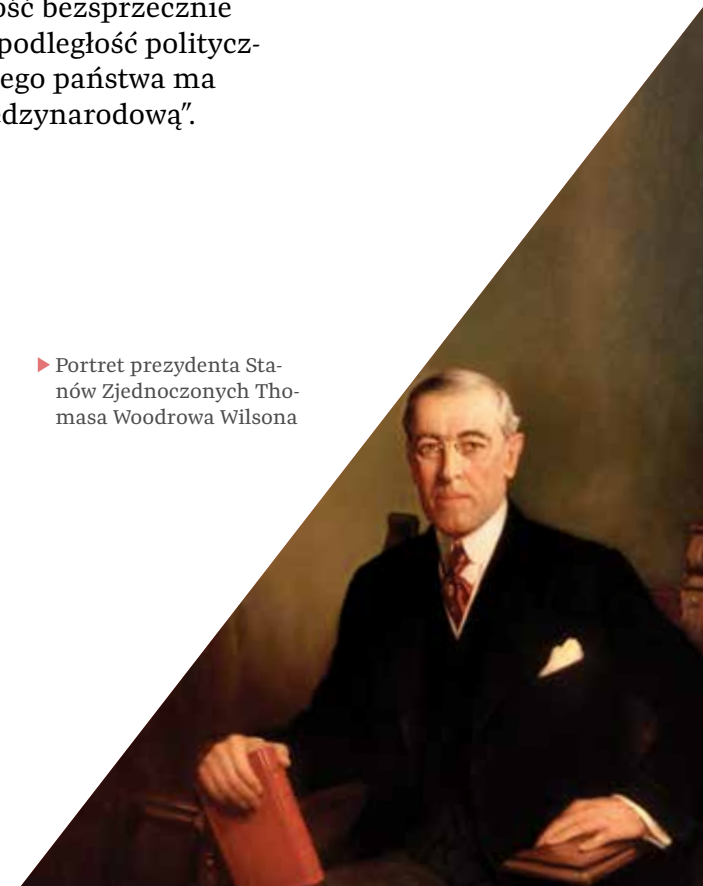
8 stycznia 1918 r. prezydent Stanów Zjednoczonych Thomas Woodrow Wilson w orędziu do Kongresu przedstawił program pokojowy, określający zasady ustanowienia trwałego i sprawiedliwego ładu światowego po zwycięstwie aliantów w I wojnie światowej.

Dokument, znany jako „14. punktów Wilsona” stał się podstawą rozejmu podpisanego 11 listopada 1918 r. w Compiègne, kończącego działania wojenne. Postulaty Wilsona zostały uwzględnione w traktacie wersalskim z 28 czerwca 1919 r.

Inicjatywa amerykańska proponowała przyjęcie niestosowanych wcześniej rozwiązań w stosunkach międzynarodowych. Specjalna rola została wyznaczona Lidze Narodów, organizacji zabezpieczającej pokój i współpracę międzynarodową.

Dla Polski najistotniejsze znaczenie miał punkt 13. zapowiadający: „Stworzenie niepodległego państwa polskiego na terytoriach zamieszkałych przez ludność bezsprzecznie polską, z wolnym dostępem do morza, niepodległość polityczną, gospodarczą, integralność terytoriów tego państwa ma być zagwarantowana przez konwencję międzynarodową”.

▶ Portret prezydenta Stanów Zjednoczonych Thomasa Woodrowa Wilsona

01
Spotkanie Paderewskiego i Wilsona – wi-
zja artystyczna Artura Szyki, 1939 r.

02
W staraniach o odzyskanie niepodległo-
ści Polski ważnym wydarzeniem było
przekazanie memoriału Ignacego Jana
Paderewskiego prezydentowi Stanów
Zjednoczonych Wilsonowi. Dokument
ten (na zdjęciu jedna ze stron) uzasad-
niał konieczność odbudowy niepodle-
głości Polski, a także przyznania jej Prus
Wschodnich i Gdańska, 15 stycznia 1917 r.

03
Orędzie Wilsona z 22 stycznia 1917 r. zostało
przez Polaków przyjęte niezwykle entuzja-
stycznie. Tekst depezy dziękczynnej Tym-
czasowej Rady Stanu w Królestwie Polskim,
Protokół posiedzenia rady,
26 stycznia 1917 r.

04
Memoriał Paderewskiego był zapewne inspi-
racją dla prezydenta Wilsona, który w orę-
dzu do Senatu z 22 stycznia 1917 r. powie-
dzał: „Uważam za oczywiste, i pozwolę tu
sobie podać jeden przykład, że mężowie sta-
nu wszędzie są zgodni co do tego, iż powinna
powstać zjednoczona i niepodległa Polska,
stanowiąca sama o swoim losie”. Na zdjęciu
notatka prezydenta zawierająca te słowa
przekazana I.J. Paderewskiemu, 1918 r.

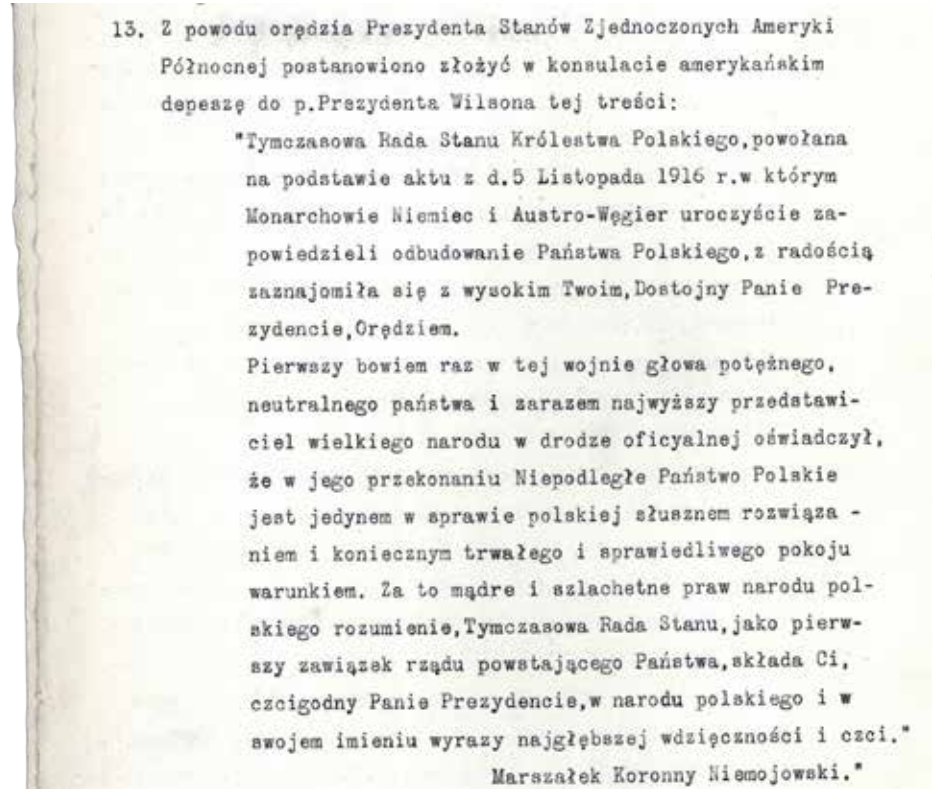
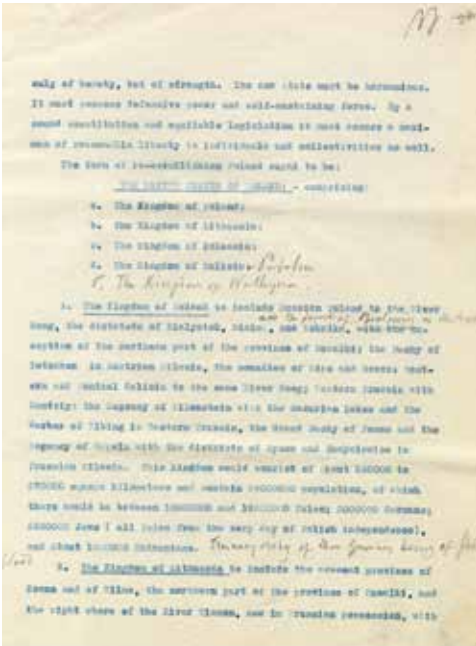
05
Opublikowany tekst orędzia do Kongresu,
fragment zawierający 13. punkt dotyczący
niepodległej Polski, 8 stycznia 1918 r.

06
Telegram prezydenta Wilsona do Naczelnika
Państwa Józefa Piłsudskiego, 28 lipca 1919 r.

07
Dyplom pokojowej nagrody Nobla przy-
znany prezydentowi Wilsonowi w 1920 r.

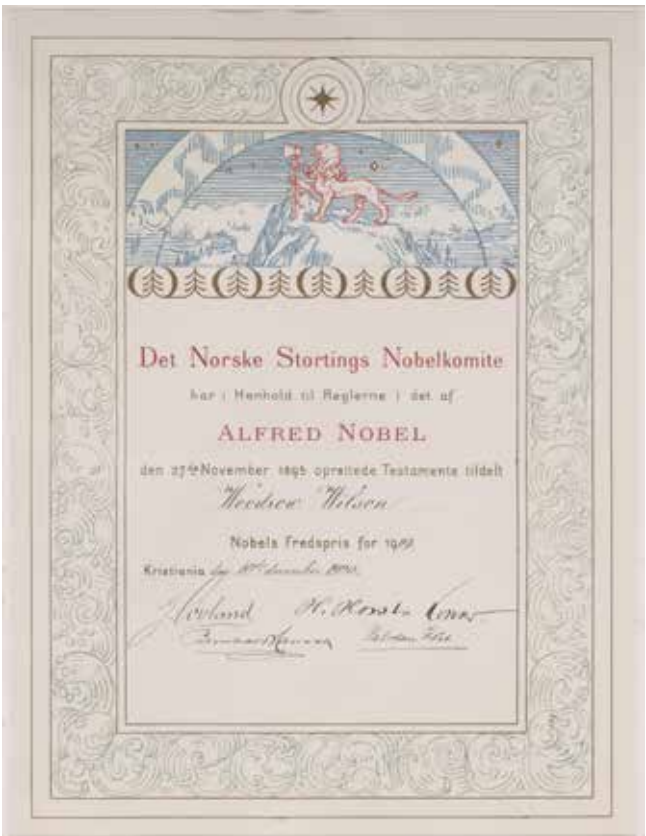
08
Ambasador RP w Stanach Zjednoczo-
nych Tytus Filipowicz dekoruje wdowę
po prezydencie Wilsonie Wielką Wstęgą
„Polonia Restituta”, Waszyngton 1931 r.

09
Portret prezydenta Stanów Zjednoczo-
nych Thomasa Woodrowa Wilsona

XIII. An independent Polish state should be erected which should include the territories inhabited by indisputably Polish populations, which should be assured a free and secure access to the sea, and whose political and economic independence and territorial integrity should be guaranteed by international covenant.

I take it for granted for instance, if I may venture upon a single example, that statesmen everywhere are agreed that there should be a united, independent, and autonomous Poland

Do Jenerała Piłsudskiego
Warszawa.
Pańska serdeczna depeza sprawiła mi wielką przyjemność. Czuję się prawdziwie szczęśliwy na myśl, że osoba moja związana jest w pełnej mierze z przywróceniem niepodległości Polski. Będę ekwapiwie śledził każdy krok postępu na drodze jej nowej niepodległości oczyma szczerego przyjaciela, pragnącego widzieć, jak urzeczywistni się piękna przyszłość otwarta dziś dla narodu polskiego.
W. Woodrow Wilson.

KONFERENCJA POKOJOWA W PARYŻU 1919

18 stycznia 1919 r. w salach francuskiego Ministerstwa Spraw Zagranicznych przy Quai d'Orsay w Paryżu uroczyście otwarto obrady konferencji pokojowej, w której udział wzięli przedstawiciele 27 krajów. Głównym celem konferencji było ustanowienie nowego ładu międzynarodowego, zapewniającego trwały pokój.

Państwa pokonane w I wojnie światowej (Niemcy, Austro-Węgry, Turcja i Bułgaria) nie zostały dopuszczone do udziału w konferencji. Rosja również nie była oficjalnie reprezentowana i nie była stroną traktatów pokojowych.

Głos decydujący w wypracowaniu postanowień konferencji mieli przedstawiciele zwycięskich mocarstw: Stanów Zjednoczonych, Francji i Wielkiej Brytanii przy współudziale Włoch.

Traktat pokojowy został podpisany 28 czerwca 1919 r. 16 lipca 1919 r. jego postanowienia ratyfikowały pokonane w wojnie Niemcy.

Po zawarciu traktatu z Niemcami, podpisano dalsze porozumienia pokojowe z państwami pokonanymi:

- 10 września 1919 r. z Austrią w Saint Germain-en Laye
- 27 listopada 1919 r. z Bułgarią w Neuilly-sur-Seine
- 4 czerwca 1920 r. z Węgrami w Trianon
- 10 sierpnia 1920 r. z Turcją w Sèvres oraz 24 lipca 1923 r. w Lozannie

▼ Od prawej: Woodrow Wilson (prezydent Stanów Zjednoczonych), Georges Clemenceau (premier Francji), David Lloyd George (premier Wielkiej Brytanii) oraz Vittorio Orlando (premier Włoch).

SPRAWA POLSKA

Kwestia wytyczenia granicy polsko-niemieckiej w przyszłym traktacie pokojowym, kończącym I wojnę światową, wywoływała najczęściej kontrowersji wśród przedstawicieli państw sprzymierzonych. Sytuacja ta stawiała przed odradzającą się dyplomacją polską ogromne wyzwania. Polska delegacja na konferencję pokojową, składała się z wybitnych działaczy i uczonych, zapewniających wysoki merytoryczny poziom argumentacji i przygotowywanych ekspertyz.

15 stycznia 1919 r. Roman Dmowski został mianowany przez Komitet Narodowy Polski oficjalnym delegatem Polski na obrady kongresu pokojowego. Delegacja formalnie miała działać do momentu podpisania traktatu pokojowego, w rzeczywistości funkcjonowała do sierpnia 1920 r.

Głównym i bezpośrednim partnerem rozmów delegacji polskiej była, powołana przez konferencję, Komisja ds. Spraw Polski, której przewodniczył francuski dyplomata Jules Cambon.

29 stycznia 1919 r. na posiedzenie Rady Najwyższej zostali po raz pierwszy zaproszeni Roman Dmowski i Erazm Piltz, by zaprezentować całokształt spraw zgodnie z polską racją stanu. Dmowski przedstawił aktualną sytuację wojskową i polityczną Polski, m.in. postulaty dot. przyszłych granic. Zdecydowanie wypowiedział się za dostępem Polski do morza.

► Otwarcie konferencji pokojowej w Paryżu, 18 stycznia 1919 r.

W odpowiedzi na złożone przez delegację polską memoriały oraz wystąpienie Dmowskiego, komisja Cambona opracowała i przedstawiła 12 marca 1919 r. projekt raportu korzystnego dla Polski ukształtowania granicy zachodniej. Raport ten stał się przedmiotem obrad Rady Najwyższej. Kwestię polskiej granicy zachodniej włączono do tematyki obrad nad granicami Niemiec.

Sprzeczność interesów mocarstw w kwestii niemieckiej spowodowała, że premier Wielkiej Brytanii oraz prezydent Stanów Zjednoczonych nie poparli raportu komisji Cambona i spowodowali wprowadzenie zmian na niekorzyść Polski:

- utworzenie Wolnego Miasta Gdańsk pod protektorem Ligi Narodów,
- przeprowadzenie plebiscytów na Warmii i Mazurach oraz na Górnym Śląsku,
- pozostawienie Prus jako prowincji niemieckiej przedzielonej terytorium Polski.

01
Pamiątkowe zdjęcie uczestników konferencji pokojowej w Paryżu z Woodrowem Wilsonem, prezydentem Stanów Zjednoczonych. Stoi piąty od lewej Roman Dmowski.

02
Część polskiej delegacji na konferencję pokojową w Paryżu.

03
Dokument wystawiony przez Komitet Narodowy Polski desygnujący Romana Dmowskiego jako oficjalnego delegata Polski na konferencję pokojową w Paryżu, 18 stycznia 1919 r.

04
Rękopis memoriału w sprawie zachodniej granicy Polski przygotowany przez Romana Dmowskiego.

01

02

05
Roman Dmowski

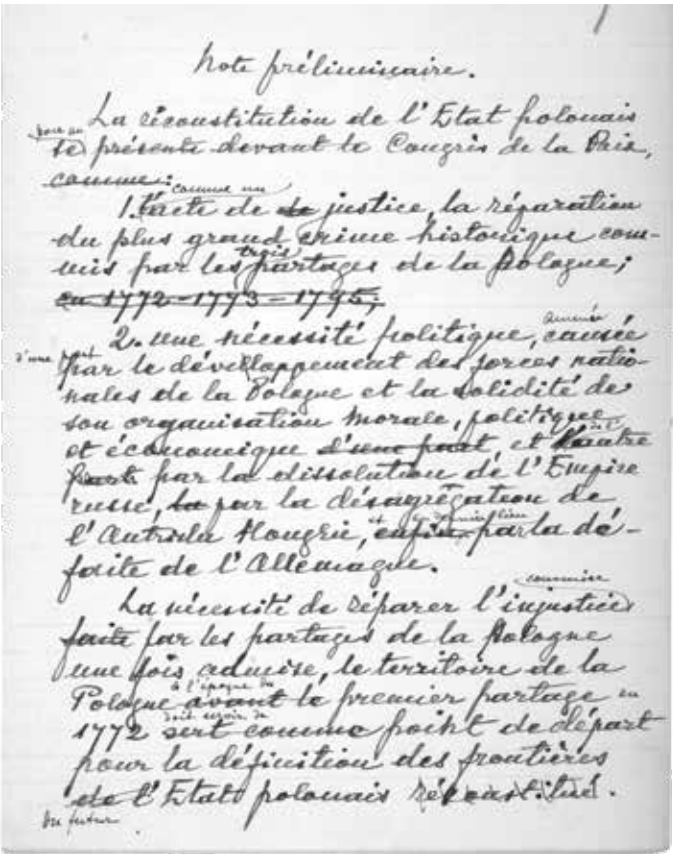
06
Ignacy J. Paderewski

07
Pierwsza strona „Ilustrowanego Kuryera Codziennego” informująca o postanowieniach zawartego traktatu wersalskiego, 28 czerwca 1919 r.

08
Ignacy Jan Paderewski i Roman Dmowski w trakcie obrad jednego z posiedzeń konferencji pokojowej.

03

04

05

SEKRETARIAT GENERALNY
SEKRETARZ GENERALNY
STANISŁAW KOZICKI
ZASTĘPCA SEKRETARZA
MICHAŁ SOKOLNICKI
JOACHIM BARTOSZEWICZ

DELEGACI I DORADCY
14 OSÓB

06

BIURO PRASOWE
DELAGACJI POLSKIEJ

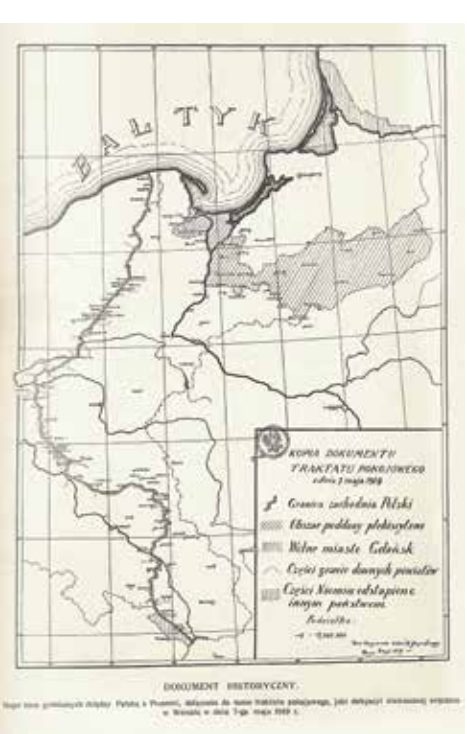
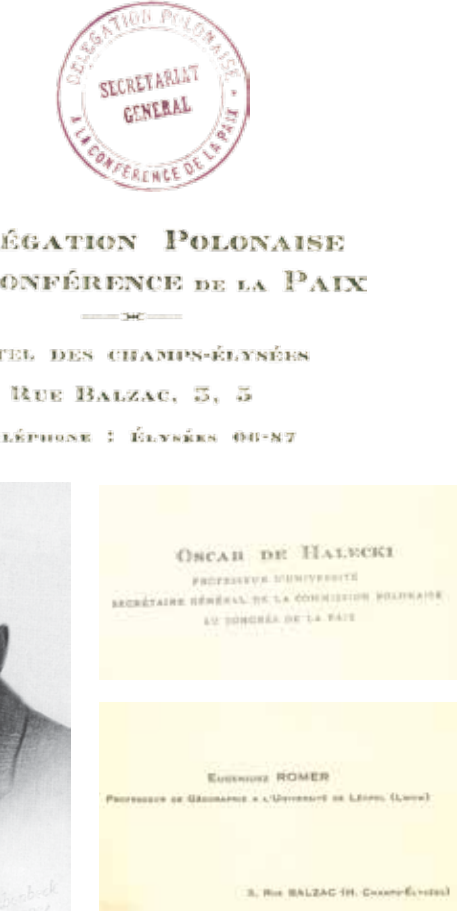
EKSPERCI
41 OSÓB

07

08

09

▼ Wielka Czwórka, od prawej:
Woodrow Wilson (prezydent
Stanów Zjednoczonych), Georges
Clemenceau (premier Francji),
Vittorio Orlando (premier
Włoch), David Lloyd George
(premier Wielkiej Brytanii).

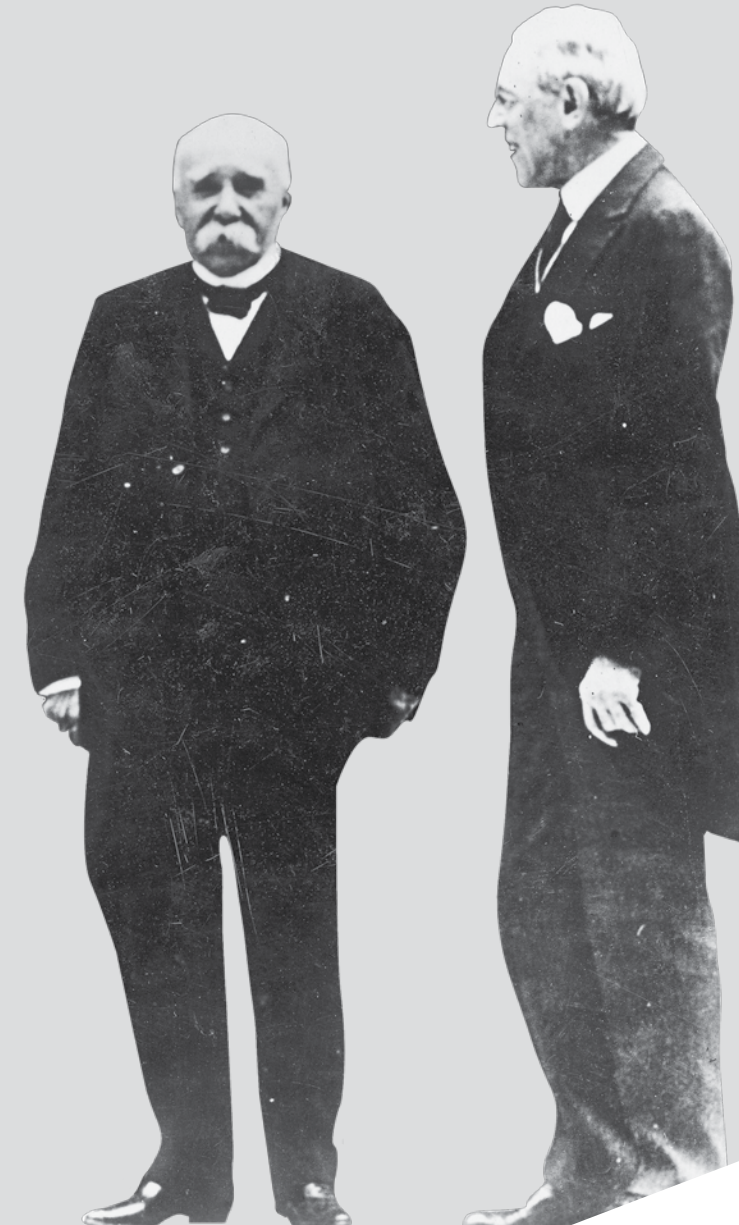

TRAKTAT WERSALSKI I ROZSTRZYGNIĘCIA DOTYCZĄCE POLSKI

Paryski traktat pokojowy został podpisany 28 czerwca 1919 r. w sali lustrzanej pałacu wersalskiego (stąd jego powszechna nazwa: traktat wersalski).

Traktat wersalski oddał Polsce część Wielkopolski z Poznaniem i część obszaru Prus. Utworzenie Wolnego Miasta Gdańska oraz zapowiedź plebiscytów na Warmii i Mazurach oraz Górnym Śląsku były poważnymi problemami dla kształtującej się odrodzonej państwowości polskiej oraz służby zagranicznej, która rozpoczynała merytoryczne i organizacyjne działania w skomplikowanych uwarunkowaniach wewnętrznych i międzynarodowych tego okresu.

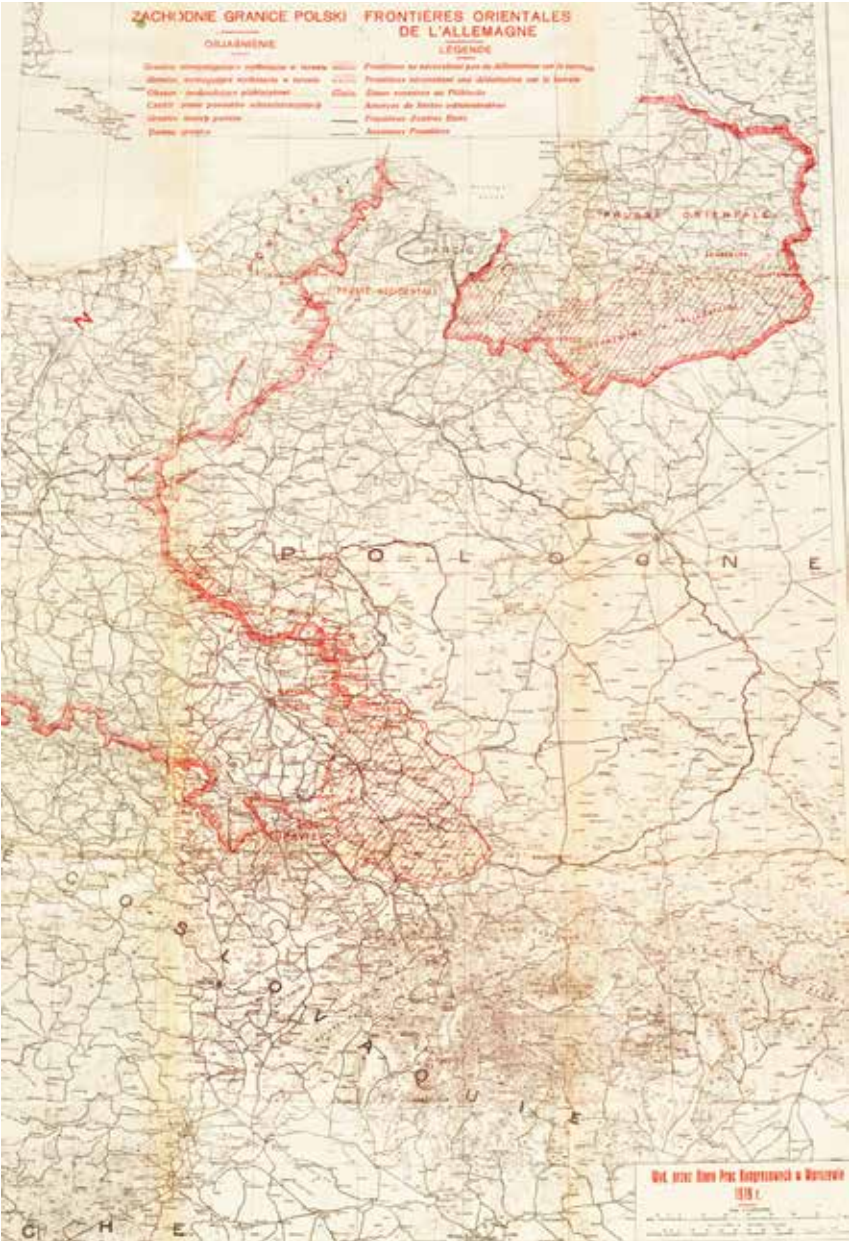
28 czerwca 1919 r. podpisano również tzw. mały traktat wersalski, który gwarantował między innymi poszanowanie i obronę praw mniejszości narodowych zamieszkujących Polskę. Mniejszości narodowe zamieszkujące terytorium Niemiec nie miały takich gwarancji.

01
Mapa przebiegu zachodniej granicy Polski ustanowionej na konferencji w Paryżu.

02
Obraz Wiliama Orpena „The Signing of Peace in the Hall of Mirrors, Versailles”. Oryginał w zbiorach Imperial War Museum w Londynie.

03
Roman Dmowski w towarzystwie Maurycego Zamoyskiego w drodze na uroczystość podpisania traktatu wersalskiego.

01

04
Zaproszenie dla Romana Dmowskiego na uroczystość podpisania traktatu, 28 czerwca 1919 r.

05
Pierwsza strona z podpisami pod traktatem wersalskim. Widoczne nazwiska m.in. prezydenta Stanów Zjednoczonych Woodrowa Wilsona oraz premiera Wielkiej Brytanii Davida Lloyd George’a. Obok pieczęć z herbem rodzowym Dmowskiego „Pobóg”, którym sygnował traktat.

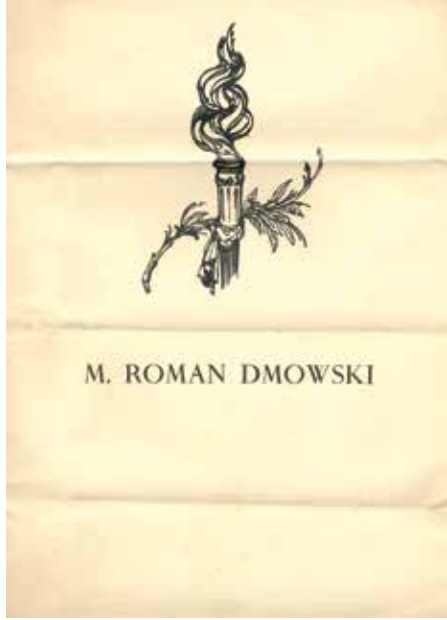
02

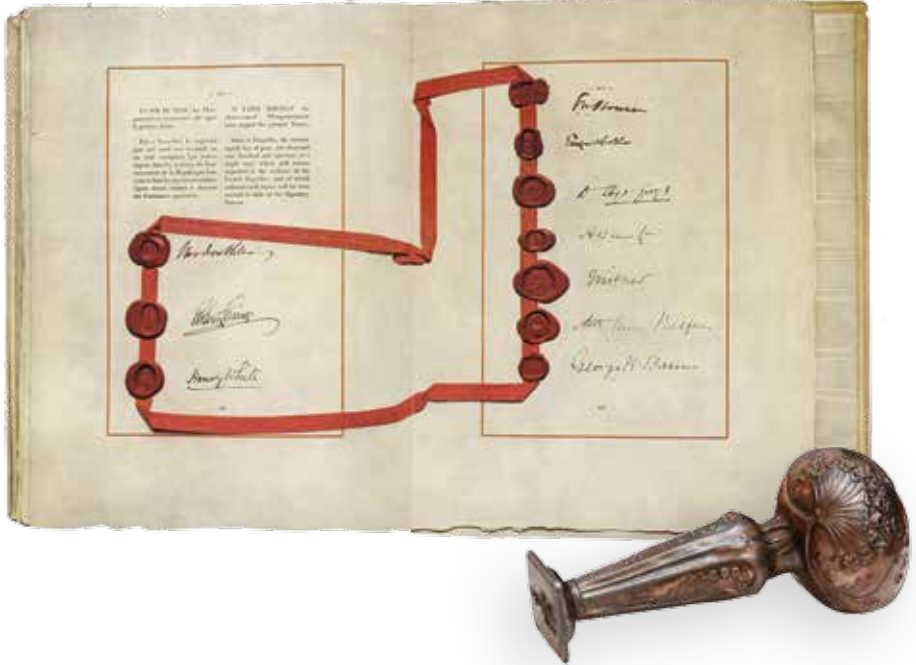
03

06
Art. 13 „Traktatu między głównymi mocarstwami sprzymierzonymi i stowarzyszonymi a Polską” podpisany w Wersalu 28 czerwca 1919 r. potwierdził prawo Polski do wysyłania i przyjmowania oficjalnych przedstawicieli dyplomatycznych.

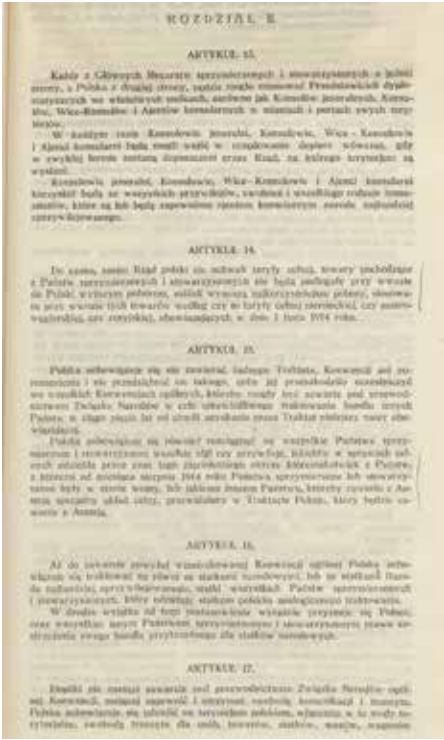
04

05

06

◀ Medal wybity z okazji przyjęcia Polski do Rady Ligi Narodów. Na rewersie tekst w języku łacińskim; przekład na polski: „Polska, po ciężkiej, półtorawiekowej niewoli, przy sprzyjaniu narodów wolność odzyskawszy, wchodzi do Rady Ligi Narodów na zasadzie tej najwyższej sprawiedliwości, aby nikomu szkody nie czynić i od nikogo szkody nie doznać”, Wrzesień 1926 r.

POLSKA W LIDZE NARODÓW

Jednym z ważnych elementów ustanowionego porządku międzynarodowego po I wojnie światowej było powołanie do życia Ligi Narodów. Powstała ona na mocy traktatu wersalskiego i rozpoczęła swoją działalność w 1920 r. Była pierwszą tego typu organizacją międzynarodową, której celem było utrzymanie światowego porządku i bezpieczeństwa. Polska była jej członkiem-założycielem, uznawała wysoką pozycję Ligi Narodów, widząc w niej gwaranta polskich interesów politycznych. Forum Ligi stanowiło miejsce stabilizowania relacji zewnętrznych, zwłaszcza w odniesieniu do stale zaogniających się stosunków w obszarze Wolnego Miasta Gdańska, stosunków z Litwą, czy Czechosłowacją.

◀ Siedziba Ligi Narodów w latach 1920-1936.

01
Fragment oficjalnej dokumentacji Ligi Narodów dot. propozycji przedstawicieli emigracyjnego Parlamentu Tatarów krymskich w sprawie objęcia przez Polskę opieki nad Krymem w ramach terytorijalno-mandato-
wej Ligi Narodów, Genewa 17 maja 1920 r.

02
Część pierwsza traktatu wersalskiego powołała do życia Ligę Narodów.

03
Kopia pisma Ministerstwa Spraw Zagranicznych do sekretarza generalnego Ligi Narodów informującego o wyznaczeniu Ignacego Jana Paderewskiego i Szymona Askenazego jako delegatów na pierwszą sesję zgromadzenia Ligi Narodów, 12 sierpnia 1920 r.

04
Sala posiedzeń zgromadzenia Ligi Narodów.
Na zdjęciu zaznaczono Jana Modzelewskiego, polskiego delegata na wszystkie sesje Ligi Narodów w latach 1921-1939.

05 Polska, jako sygnatariusz traktatu wersalskiego, została także członkiem założycielem Ligi Narodów.

06
Nota Delegacji Polskiej przy Lidze Narodów
do Sekretarza Generalnego z prośbą
o przekazywanie całej korespondencji
do władz w Polsce za pośrednictwem
Delegacji, 15 lutego 1921 r.

07
Liga Narodów jako gwarant międzynarodowego porządku interesowała się sporami i konfliktami między państwami. Na zdjęciu dokumentacja poświęcona zakończeniu wojny polsko-radzieckiej i podpisaniu traktatu ryskiego, 1921 r.

08 Mapa aktywności Ligi Narodów w rozwiązywaniu konfliktów między państwami. W przypadku Polski dotyczyło to sporów z Litwą o Wilno, Niemcami o Górny Śląsk i Czechosłowacją o Jaworzynę.

H/7/156/7/156 "

DÉLEGATION POLONAISE

BUREAU DE LA
SOCIÉTÉ DES NATIONS

N° 1

N° 47.

Monsieur le Secrétaire Général,

Jur lettre en date du 11 Quartier Général (n. 47),
M. Federewski vous présentait la demande de vouloir bien
faire adresser à la Délégation Polonaise (personnel, 23) Cui-
de St. Jean - Genève, exclusivement et sans exception, toutes
les communications de la Société des Nations, destinées au
Gouvernement, à la Délégation ou aux autres institutions
d'Etat polonaises.

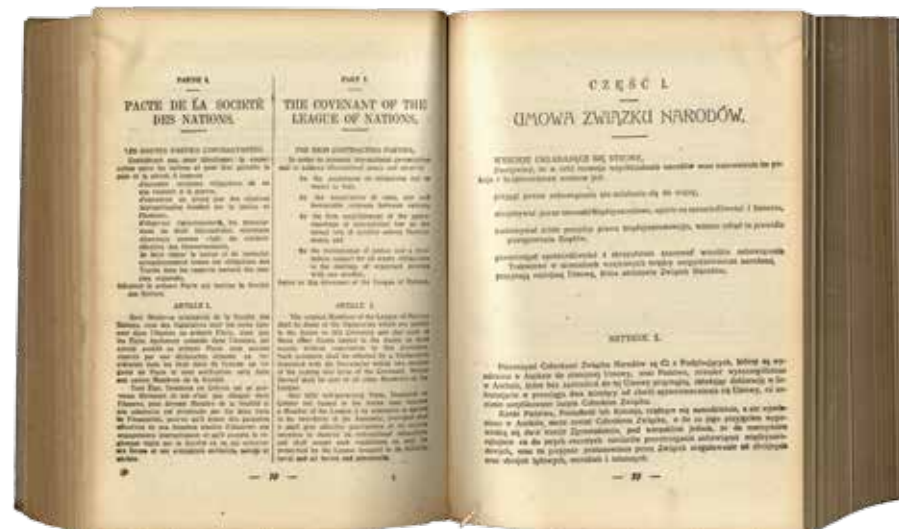
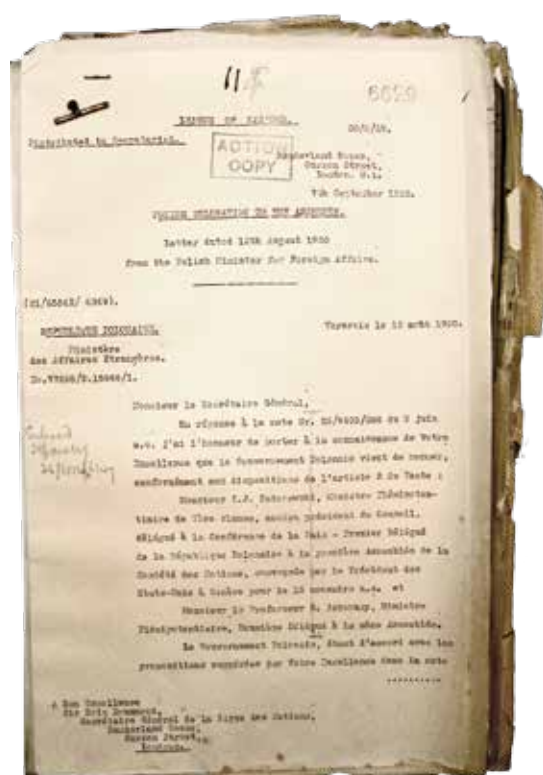
Cette lettre n'a point eu encore reçu de réponse, de
ma part de vous ne faire parvenir une copie, avec prière
de vouloir lui donner la suite que vous jugerez utile.

Veuillez agréer, Monsieur le Secrétaire Général, l'as-
surance de ma haute considération

T. Fedoroff

AJOUTER:
copie de la lettre n. 42.

Monsieur le Secrétaire Général
de la Société des Nations
G E N È V E .

03

◀ Maciej Biesiadecki,
pierwszy Komisarz
Generalny RP w Wolnym
Miście Gdańsku w 1920 r.

STOSUNKI DYPLOMATYCZNE Z WOLNYM MIASTEM GDAŃSKIEM

Traktat wersalski z 28 czerwca 1919 r. określił prawne podstawy istnienia Wolnego Miasta Gdańska (WMG). Gwarantem decyzji wersalskich była Liga Narodów reprezentowana w Gdańsku przez Wysokiego Komisarza. Politykę zagraniczną WMG realizowała Polska, której przedstawiciel dyplomatyczny jako Komisarz Generalny RP rezydował na miejscu. Jego zadaniem było m.in. reprezentowanie rządu polskiego wobec Senatu oraz Wysokiego Komisarza LN. Polska sprawowała opiekę nad obywatelami WMG za granicą. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, w porozumieniu z Senatem WMG, udzielał exequatur konsulom państw obcych tam rezydującym. Przedstawiciel Polski sprawował opiekę nad mniejszością polską oraz realizował m.in. wizowe czynności konsularne.

01 Załącznik do traktatu wersalskiego określający granice Wolnego Miasta Gdańska z Polską i Niemcami, Paryż 28 czerwca 1919 r.

02 Mapa terytorium Wolnego Miasta Gdańska z wytyczoną granicą.

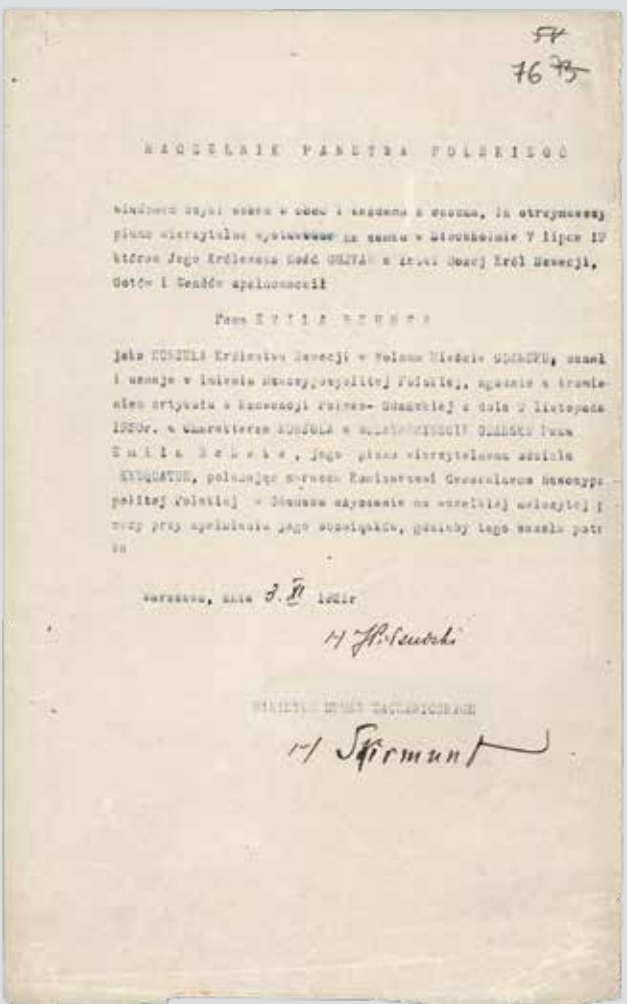
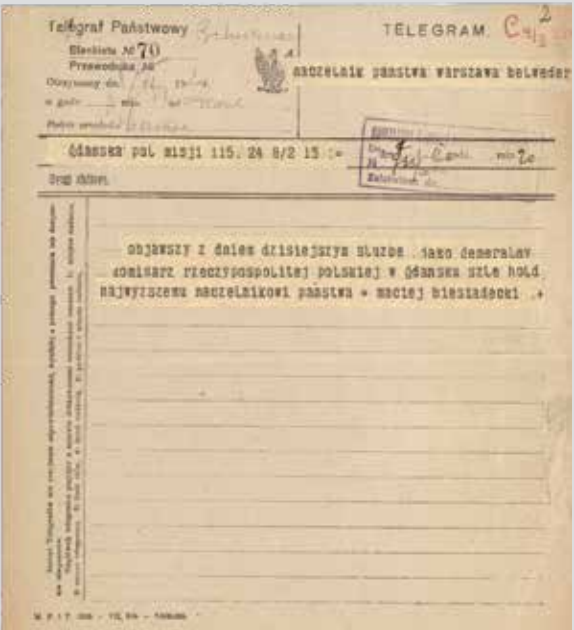
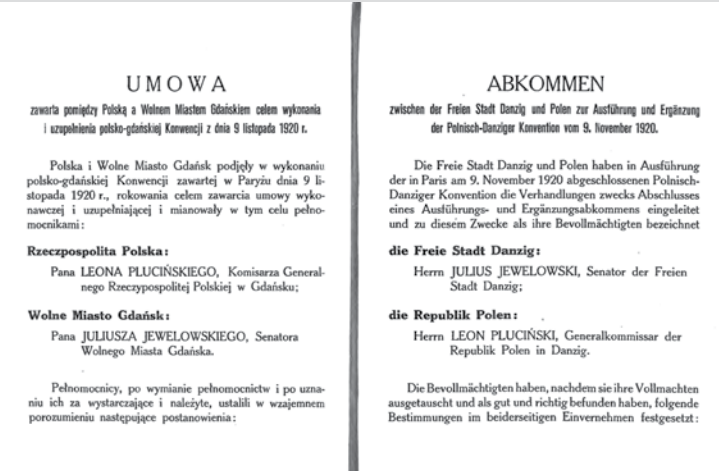
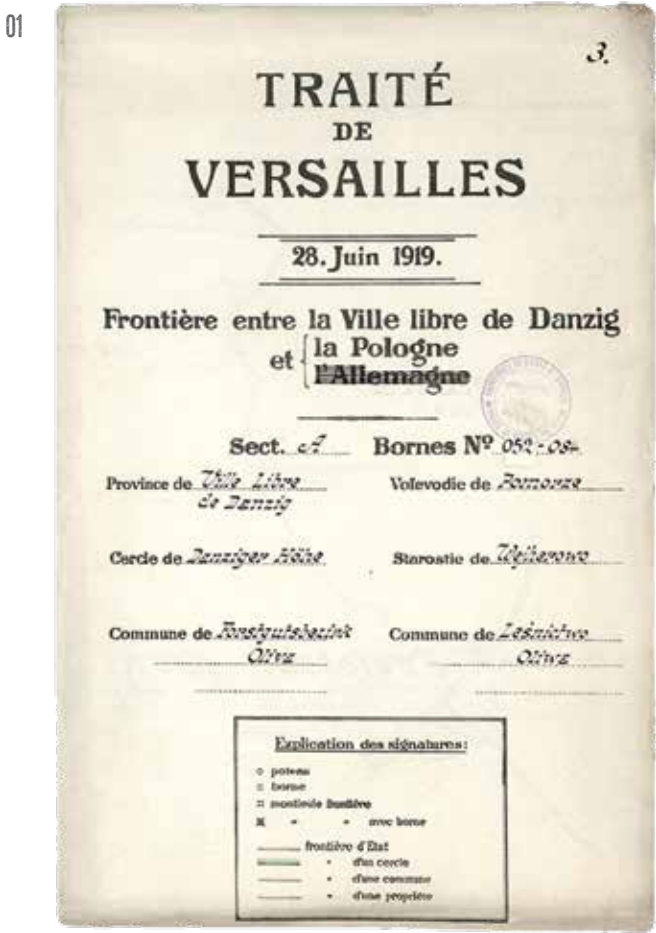
03 Gdańsk-Wrzeszcz, druga siedziba Komisarjatu Generalnego RP w Wolnym Mieście Gdańsku w latach 1920-1921, Delbrückalle 3a, współcześnie ul. M. Skłodowskiej-Curie (fot. Anna Nowińska).

04 Pierwsza strona konwencji polsko-gdańskiej, zawartej w Paryżu 9 listopada 1920 r. W imieniu Polski podpis złożył Komisarz Generalny RP w Wolnym Mieście Gdańsku Leon Pluciński.

05 Telegram pierwszego Komisarza Generalnego RP w Wolnym Mieście Gdańsku Macieja Biesiadeckiego do Naczelnika Państwa informujący o objęciu funkcji, Gdańsk, 7 lutego 1920 r.

06 Exequatur dla konsula honorowego Szwecji w Wolnym Mieście Gdańsku udzielone przez Naczelnika Państwa Józefa Piłsudskiego i kontrasygnowane przez ministra spraw zagranicznych Konstantego Skirmunta, Warszawa, 3 listopada 1921 r.

07 Posterunek Straży Granicznej w Kolibkach na granicy Polski i WMG, 1927 r.

RODACY!

5X
IAS
1936
W-4a

Odwraca się karta naszych dziejów narodowych. Zmarłychwstaje niepodległe Państwo Polskie. Po strasznych czasach niewoli, po wszystkich mękach w jarzmie stuletniem przeżytych, otwierają się przed nami wrota wolności.

Mocarstwa centralne, w głębokiem zrozumieniu swego politycznego interesu, spełniły dziś wyrok sprawiedliwości dziejowej: ogłosiły akt, gwarantujący wskrzeszenie naszego bytu państwowego.

Teraz, Rodacy, wszystko od nas samych zależy. Przyszłość naszą zbudujemy tylko własną twórczą wolą i ofiarną pracą. Za nasz trud wyzwoleniczy błogosławić nas będą przyszłe pokolenia polskie. Mamy przed sobą zadania, które wymagają nateżenia wszystkich sił narodowych. Niechaj, mimo czasów cierpień i niedoli, Polska, wstająca wśród pożaru świata, zbudzi się w sile swego ducha, w powadze swej myśli i w największej mocy swego czynu.

W wielkim dniu dzisiejszym wspomnijmy wszystkie walki narodu naszego o niepodległość i w świętem zbrataniu z duchami poległych bohaterów i męczenników sprawy narodowej, czerpmy otuchę i wiarę w szczęśliwe Jutro naszej Ojczyzny.

Godni wielkiej przeszłości, odpowiedzialni przed sądem historii, w przełomowej dobie dzisiejszej, w sercu swoim i sumieniu złożmy przysięgę na wierność ideałom narodowym i na gotowość do wszelkich ofiar dla niepodległego Państwa Polskiego.

ZAGRANICZNE I KRAJOWE OŚRODKI NIEPODLEGŁOŚCIOWE

Naczelny komitet narodowy
Agencja lozańska
Komitet narodowy polski
Rada regencyjna
Naczelnik państwa

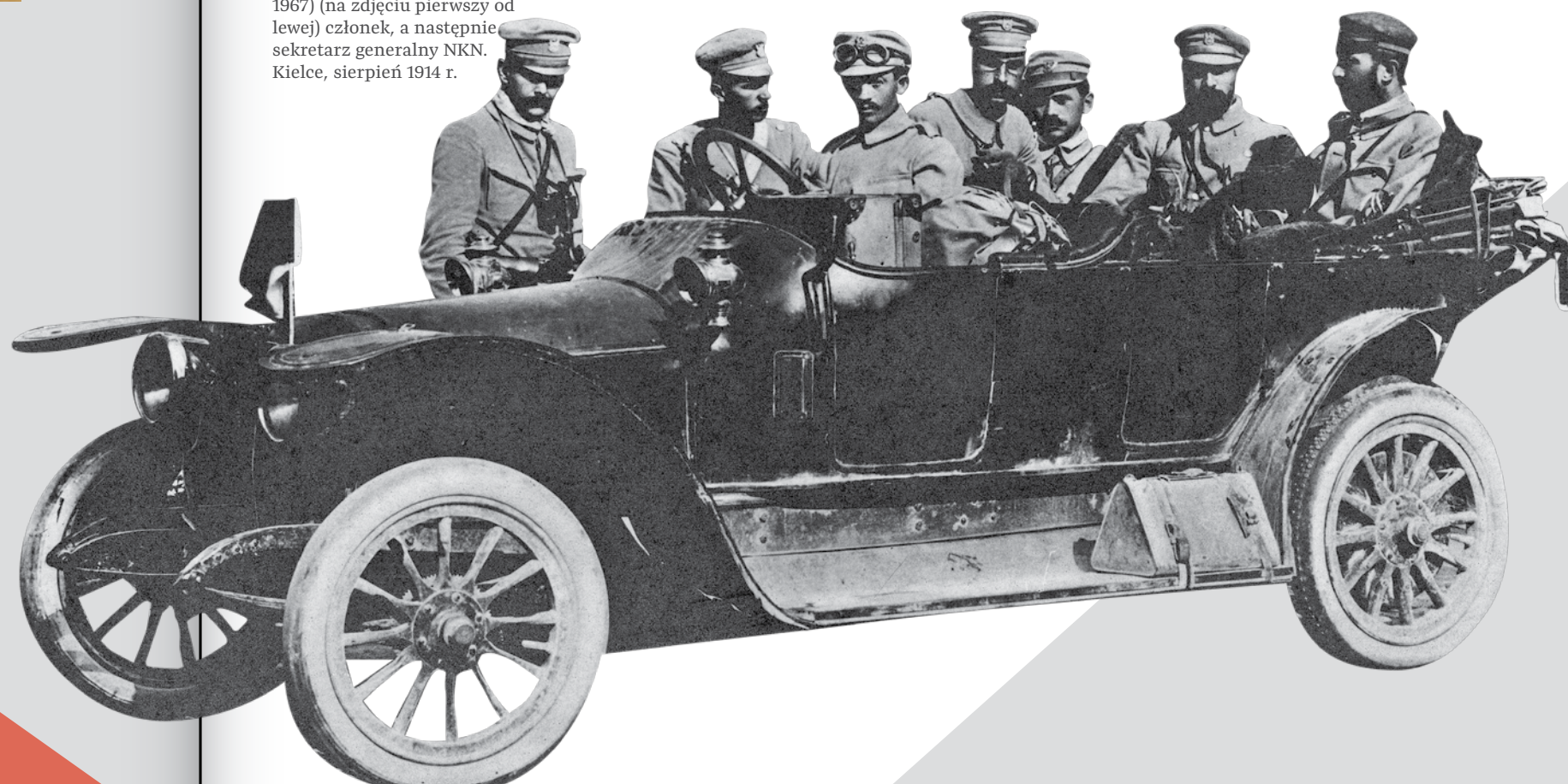

NACZELNY KOMITET NARODOWY

Naczelny Komitet Narodowy (NKN) powstał w Krakowie 16 sierpnia 1914 r. Skupione w nim galicyjskie środowiska polityczne dążyły do zjednoczenia ziem polskich z zaborów austriackiego i rosyjskiego, w ramach projektowanej monarchii austro-węgiersko-polskiej, pod berłem Habsburgów. Koncepcję działania prasowych agend zagranicznych NKN opracowali późniejsi dyplomaci Michał Sokolnicki i Stanisław Kot. Były one substytutami placówek dyplomatycznych, działających pod kuratelą Austro-Węgier i Niemiec, w państwach centralnych i neutralnych, bez prawa zajmowania się sprawami politycznymi. Powstała w 1917 r. Rada Regencyjna Królestwa Polskiego w Warszawie przejęła placówki zagraniczne NKN.

▼ Michał Sokolnicki (1880-1967) (na zdjęciu pierwszy od lewej) członek, a następnie sekretarz generalny NKN. Kielce, sierpień 1914 r.

01 Agencje prasowe Naczelnego Komitetu Narodowego

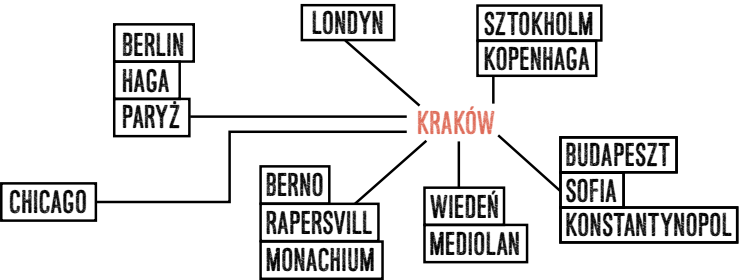
02 Pracownicy Departamentu Wojskowego NKN, 1914 r. Podlegały mu: Biuro Prasowe oraz szereg placówek informacyjnych.

03 Michał Sokolnicki, prywatny sekretarz Józefa Piłsudskiego i członek PPS. W 1919 r. członek delegacji polskiej na konferencję pokojową w Paryżu, następnie w służbie dyplomatycznej w Londynie (1919-1920),

Helsinkach (1920-1922), Tallinnie (1921-1922), centrali MSZ (1922-1923 oraz 1927-1931), Oslo (1931-1936) i Ankarze (1936-1945).

04 Stanisław Kot, od 1915 r. dyrektor Biura Prasowego Departamentu Wojskowego NKN, w latach 1920-1934 profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego, następnie członek władz naczelnych Stronnictwa Ludowego.

05 Odezwa NKN w sprawie dobrowolnego opodatkowania się na rzecz Legionów Polskich, 31 sierpnia 1914 r.

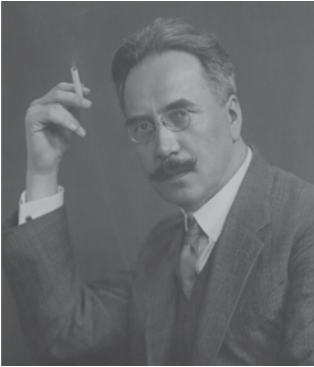
02

07 Wycinki prasowe informujące o wymianie telegramów między NKN a węgierskim parlamentem, 22 grudnia 1914 r., 1 stycznia 1915 r.

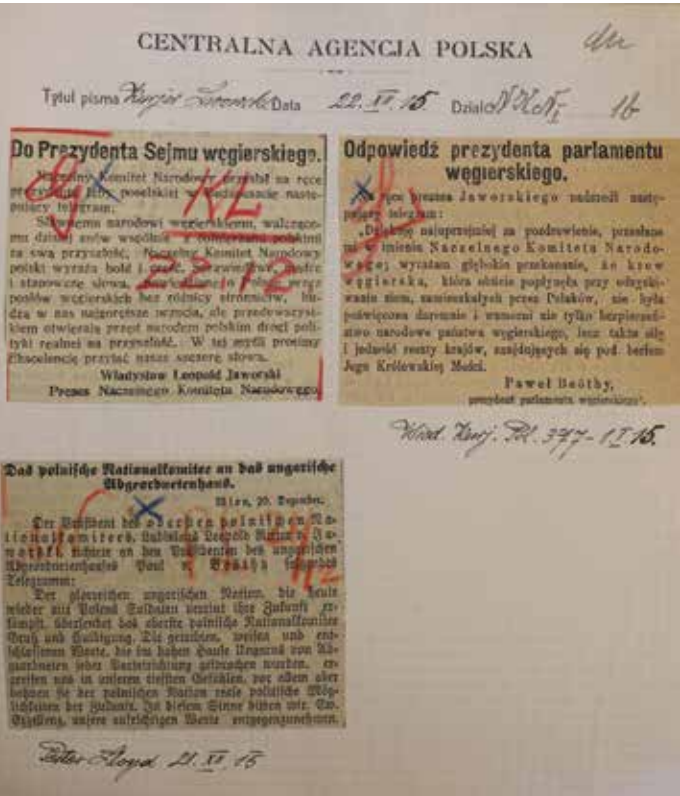
08 Brygadier Józef Piłsudski (trzeci z lewej) podczas wizyty w biurze NKN. Pierwszy z lewej Leon Wasilewski, działacz NKN, później pierwszy minister spraw zagranicznych niepodległej Polski, kwiecień 1916 r.

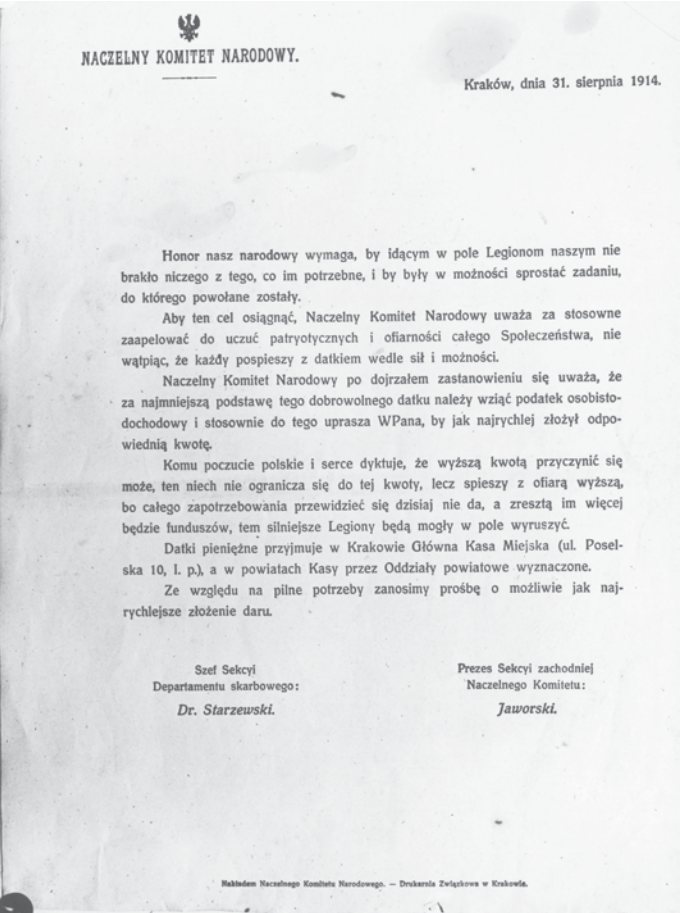
03

04

07

05

08

▼ Siedziba Agencji przy 2, rue du
Midi w Lozannie, zdjęcie z 1940 r.
(Musée Historique de Lausanne)

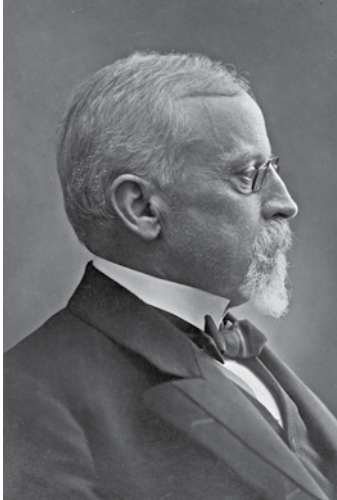

AGENCJA LOZAŃSKA

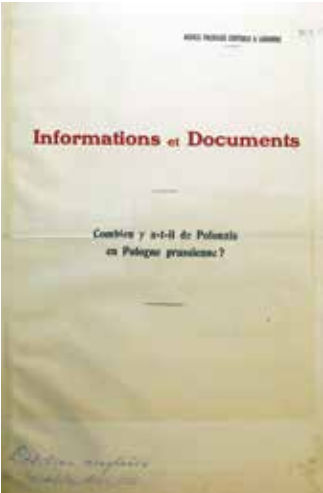
Centralna Agencja Polska w Lozannie powstała w 1915 r. z inicjatywy Erazma Piltza, w Vevey w mieszkaniu Henryka Sienkiewicza z połączenia polskich biur prasowych w Paryżu i Rzymie. Zadaniem Agencji była promocja polskich spraw w zachodniej Europie. Jej działaczami byli m.in. późniejsi politycy i dyplomaci Rzeczypospolitej: Ignacy Jan Paderewski, Szymon Askenazy, Maciej Loret, Jan Modzelewski, Jan Perłowski i Marian Seyda. Agencja wydawała biuletyny, broszury, gazety, mające na celu pozyskanie rządów państw zachodnich oraz opinii publicznej dla idei przywrócenia Polsce niepodległości. Publikowano także druki zwarte, np.: 14 numerów „Informations et Documents”, *Encyclopédie polonaise* (4 tomy). Od sierpnia 1917 r. Agencja była organem Komitetu Narodowego Polskiego w Paryżu.

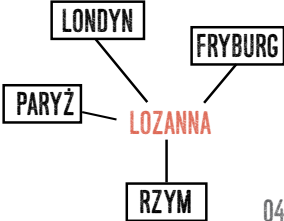
01

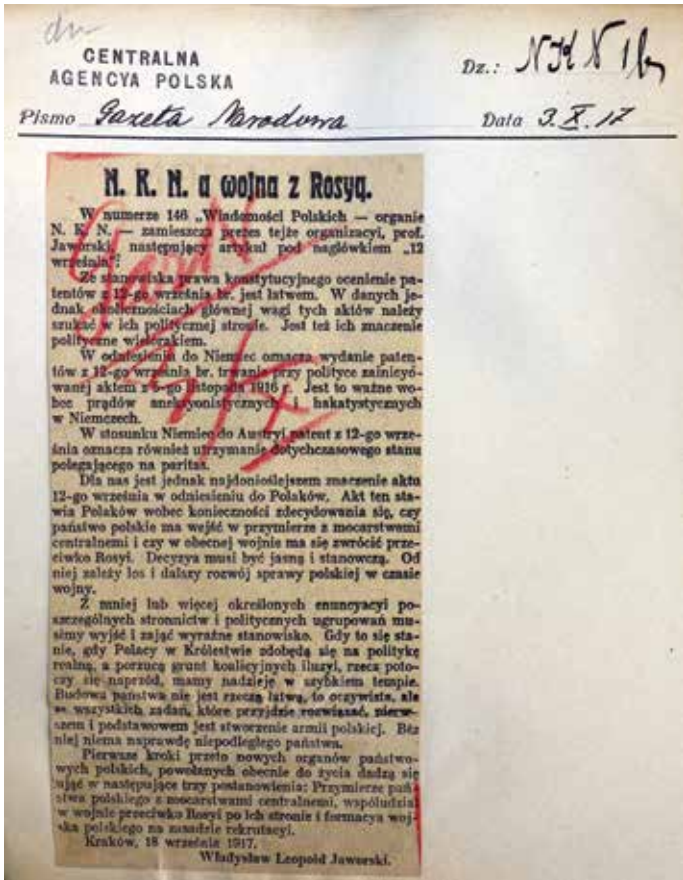
02

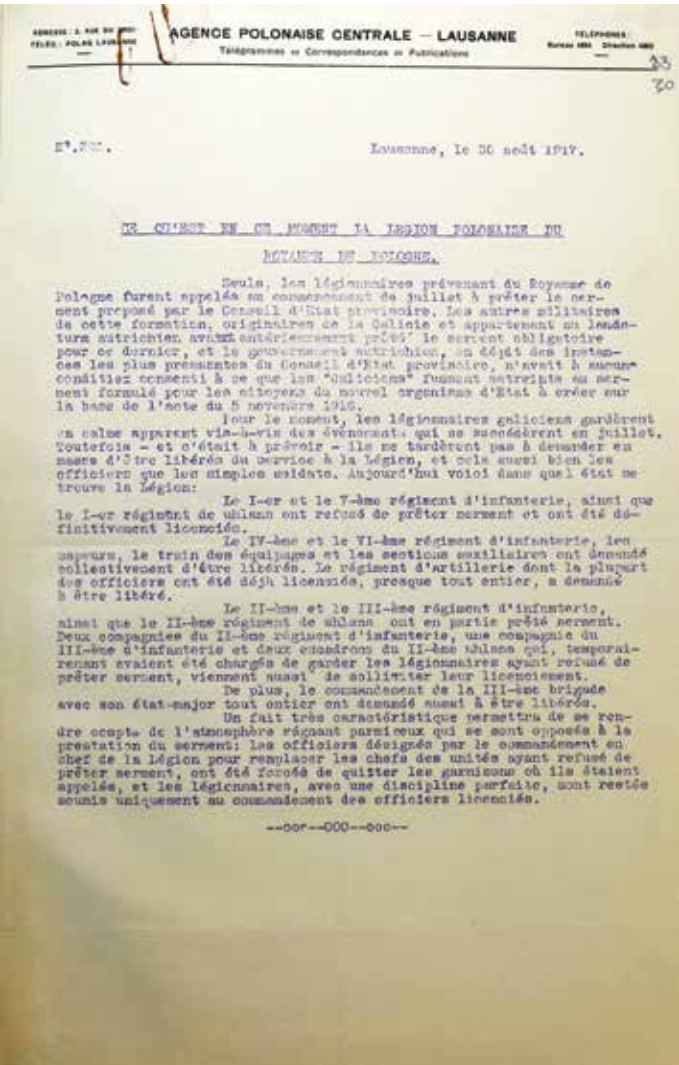
03

04

05

06

07

08

01
Erazm Piltz – pomysłodawca i pierwszy prezes zarządu Agencji.

02
Henryk Sienkiewicz, członek honorowy Komitetu Kierowniczego Agencji Lożańskiej, 1916 r.

03
Jeden z numerów serii „Informations et Documents” dotyczący liczby Polaków żyjących w zaborze pruskim, 1917 r.

04
Biura Agencji Lożańskiej

05
Agencja zamawiała 67 dzienników oraz 11 periodyków, z których robiono wycinki do kartoteki wiadomości. W drugiej połowie 1918 r. do Archiwum przekazano ponad 23 tysiące wycinków, a 9 tysięcy wysłano do Paryża, Londynu i Rzymu. W styczniu 1919 r. Archiwum Agencji Lożańskiej przechowywało około 153 tys. różnego rodzaju dokumentów i notatek.

06
Codzienna praca Agencji polegała na wysyłaniu w świat telegramów i notatek z informacjami o sytuacji Polski i Polaków. Na zdjęciu depesza dotycząca działań Legionów Polskich w Galicji, 30 sierpnia 1917 r.

07
Głównym zadaniem Agencji było informowanie o Polsce, jej historii i znaczących postaciach. Na zdjęciu okładka i strona tytułowa encyklopedii o Polsce zredagowanej przez Erazma Piltza, 1916 r.

08
Mapa Polski z naniesionym podziałem administracyjnym z 1916 r. z encyklopedii wydanej przez Agencję Lożańską.

▼ Paszport dyplomatyczny Tadeusza Skowrońskiego, sekretarza Biura Ekonomicznego KNP, 4 stycznia 1919 r.

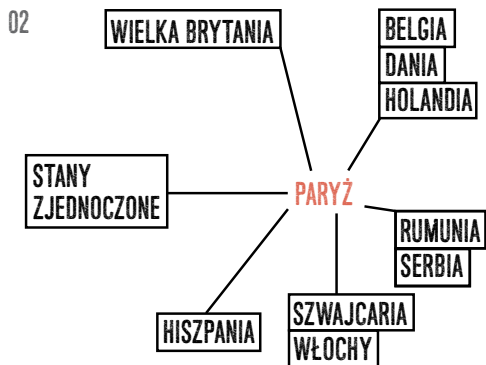
KOMITET NARODOWY POLSKI

Komitet Narodowy Polski (KNP) powstał 15 sierpnia 1917 r., jego prezesem został Roman Dmowski, a głównymi działaczami późniejsi dyplomaci Rzeczypospolitej Polskiej. Komitet pretendował do roli reprezentacji narodu polskiego na emigracji i jesienią 1917 r. został uznany przez główne mocarstwa ententy. Dysponował rozbudowaną siecią placówek o charakterze dyplomatycznym, ulokowanych w państwach sprzymierzonych i neutralnych. Efektem jego działań było utworzenie Armii Polskiej we Francji. W styczniu 1919 r. w KNP znaleźli się przedstawiciele Naczelnika Państwa, tworząc wspólną delegację Polski na konferencję pokojową w Paryżu. Po utworzeniu w Warszawie rządu Ignacego Paderewskiego, KNP współpracował z Ministerstwem Spraw Zagranicznych i nadal reprezentował interesy Polski na zewnątrz. W połowie 1919 r. nastąpiło samorozwiązanie KNP. Jego placówki zostały przekształcone w poselstwa Ministerstwa Spraw Zagranicznych i wspólnie z dawnymi delegacjami Rady Regencyjnej stworzyły sieć przedstawicielstw zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej.

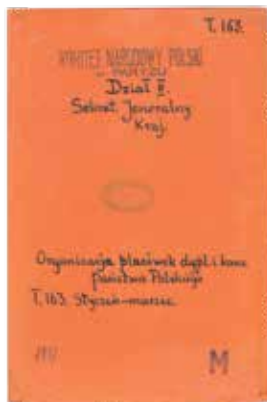
01

03

04

05

06

07

08

01
Erazm Piltz; stoją od lewej: Stanisław Kozicki, Jan Rozwadowski, Konstanty Skirmunt, mjr Franciszek Fronczak, Władysław Sobański, Marian Seyda, Józef Wielowieyski, 1918 r.

02
Biura Agencji Lozańskiej

03
Bilet wizytowy Romana Dmowskiego, prezesa KNP.

04
Kopia odpowiedzi KNP na pismo ministra spraw zagranicznych Belgii Paula Hymansa z uznaniem KNP za reprezentanta interesów Polski, 3 stycznia 1919 r.

05
KNP nadzorował wystawianie dokumentów honorowanych przez inne państwa. Paszport KNP Eugenii Kierbedziowej wydany przez Urząd Polski Spraw Cywilnych we Francji i podpisany przez Maurycego Zamoyskiego, 10 grudnia 1918 r.

06
Urząd Polski Spraw Cywilnych we Francji wystawiał także świadectwa narodowości polskiej. Na zdjęciu dokument Henryty Komorowskiej, 8 stycznia 1919 r.

07
KNP przez wiele miesięcy koordynował działania służby zagranicznej. Po utworzeniu Ministerstwa Spraw Zagranicznych w Warszawie podjął z nim współpracę i, ze względu na prace konferencji pokojowej w Paryżu, był najważniejszą placówką zagraniczną. Poniżej korespondencja między Warszawą a Paryżem, 1 kwietnia 1919 r.

08
Generał Józef Haller otrzymuje od wiceprezesa KNP Maurycego Zamoyskiego nominację na naczelnego wodza Armii Polskiej we Francji, stoją od lewej: Jan Rozwadowski, mjr Franciszek Fronczak, gen. Józef Haller, NN, Maurycy Zamoyski, Tadeusz Romer, Jan Wielowieyski, Stanisław Grabski i Stanisław Kozicki, 4 października 1918 r.

▼ Członkowie Rady Regencyjnej
w dniu zaprzysiężenia na dziedzińcu
Zamku Królewskiego w Warszawie,
27 października 1917 r.

RADA REGENCYJNA

Rada Regencyjna Królestwa Polskiego została powołana 12 września 1917 r. w Warszawie przez władze okupacyjne Niemiec i Austro-Węgier na podstawie aktu 5 listopada z 1916 r., przewidującego powstanie Królestwa Polskiego. Władzę w Radzie Regencyjnej sprawował triumwirat: Aleksander Kakowski, Zdzisław Lubomirski i Józef Ostrowski. Początkowo ich władza ograniczała się do administrowania głównie szkolnictwem i sądownictwem. Rada Regencyjna, mimo braku możliwości samodzielnego działania, odegrała istotną rolę w procesie kształtowania struktur administracyjnych tworzącej się państwowości oraz przygotowania jej kadr urzędniczych. Poprzez tworzenie zagranicznych przedstawicielstw, a także poprzez powołanie dekretem z 26 października 1918 r. Ministerstwa Spraw Zewnętrznych przyczyniła się do odrodzenia polskiej służby dyplomatycznej i konsularnej.

7 października 1918 r. Rada Regencyjna oficjalnie proklamowała utworzenie niepodległego Państwa Polskiego „obejmującego wszystkie ziemie polskie z dostępem do morza, z polityczną i gospodarczą niezawisłością, jako też terytorialną nienaruszalnością”. 11 listopada 1918 r. Rada Regencyjna przekazała przybyłemu do Warszawy Józefowi Piłsudskiemu władzę nad wojskiem, a 14 listopada także pełnię władzy cywilnej.

01

Posiedzenie inauguracyjne Tymczasowej Rady Stanu w dawnym Pałacu Rzeczypospolitej. Widoczni m.in. Wojciech Rostworowski (kierownik Referatu Spraw Politycznych) oraz Józef Piłsudski (kierownik Referatu Wojsny), 15 stycznia 1917 r.

02

Publikacja dekretu o tymczasowej organizacji władz naczelnych w Królestwie Polskim, na mocy którego działał Departament Spraw Politycznych czyli załączek Ministerstwa Spraw Zagranicznych, 1 lutego 1918 r.

03

Przedstawicielstwa Rady Regencyjnej Królestwa Polskiego wydawały dokumenty poświadczające pozostawanie danej osoby pod ich ochroną. Na zdjęciu list ochronny wystawiony w Moskwie, 21 lipca 1918 r.

04

Przedstawicielstwa Rady Regencyjnej

05

Kopia telegramu do Kanclerza Rzeszy Niemieckiej w Berlinie z żądaniem uwolnienia polskich działaczy niepodległościowych, 7 października 1918 r.

01

02

05

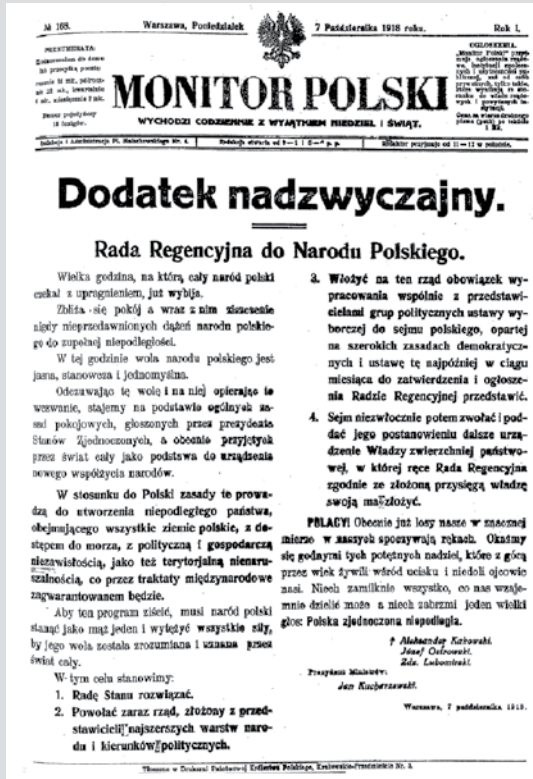
7 października 1918 r. Rada Regencyjna w orędziu do narodu polskiego zadeklarowała ogłoszenie niepodległości państwa polskiego.

08

Odezwa Rady Regencyjnej do narodu polskiego informująca o przekazaniu władzy wojskowej i naczelnego dowództwa Józefowi Piłsudskiemu, 11 listopada 1918 r.

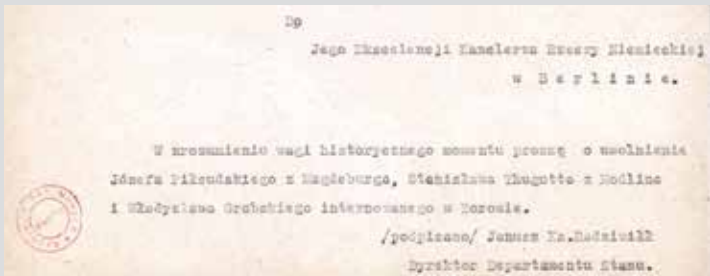
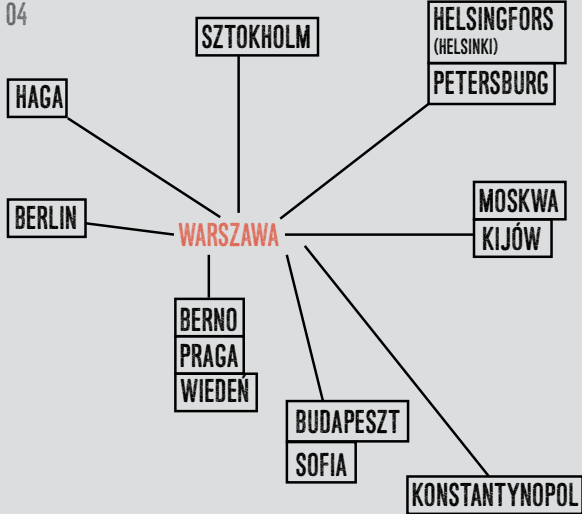

03

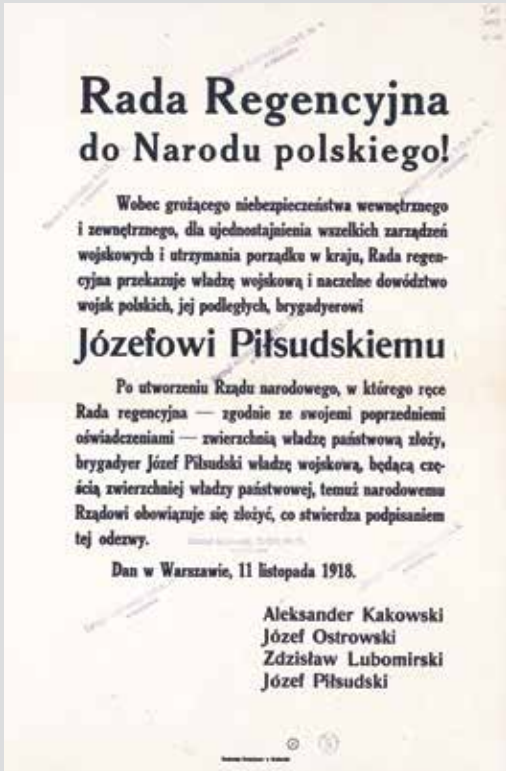

06

04

05

07

▼ Naczelnik Państwa w drodze
na uroczystość otwarcia Sejmu
Ustawodawczego, 10 lutego 1919 r.

NACZELNIK PAŃSTWA

Kwestia ustanowienia nowego ustroju politycznego była ściśle związana z odbudową polskiej państwowości po zakończeniu I wojny światowej. Utworzenie Rady Regencyjnej we wrześniu 1917 r. sprawiło, iż z formalnego punktu widzenia Polska była monarchią, a na jej czele stali członkowie Rady i powoływane przez nią rządy. Jednakże w listopadzie 1918 r., po przyjeździe Józefa Piłsudskiego do Warszawy, Rada przekazała mu pełnię władzy i rozwiązała się. Józef Piłsudski był sygnatariuszem depechy z 16 listopada 1918 r. notyfikującej powstanie państwa polskiego.

Pierwszym aktem prawnym, który regulował ustrój państwa polskiego był zatwierdzony przez Piłsudskiego Dekret o najwyższej władzy reprezentacyjnej Republiki Polskiej. Zgodnie z artykułem 1. Dekretu to właśnie Józef Piłsudski obejmował, jako Tymczasowy Naczelnik Państwa, najwyższą władzę Republiki Polskiej, którą miał sprawować do momentu zwołania Sejmu Ustawodawczego. Dekret ten przyznawał niezwykle szerokie kompetencje głowie państwa (ustawodawcze i wykonawcze), zastrzegał jednak tymczasowość przyjętych rozwiązań i konieczność ich zaak-

ceptowania przez przyszły Sejm Ustawodawczy. Przyjęcie tego rozwiązania prawnego sprawiło, że do prerogatyw Naczelnika Państwa należała także aktywność na arenie międzynarodowej.

Sejm Ustawodawczy na sesji 20 lutego 1919 r. uchwalił tzw. Małą Konstytucję, czyli Uchwałę o powierzeniu Józefowi Piłsudskiemu dalszego sprawowania urzędu Naczelnika Państwa. Przekazała ona marszałkowi Sejmu i premierowi część dotychczasowych uprawnień głowy państwa.

Uprawnienia głowy państwa nie uległy zasadniczej zmianie po uchwaleniu tzw. Konstytucji Marcowej w 1921 r. Zgodnie z ustawą przechodnią z 18 maja 1921 r. Naczelnik Państwa zachował swoje kompetencje do czasu wyboru prezydenta, który to urząd wprowadzono w ustawie zasadniczej.

Wybór prezydenta dokonany w grudniu 1922 r. przez Zgromadzenie Narodowe i objęcie urzędu przez Gabriela Narutowicza zakończyły okres sprawowania urzędu Naczelnika Państwa przez Józefa Piłsudskiego.

► Naczelnik Państwa przewodniczył także posiedzeniom Rady Obrony Państwa podczas wojny z Rosją Radziecką w 1920 r. Jedną z decyzji Rady było ustanowienie Krzyża Walecznych „celem nagradzania czynów męstwa i odwagi wykazanych w boju”.

01
Pierwszy rząd niepodległej Polski kierowany przez Jędrzeja Moraczewskiego (siedzi drugi od lewej), obok niego Naczelnik Państwa, pierwszy od prawej Leon Wasilewski – minister spraw zewnętrznych, 18 listopada 1918 r.

02
Decyzja Rady Ministrów RP przyznająca Józefowi Piłsudskiemu prawo do tytułu „Naczelnika Państwa Polskiego”, 22 listopada 1918 r.

03
Belweder w Warszawie – siedziba Naczelnika Państwa.

03

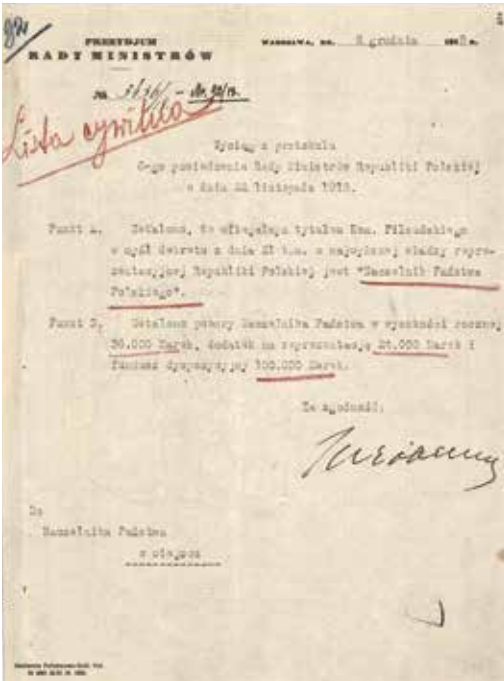
04
Józef Piłsudski w parku belwederskim.

05
List Józefa Piłsudskiego do prezesa Komitetu Narodowego Polskiego w Paryżu Romana Dmowskiego z propozycją utworzenia wspólnej reprezentacji Polski na konferencji pokojowej, 21 grudnia 1918 r.

06
Uchwała Sejmu o powierzeniu Józefowi Piłsudskiemu dalszego sprawowania urzędu Naczelnika Państwa, 20 lutego 1919 r.

07
Do obowiązków Naczelnika Państwa należało także przyjmowanie przedstawicieli dyplomatycznych składających listy uwierzytelniające w Polsce, jak również wysyłanie polskich posłów i ambasadorów za granicę. Na zdjęciach listy uwierzytelniające Szymona Askenazego, delegata RP do Ligi Narodów w latach 1921-1923, 28 lipca 1921 r.

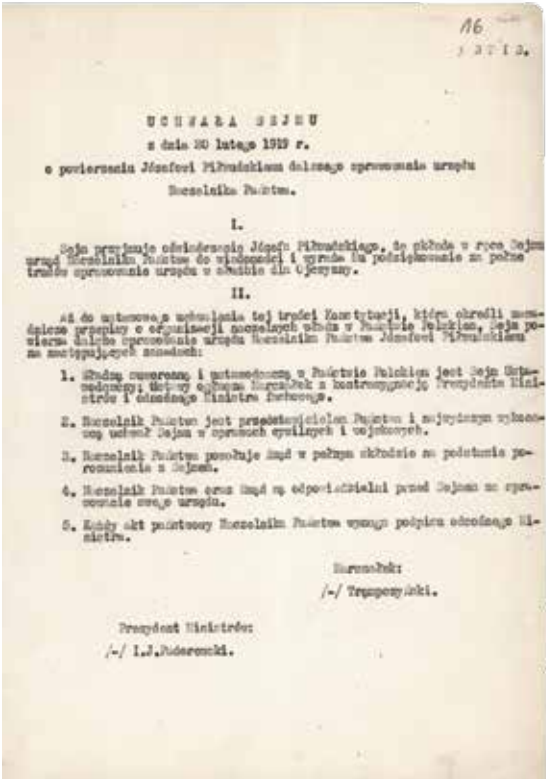
08
Prerogatywą głowy państwa jest ratyfikacja umów i traktatów międzynarodowych. Na zdjęciach pierwsza i ostatnia strona ratyfikacji umowy politycznej polsko-francuskiej z 19 lutego 1921 r. podpisana przez Naczelnika Państwa, 30 maja 1922 r.

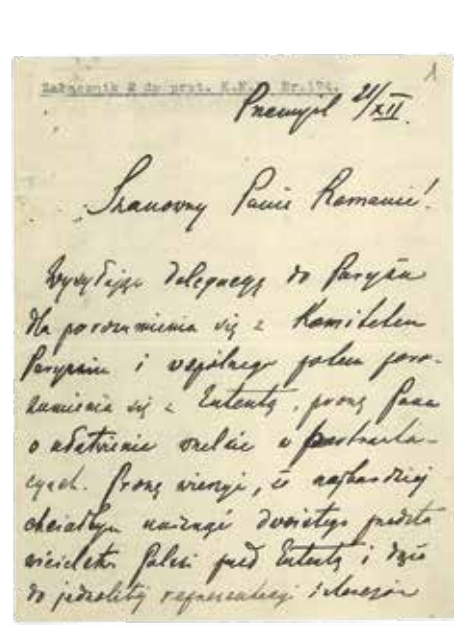
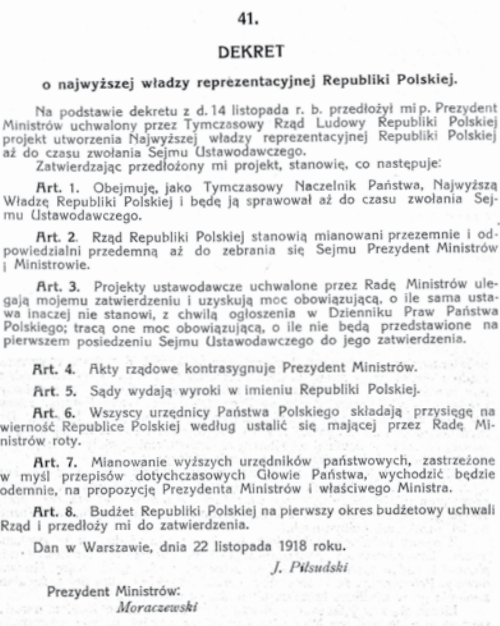
02

04

07

05

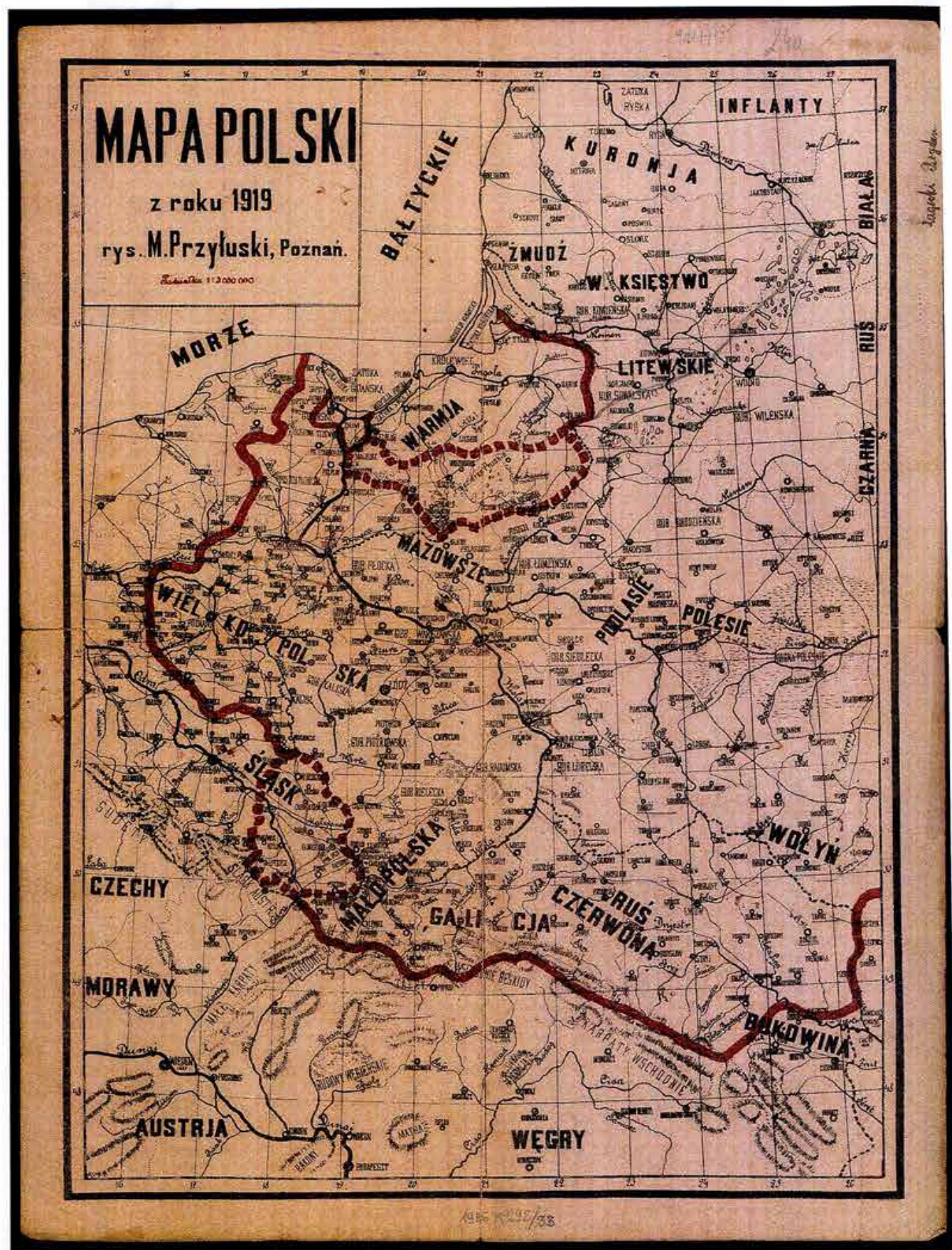

07

08

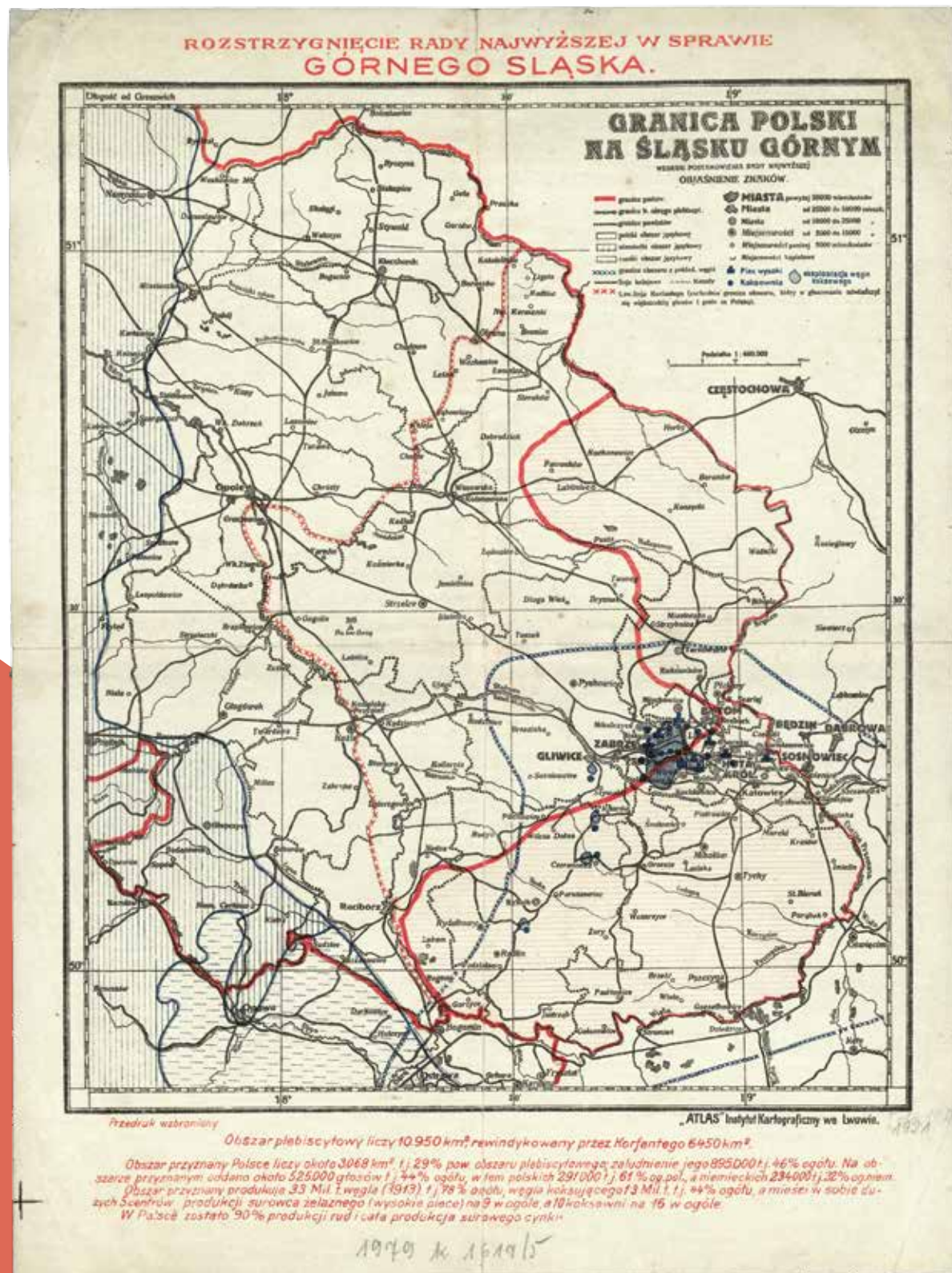

STOSUNKI DYPLOMATYCZNE Z SĄSIADAMI

Niemcy
Litwa i Łotwa
Rosja Radziecka
Czechosłowacja i Rumunia

▼ Mapa przedstawiająca rozstrzygnięcie przez Radę Najwyższą Ambasadorów ententy przebiegu granicy pomiędzy Polską i Niemcami na Górnym Śląsku w 1921 r.

STOSUNKI DYPLOMATYCZNE Z NIEMCAMI

Od 1917 r. w Berlinie działało, nadzorowane przez rząd niemiecki, przedstawicielstwo Rady Regencyjnej Królestwa Polskiego, które po odzyskaniu przez Polskę niepodległości w listopadzie 1918 r. zostało przekształcone w poselstwo.

W okupowanej przez Niemcy Warszawie rząd cesarski utrzymywał swych przedstawicieli, którzy po 11 listopada musieli opuścić Polskę. 21 listopada 1918 r. poseł Harry Kessler, wysłannik rządu Republiki Weimarskiej, który przybył do Warszawy z misją wojskowo-polityczną, uzyskał akredytację dyplomatyczną. Stosunki zostały wówczas nawiązane *de facto*, lecz nie ustanowione *de iure*. Niemcy nie zawarły jeszcze traktatu pokojowego, a Polska nie była wówczas państwem uznanym przez ententę. 15 grudnia 1918 r. pracownicy poselstwa niemieckiego w Warszawie zostali wydaleny, a polskie poselstwo w Berlinie zaprzestało działalności. Nadal funkcjonował Konsulat Generalny RP w Berlinie.

Ustanowienie pełnych stosunków dyplomatycznych pomiędzy Polską a Niemcami nastąpiło dopiero po ratyfikacji traktatu wersalskiego przez wymianę w 1920 r. przedstawicieli dyplomatycznych w randze *chargé d'affaires*. 8 marca stanowisko w Berlinie objął Ignacy Szebeko, zaś 12 maja został akredytowany w Warszawie Alfred von Oberndorff. Pierwszymi posłami zostali Jerzy Madeyski w 1921 r. i Ulrich Rauscher w 1922 r.

Granicę międzypaństwową ustalono w Wersalu. Rzeczpospolita Polska odzyskała część ziem zaboru pruskiego – Wielkopolskę, Śląsk i Pomorze Gdańskie wraz z niewielkim dostępem do morza (144 km). Pod protektorem Ligi Narodów utworzone zostało Wolne Miasto Gdańsk, które na arenie międzynarodowej reprezentowała Polska. Kwestia granicy na Warmii i Mazurach została rozstrzygnięta w wyniku plebiscytu w lipcu 1920 r. Ostateczny podział Górnego Śląska nastąpił po korekcie wyników plebiscytu spowodowanej sukcesem polskiego powstania w 1921 r.

01

28 listopada 1918 r. Wilhelm Feldman, kierujący poselstwem polskim w Berlinie, prosił Urząd do Spraw Zagranicznych Niemiec o ułatwienie przyjazdu pociągiem z Warszawy „nowego” kierownika polskiej placówki Jana Niemojowskiego.

02

Ambasada Hiszpanii w Berlinie, która po zamknięciu poselstwa Polski reprezentowała jej interesy w Niemczech, notą z 9 lutego 1919 r. poinformowała w imieniu rządu Rzeczypospolitej Polskiej

niemiecki MSZ o zamiarze akredytacji Ignacego Szebeka jako *chargé d'affaires*.

03

Listy uwierzytelniające posła Jerzego Madeyskiego do prezydenta Niemiec Friedricha Eberta, podpisane przez Naczelnika Państwa Józefa Piłsudskiego i ministra spraw zagranicznych Konstantego Skirmunta, 13 września 1921 r.

04

Ulrich Rauscher poseł Niemiec w Polsce w latach 1922-1930.

06

Ignacy Szebeko – *chargé d'affaires* w Berlinie w latach 1920-1921.

05

Podpis i pieczęć Alfreda von Oberndorffa, *chargé d'affaires* poselstwa niemieckiego w Warszawie.

07

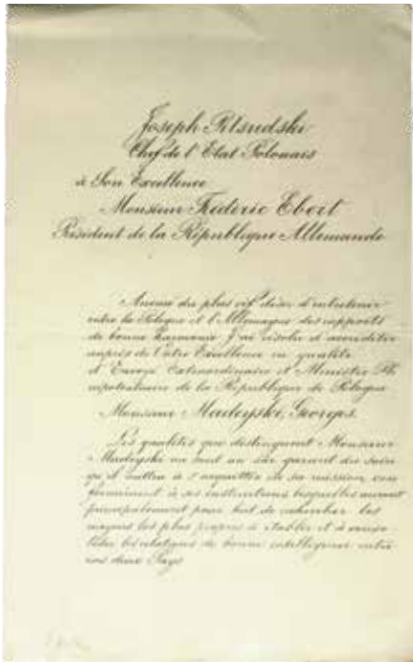
Wizytówka Ignacego Szebeka, *chargé d'affaires* w Berlinie w latach 1920-1921.

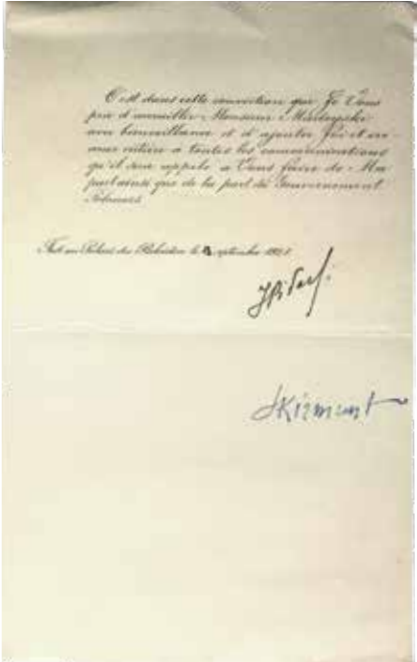
01

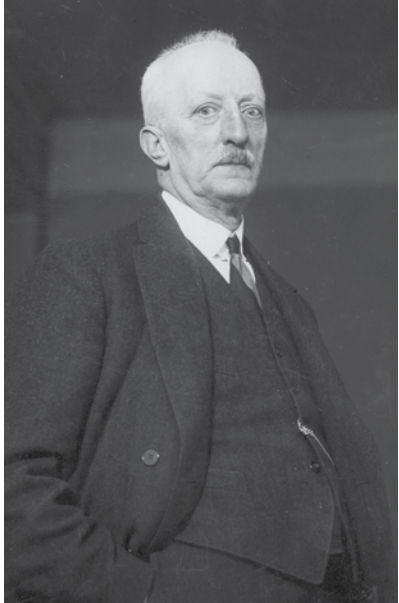
02

03

04

05

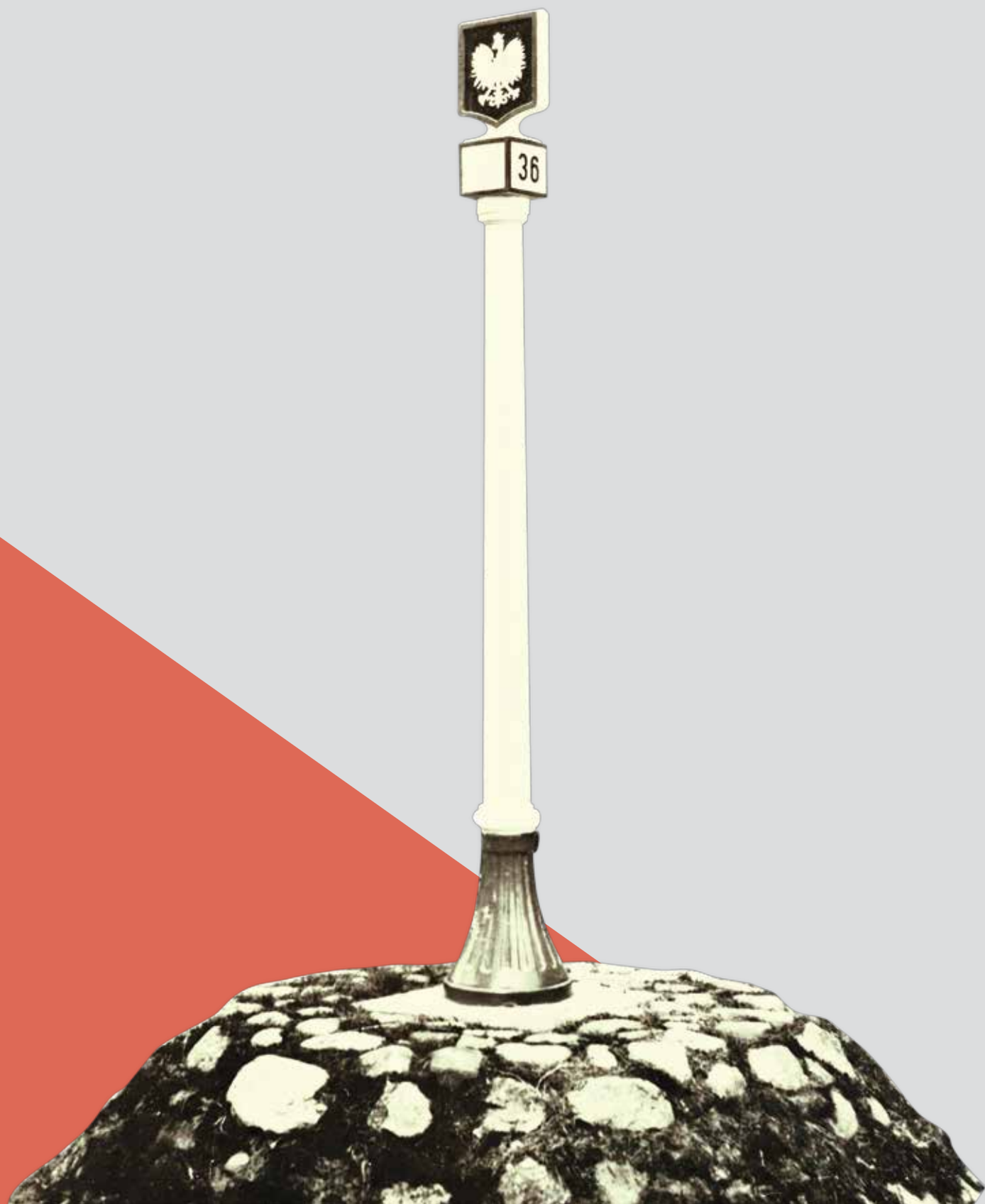

05

GRANICA POLSKI Z NIEMCAMI

07

STOSUNKI DYPLOMATYCZNE Z LITWĄ I ŁOTWĄ

Po zakończeniu I wojny światowej Polska i Litwa próbowały zainicjować relacje dyplomatyczne. Podczas obrad konferencji pokojowej w Paryżu przedstawiciele obu państw podjęli rozmowy na ten temat. Wiosną 1919 r. w Warszawie przebywała misja litewska, zaś w Kownie – delegacja polska. Wysiłki obu państw nie przyniosły pozytywnych rezultatów między innymi z powodu trwającego konfliktu granicznego polsko-litewskiego. Dopiero w 1938 r. Polska i Litwa nawiązały stosunki dyplomatyczne.

Dyplomacja polska i łotewska utrzymywały kontakty już od końca 1919 r. Przedstawiciele obu rządów przebywali w Rydze i Warszawie z misją ustanowienia oficjalnych stosunków. Na początku 1920 r. wojska polskie i łotewskie broniąc niepodległości Łotwy odniosły zwycięstwo nad Rosją Radziecką. Porozumienie z kwietnia 1920 r. dotyczące granicy państwowej oraz uznanie *de iure* Łotwy przez Polskę 27 stycznia 1921 r. otworzyło możliwości ustanowienia stosunków dyplomatycznych. 14 stycznia 1938 r. w Rydze została podpisana polsko-łotewska konwencja graniczna.

01

Stanisław Staniszewski, w dniach 28 maja – 12 czerwca 1919 r., jako zaufana osoba Józefa Piłsudskiego, przewodniczył delegacji polskiej do Kowna. Misja nie przyniosła jednak poprawy stosunków polsko-litewskich.

02

Delegacje polska i łotewska podczas uroczystości podpisania konwencji granicznej w Rydze w 1938 r.

03

Korespondencja szefa Delegacji polskiej przy Lidze Narodów Szymona Askenazego do przewodniczącego Rady Ligi Narodów Miguela Gastão da Cunha dotycząca problemów polsko-litewskich, Paryż 3 marca 1921 r.

04

Członkowie misji dyplomatycznej Litwy w Polsce w 1919 r. Pierwszy od prawej – przewodniczący misji Jurgis Šaulys, późniejszy poseł w Polsce w 1939 r. (LCVA Wilno)

05

Fragment listu misji litewskiej w Warszawie do litewskiej delegacji na konferencję pokojową w Paryżu. Jurgis Šaulys informuje o rozmowach z polskimi władzami, 29 maja 1919 r. (LCVA Wilno)

06

Umowa polsko-litewska z 7 października 1920 r. opublikowana przez Ligę Narodów.

07

Kopia pełnomocnictwa dla Bronisława

Bouffała, delegata RP do Łotwy w latach 1919-1920, 26 września 1919 r..

08

Upoważnienie, podpisane przez premiera Łotwy Zigfrīda Meierovīcša dla przedstawiciela dyplomatycznego Łotwy w Polsce w latach 1919-1921 Attisa Keninša, złożone na ręce premiera RP Ignacego Jana Paderewskiego, 7 listopada 1919 r.

09

Witold Kamieniecki pierwszy poseł Polski na Łotwie w 1921 r.

10

Mārtiņš Nukša pierwszy poseł Łotwy w Polsce w latach 1921-1927.

01

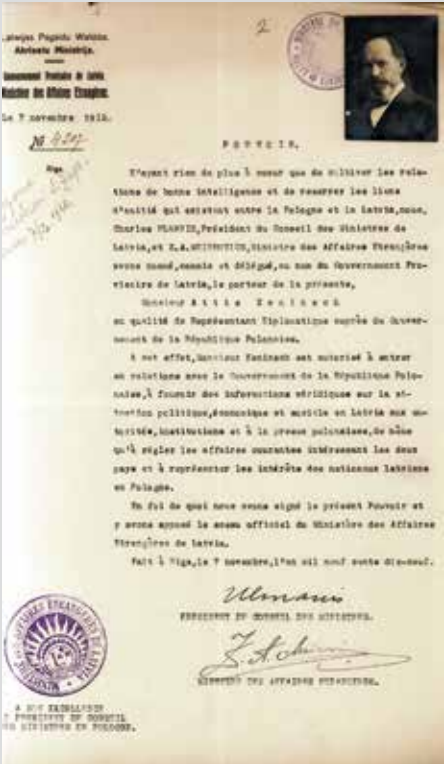

02

GRANICE POLSKI Z LITWĄ I ŁOTWĄ

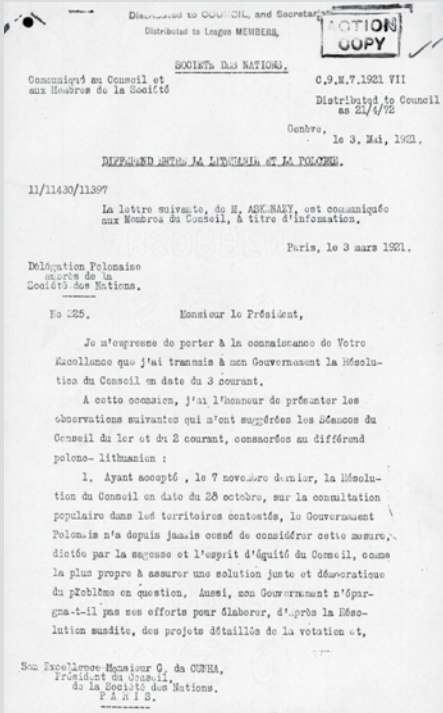
08

09

10

03

06

04

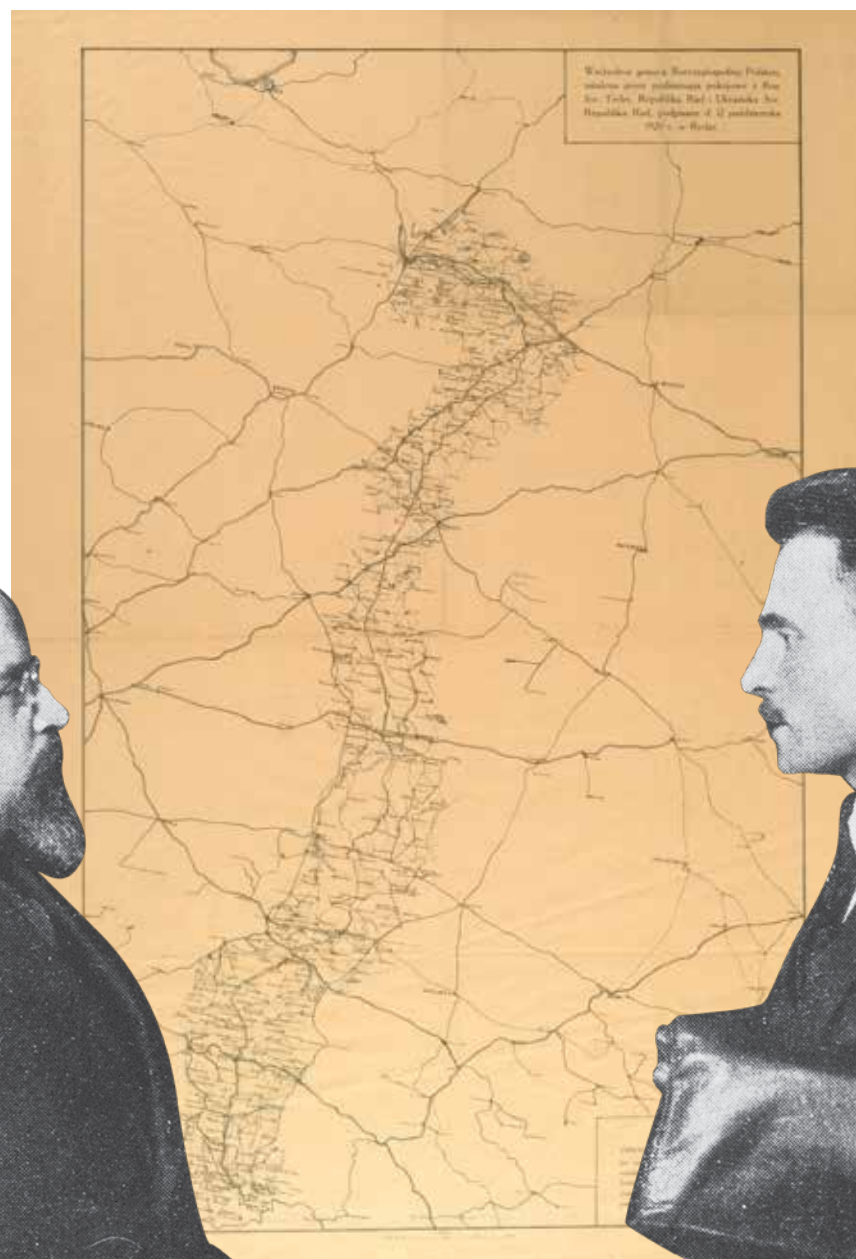

05

07

▼ Przewodniczący delegacji polskiej i radzieckiej na obrady konferencji pokojowej w Rydze, podsekretarz stanu w MSZ Jan Dąbski (po prawej) i główny negocjator w Ludowym Komisariacie Spraw Zagranicznych Adolf Joffe, 18 marca 1921 r.

◀ Mapa wschodniej granicy Polski po wejściu w życie postanowień traktatu ryskiego. Załącznik do tekstu traktatu, 18 marca 1921 r.

STOSUNKI DYPLOMATYCZNE Z ROSJĄ RADZIECKĄ

W 1918 r. w Moskwie działało przedstawicielstwo Rady Regencyjnej Królestwa Polskiego, realizujące de facto pomocowe czynności konsularne wobec Polaków na terytorium Rosji Radzieckiej.

Relacje dyplomatyczne Polski z Rosją Radziecką w latach 1919-1920 zostały formalnie zamrożone z uwagi na toczącą się z nią wojnę. Zwycięstwo wojsk polskich i późniejsze negocjacje polityczne doprowadziły do podpisania 18 marca 1921 r. traktatu pokojowego w Rydze.

Postanowienia układu określały nawiązanie stosunków dyplomatycznych „natychmiast” po jego ratyfikacji. Jednakże niewywiązywanie się strony rosyjskiej z litery porozumienia spowodowało zwłokę z Warszawy. Stosunki dyplomatyczne między Rzeczpospolitą Polską a Rosją Radziecką nawiązano przez akredytację wysłanników obu państw. Polska w traktacie ryskim uznała niepodległość radzieckiej Ukrainy, z którą w 1921 r. nawiązała stosunki dyplomatyczne.

01
Aleksander Lednicki, szef przedstawicielstwa Rady Regencyjnej Królestwa Polskiego w Moskwie w 1918 r.

02
Telegram ministra spraw zagranicznych RP Eustachego Sapiehy do sekretarza generalnego Ligi Narodów Erica Drummonda, z informacją o dążeniu Polski do zawarcia pokoju z Rosją Radziecką, 7 sierpnia 1920 r.

03
Pierwsze plenarne posiedzenie członków delegacji polskiej i radzieckiej podczas obrad konferencji pokojowej w Rydze, 22 października 1920 r.

04
Pieczęcie i podpisy sygnatariuszy traktatu ryskiego, 18 marca 1921 r.

05
Kopia listów wprowadzających wystawionych przez przewodniczącego Ogólnorosyjskiego Centralnego Komitetu Wykonawczego Rad Rosyjskiej FSRR Michaiła Kalinina i ludowego komisarza spraw zagranicznych Gieorgija Cziczierina, dla przedstawiciela pełnomocnego Rosji Radzieckiej w Polsce Lwa Karachana skierowanych do Naczelnika Państwa Józefa Piłsudskiego, 26 lipca 1921 r.

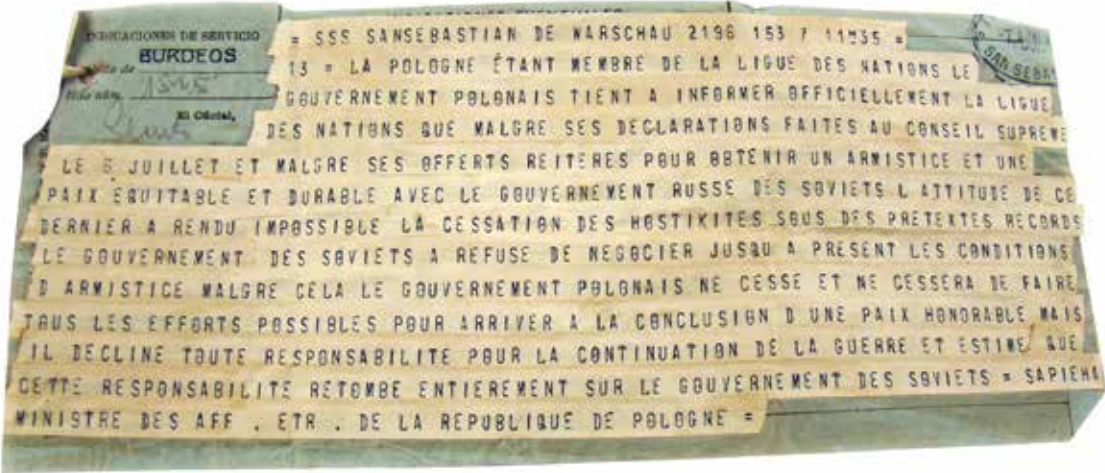
06
Tytus Filipowicz, chargé d'affaires Poselstwa RP w Moskwie, 1921 r.

07
Pieczęć polskiej delegacji na rokowania pokojowe w Rydze.

08
Pierwsza siedziba Poselstwa RP w Moskwie przy ul. Powarskiej 21.

01

02

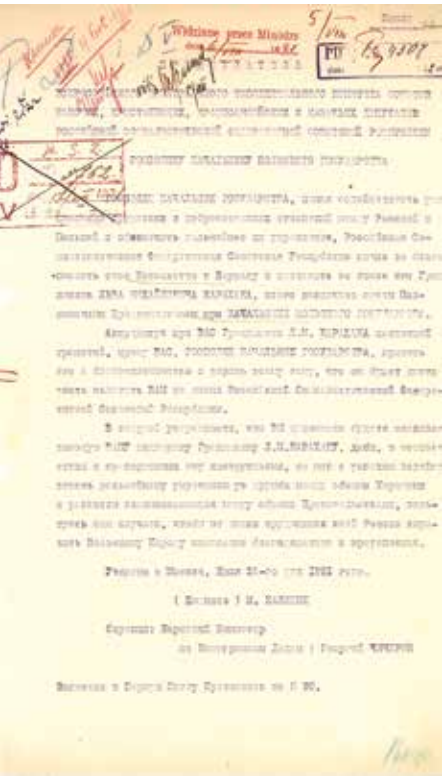

03

GRANICA POLSKI Z ROSJĄ RADZIECKĄ

04

05

06

07

08

STOSUNKI DYPLOMATYCZNE Z CZECHOSŁOWACJĄ I RUMUNIĄ

Po I wojnie światowej Polska i Czechosłowacja toczyły spór graniczny o Śląsk Cieszyński oraz Spisz i Orawę. W maju 1919 r. podczas konferencji pokojowej w Paryżu premier Ignacy Jan Paderewski i minister spraw zagranicznych Edvard Beneš wzajemnie uznali niepodległość obu państw. Proces nawiązywania stosunków dyplomatycznych zakończyła wymiana przedstawicieli dyplomatycznych w latach 1919-1920.

Polska i Czechosłowacja podpisały wzajemne gwarancje terytorialne w umowie politycznej zawartej w Pradze 6 listopada 1921 r. Granica międzypaństwowa została wytyczona ostatecznie w 1924 r.

Dyplomacja polska i rumuńska utrzymywały kontakty już od końca 1918 r. W Bukareszcie działali konkurujący ze sobą przedstawiciele Rady Regencyjnej i Komitetu Narodowego Polskiego w Paryżu. Stosunki dyplomatyczne zostały nawiązane w 1919 r. przez akredytację posłów: Polski - Aleksandra Skrzyńskiego w Bukareszcie i Rumunii - Alexandru Florescu w Warszawie. Granica państwowa została ustanowiona w lecie 1919 r. Znaczenie stosunków polsko-rumuńskich podkreśliła konwencja o przymierzu obronnym zawarta 3 marca 1921 r. w Bukareszcie będąca sojuszem politycznym i wojskowym. Delimitacja granic została zakończona w 1935 r.

01 Alfred Wysocki dyplomatyczny przedstawiciel Polski w Pradze w latach 1919-1920, zdjęcie późniejsze.

02 Program audencji Erazma Piltza (pierwszego posła RP w Czechosłowacji w latach 1921-1922) u prezydenta Tomáša Masaryka, wyznaczonej na 18 listopada 1921 r., podczas której zostały złożone listy uwierzytelniające.

03 Wiza dyplomatyczna wystawiona przez delegaturę rządu czechosłowackiego w Warszawie, 31 października 1919 r.

05 Pieczęcie i podpisy ministra spraw zagranicznych Polski Konstantego Skirmunta i premiera Czechosłowacji Edvarda Beneša pod tekstem umowy politycznej, Praga 6 listopada 1921 r.

05 Prokop Maxa, podpis i pieczęć pierwszego posła Czechosłowacji w Polsce w latach 1921-1924.

06 Most graniczny na Olzie w Cieszynie. Widok od strony polskiej.

07 Aleksander Skrzyński, poseł Polski w Rumunii w latach 1919-1922.

08 Alexandru Florescu, poseł Rumunii w Polsce w latach 1919-1925.

09 Polsko-rumuńska komisja delimitacyjna, posiedzenie w Warszawie w 1927 r.

10 Pięczęć lakowa poselstwa w Rumunii w Warszawie, 1919 r.

11 Podpisy i pieczęcie ministrów spraw zagranicznych Polski Eustachego Sapiehy i Rumunii Take Ionescu pod tekstem konwencji obronnej, Bukareszt 3 marca 1921 r.

01

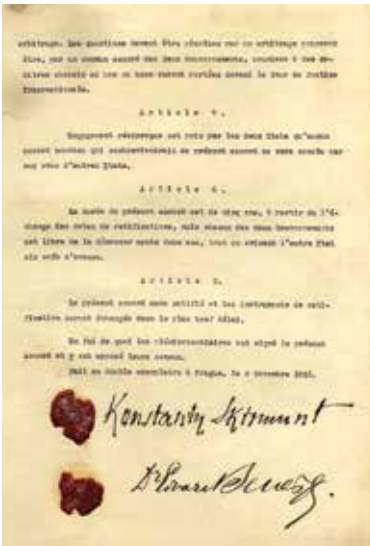
02

03

05

04

06

07

08

10

09

11

POLITYCY I DYPLOMACI

Roman Dmowski
Józef Piłsudski
Ignacy Jan Paderewski
Wybrane postacie

ROMAN DMOWSKI

(1864-1939)

Jeden z architektów odzyskania przez Polskę niepodległości po I wojnie światowej, delegat polski na konferencję paryską w 1919 r., jeden z sygnatariuszy traktatu wersalskiego.

Urodził się 9 sierpnia 1864 r. we wsi Kamionek koło Warszawy. Działalność polityczną rozpoczął w czasie studiów na Uniwersytecie Warszawskim. Był członkiem kilku organizacji młodzieży patriotycznej skupiających środowiska niepodległościowe w kraju i na emigracji. Podkreślał potrzebę pozyskania mas ludowych dla idei odzyskania niepodległości poprzez uświadamianie im ich odrębności narodowej.

Na początku XX w. Dmowski kontynuował działalność polityczną głównie jako publicysta nurtu narodowego. Założyciel i działacz Stronnictwa Narodowo-Demokratycznego.

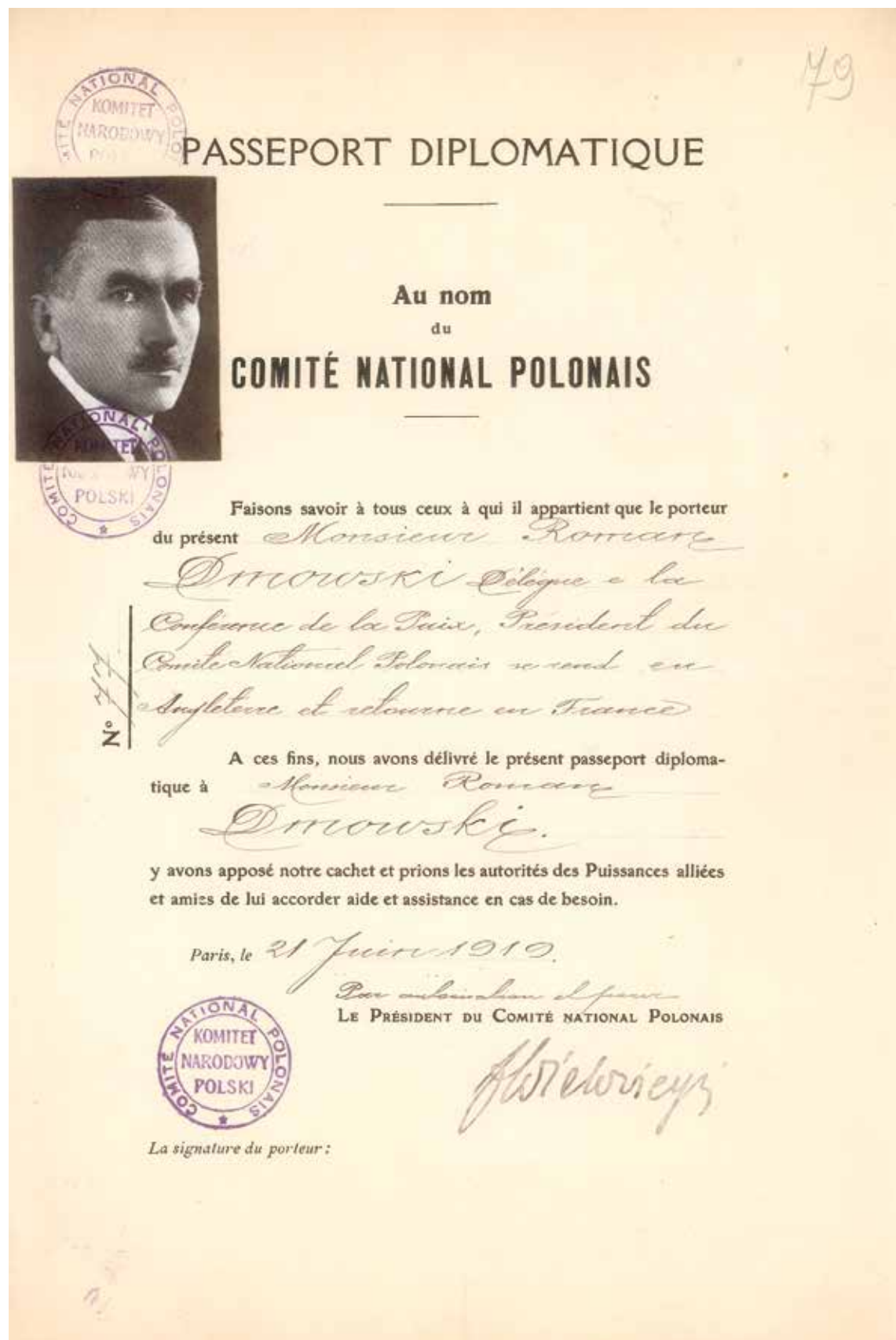
Po rewolucji z 1905 r. w Rosji, reprezentował Królestwo Polskie jako poseł do Dumy.

W momencie wybuchu I wojny światowej w 1914 r. przebywał za granicą. Przez Szwajcarię i Finlandię wrócił do Warszawy. W listopadzie 1915 r. wyjechał ponownie na Zachód – najpierw do Londynu, potem do Paryża i do innych stolic europejskich. Celem tych podróży i spotkań

z miejscowymi politykami było przekonanie ich do idei odrodzenia państwa polskiego, odtworzonego w kształcie i w ustroju wybranym przez naród polski i jego przedstawicieli, a nie w efekcie inicjatyw państw zaborczych. Jako prezes utworzonego w Paryżu Komitetu Narodowego Polskiego intensywnie angażował się w działalność na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości. Jednym z rezultatów jego starań było sformowanie we Francji w 1918 r. Armii Polskiej, która po odzyskaniu niepodległości stanowiła bazę sił zbrojnych RP. Wspólnie z Ignacym Paderewskim budował poparcie dla sprawy polskiej za oceanem. Kilkakrotnie rozmawiał z prezydentem USA Woodrowem Wilsonem. Efektem podejmowanych starań było uznanie prawa narodu polskiego do niepodległego, suwerennego państwa. 28 czerwca 1919 r. Dmowski wraz z Ignacym Paderewskim podpisał w imieniu Polski traktat wersalski.

Roman Dmowski reprezentował odmienią niż Józef Piłsudski koncepcję drogi do niepodległości Polski i jej funkcjonowania jako suwerennego bytu państwowego.

Zmarł 2 stycznia 1939 r. w Drozdowie pod Łomżą. Pochowany został w grobie rodzinnym na warszawskim cmentarzu na Bródnie.

LE PRÉSIDENT DU COMITÉ NATIONAL POLONAIS

Roman Dmowski

JÓZEF PIŁSUDSKI

(1867-1935)

Jedna z głównych postaci zasłużonych dla idei odzyskania przez Polskę niepodległości w 1918 r. Twórca Legionów Polskich i Polskiej Organizacji Wojskowej. Naczelnny wódz Armii Polskiej.

Urodził się 5 grudnia 1867 r. w Żuławie na Wiłeńszczyźnie. W trakcie studiów na Uniwersytecie w Charkowie brał udział w konspiracyjnym ruchu studenckim, za co po roku nauki musiał opuścić uczelnię. Nie zerwał kontaktu z konspiracją i w 1887 r., za zaangażowanie w działalność wileńskich socjalistów, został aresztowany i skazany na 5 lat zsyłki na Syberię.

Po powrocie z zesłania w 1892 r. wstąpił do Polskiej Partii Socjalistycznej (PPS) i stał się jej aktywnym działaczem. Za działalność polityczną został ponownie aresztowany i osadzony w X pawilonie warszawskiej Cytadeli, skąd udało mu się zbiec. W 1910 r. zainicjował tworzenie legalnych stowarzyszeń paramilitarnych: Strzelec w Krakowie i Związek Strzelecki we Lwowie. Po wybuchu I wojny światowej w 1914 r., w efekcie porozumienia zawartego z naczelnym dowództwem wojsk austro-węgierskich, na bazie stowarzyszeń strzeleckich z Galicji Piłsudski utworzył Legiony Polskie.

W lipcu 1917 r. Piłsudski odmówił złożenia przysięgi wierności cesarzom Niemiec i Austro-Węgier, co skłoniło władze cesarskie do rozwiązania Legionów. Piłsudski został aresztowany i osadzony w więzieniu w Magdeburgu. Po wybuchu rewolucji w Niemczech i zwolnieniu z więzienia Piłsudski wrócił do Warszawy, gdzie 11 listopada Rada Regencyjna przekazała mu władzę wojskową. Na mocy decyzji Sejmu Ustawodawczego Piłsudskiemu powierzono funkcję Naczelnika Państwa.

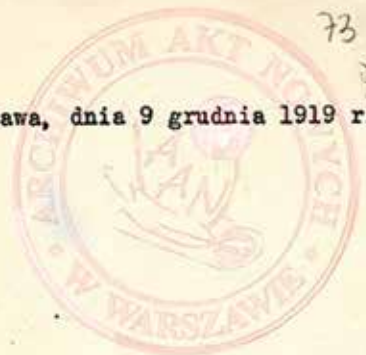
W grudniu 1922 r. Piłsudski przekazał władzę wybranemu przez Sejm prezydentowi Gabrielowi Narutowiczowi i wycofał się z aktywnej działalności politycznej. Przeniósł się do podwarszawskiego Sulejówka, skąd uważnie śledził polską scenę polityczną. Niestabilna sytuacja polityczna skłoniła go do dokonania w maju 1926 r. wojskowego zamachu stanu. Demokratycznie wybrane władze państwa zostały zmuszone do ustąpienia. W latach 1926-28 i 1930 Piłsudski sprawował funkcję premiera rządu, był też ministrem spraw wojskowych i Generalnym Inspektorem Sił Zbrojnych.

Zmarł 12 maja 1935 r. Trumna z jego ciałem została złożona na Wawelu, a serce, zgodnie z życzeniem zmarłego, pochowano w Wilnie na cmentarzu na Rossie obok ciała matki.

84 179
RZECZPOSPOLITA POLSKA
NACZELNIK PAŃSTWA

73
Warszawa, dnia 9 grudnia 1919 r.

Do Pana

IGNACEGO PADEREWSKIEGO

Prezydenta Ministrów

W Warszawie

Przychylając się do przedstawionej mi prośby,
zwalniam Pana i wszystkich Panów Ministrów i Kierowników
Ministerstw z piastowanych przez nich urzędów.

Zarazem poruczam Panu misję utworzenia nowego
gabinetu.

NACZELNIK PAŃSTWA:

J. Piłsudski

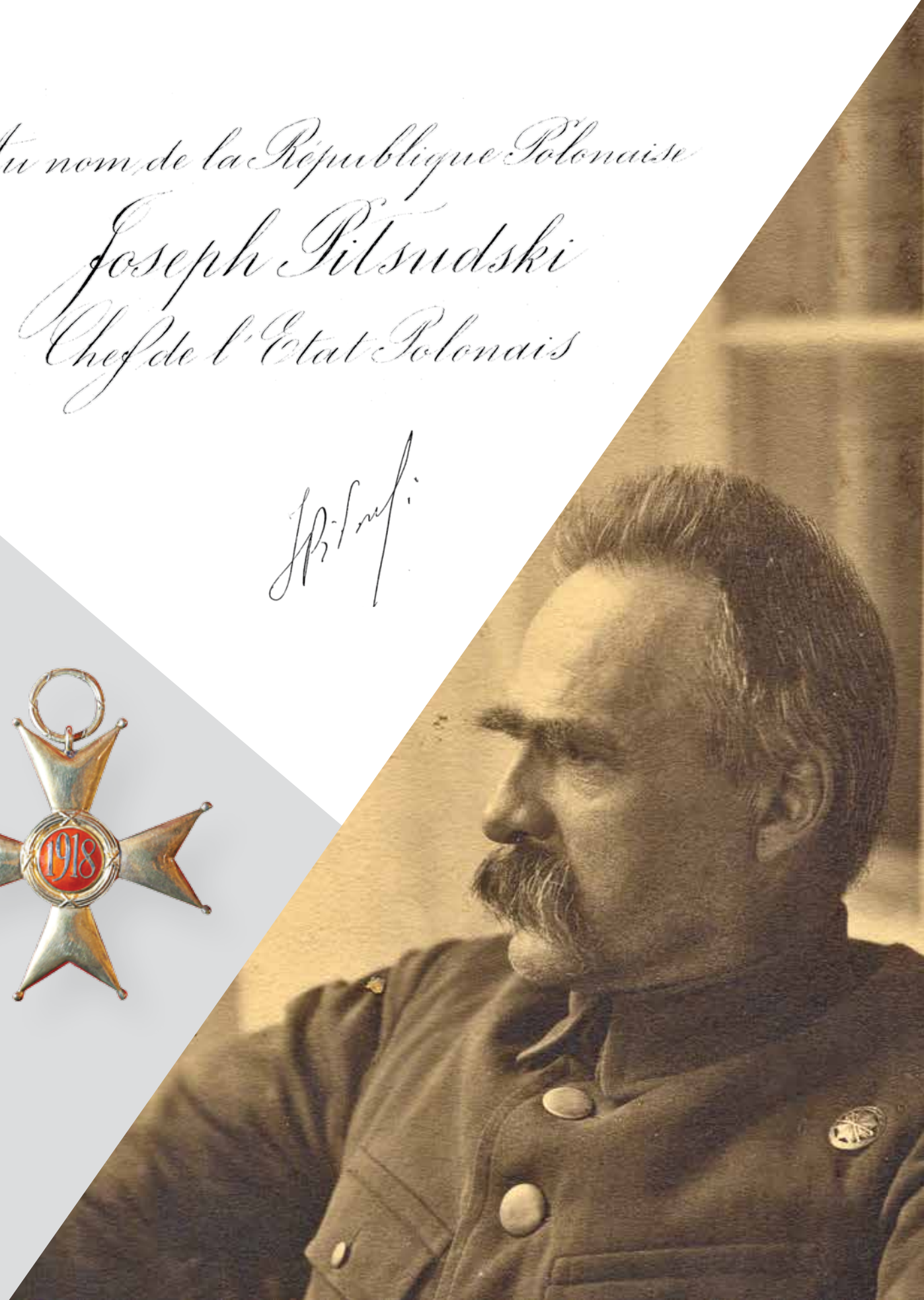

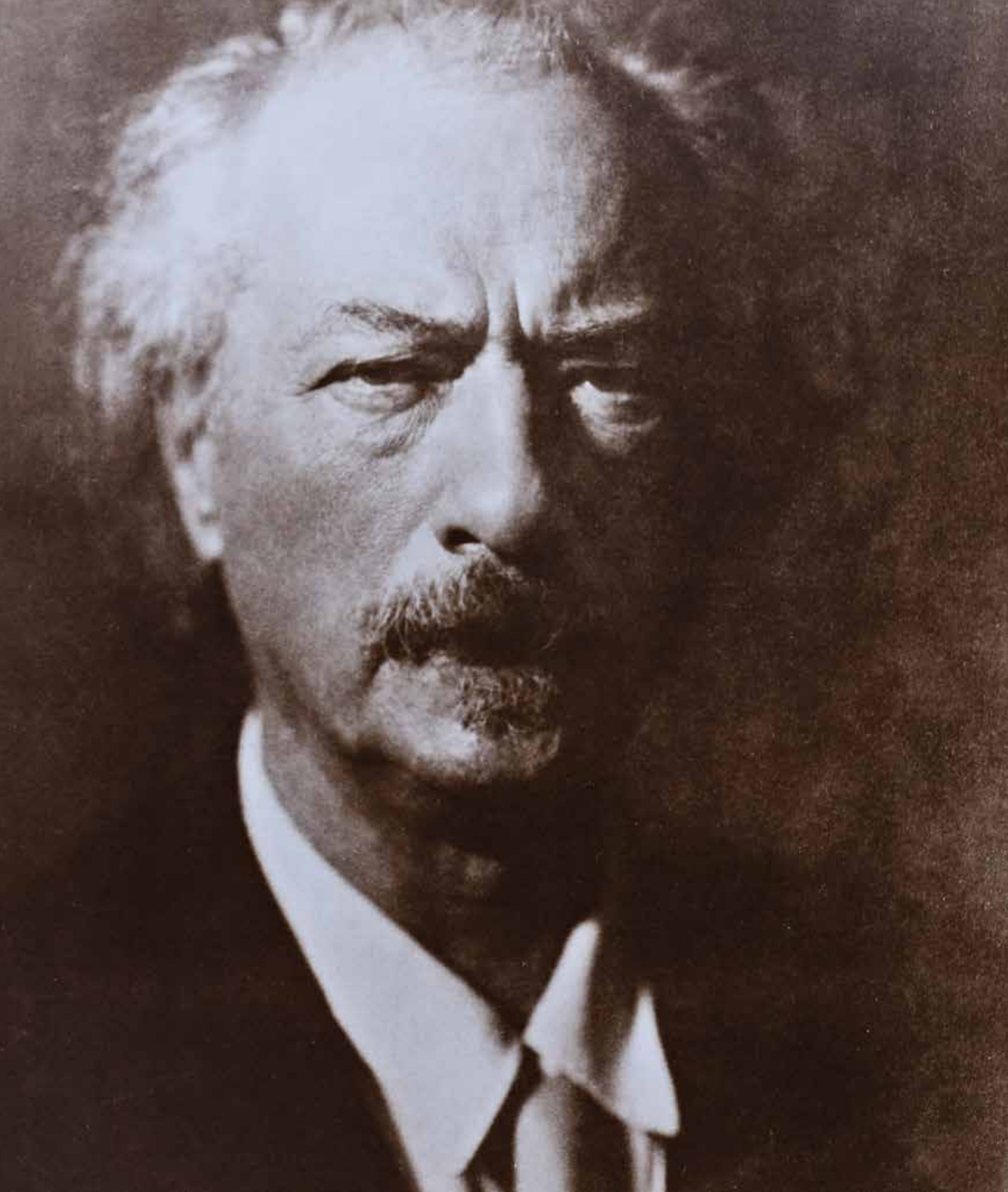
PREZYDENT MINISTRÓW:

J. J. B. B.

*Au nom de la République Polonaise
Joseph Piłsudski
Chef de l'Etat Polonais*

J. Piłsudski

IGNACY JAN PADEREWSKI

(1860-1941)

Uznany na świecie pianista i kompozytor. Urodził się 18 listopada 1860 r. w Kurylówce na Podolu w zaborze rosyjskim. Studiował na uczelniach muzycznych w Warszawie, Berlinie i Wiedniu. Działalność polityczną rozpoczął w 1910 r. przemówieniem na uroczystości odsłonięcia w Krakowie ufundowanego przez siebie Pomnika Grunwaldzkiego.

W 1915 r. wyjechał do Stanów Zjednoczonych, gdzie prowadził aktywną działalność na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości. Organizowane w USA koncerty pianistyczne wykorzystywał do propagowania i pozyskiwania możliwie szerokiego poparcia dla idei odrodzenia wolnej Ojczyzny wśród elit amerykańskich. Efekt tych starań był widoczny m.in. w stanowisku prezydenta Woodrowa Wilsona dot. przyszłego porządku międzynarodowego, uwzględniającego konieczność odrodzenia państwa polskiego z dostępem do morza.

Zachęcał do aktywnego udziału młodych Polaków z Ameryki w walkach po stronie koalicji w Europie podczas I wojny światowej. Efektem tych starań był przyjazd ponad 20 tys. ochotników z USA i Kanady, którzy wstąpili do Armii Polskiej we Francji.

W sierpniu 1917 r. Paderewskiemu powierzono funkcję przedstawiciela w Stanach

Zjednoczonych Komitetu Narodowego Polskiego. Był jednym z inspiratorów przyjętej 3 czerwca 1918 r. wspólnej deklaracji Wielkiej Brytanii, Francji i Włoch uznającej powstanie zjednoczonej i wolnej Polski za warunek sprawiedliwego i trwałego pokoju w Europie.

Po przyjeździe do Polski, jego entuzjastyczne przyjęcie w Poznaniu stało się katalizatorem wybuchu Powstania Wielkopolskiego.

W styczniu 1919 r. marszałek Piłsudski powierzył Paderewskiemu stanowisko Prezesa Rady Ministrów, ministra spraw zagranicznych i delegata polskiego na konferencję pokojową w Paryżu. 28 czerwca 1919 r. w imieniu Polski Paderewski wraz z Romanem Dmowskim złożył podpis pod traktatem wersalskim.

Po wybuchu II wojny światowej objął przewodnictwo powstałej w grudniu 1939 r. we Francji Rady Narodowej RP. W 1940 r. wyjechał ponownie do Stanów Zjednoczonych, gdzie organizował pomoc dla okupowanej Polski.

Zmarł 29 czerwca 1941 r. w Nowym Jorku. Pochowano go na cmentarzu wojskowym Arlington w Waszyngtonie. W 1992 r. jego prochy zostały sprowadzone do Polski i złożone w Archikatedrze św. Jana w Warszawie.

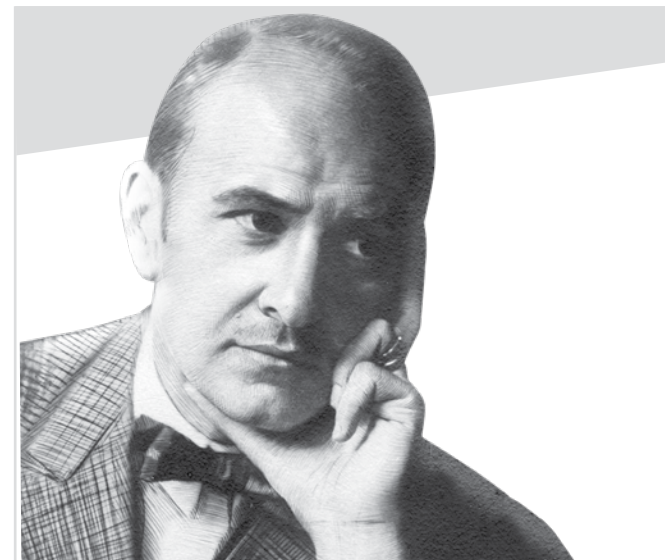
KAROL BADER (1887–1957)

- ▶ kierownik agencji prasowej Naczelnego Komitetu Narodowego (NKN) w Szwajcarii. Koordynator współpracy NKN z Centralną Agencją Lozańską (1916–1917),
- ▶ naczelnik Wydziału Dyplomatycznego w Departamencie Stanu Rady Regencyjnej Królestwa Polskiego (1918),
- ▶ radca w Poselstwie RP w Pradze (1921–1926; 1923–1924 – chargé d'affaires),
- ▶ poseł w Austrii (1926–1931),
- ▶ poseł w Turcji (1926),
- ▶ konsul w Bejrucie i Stambule (rządu polskiego na uchodźstwie w Londynie, 1940–1941),
- ▶ poseł w Iranie i Afganistanie (rządu polskiego na uchodźstwie w Londynie, 1942–1945).

WŁADYSŁAW BARANOWSKI (1885–1939)

- ▶ kierownik polskiej agencji prasowej Naczelnego Komitetu Narodowego (NKN) w Mediolanie (1914–1915),
- ▶ kierownik agencji prasowych NKN w Genewie i Bernie (1915–1916),
- ▶ radca legacyjny w Poselstwie RP w Bernie i Poselstwie RP w Rzymie (1919),
- ▶ delegat przy Wysokiej Porcie w Konstantynopolu (1921–1923),
- ▶ poseł w Bułgarii (1925–1930).

TADEUSZ STANISŁAW GRABOWSKI (1881–1975)

- ▶ referent prasowy w Departamencie Wojskowym Naczelnego Komitetu Narodowego (NKN) (1915–1916),
- ▶ organizator biura prasowego NKN w Konstantynopolu (1916),
- ▶ delegat Departamentu Stanu Rady Regencyjnej Królestwa Polskiego i NKN w Sofii (1916–1918),
- ▶ kierownik placówki dyplomatycznej w Sofii (do 1921 delegacji; od 1921 poselstwa); poseł w Bułgarii (1925),
- ▶ poseł w Brazylii (1927–1938),
- ▶ dyrektor Polskiego Instytutu Współpracy z Zagranicą w Warszawie (1939).

PRACOWNICY ZWIĄZANI
Z DZIAŁALNOŚCIĄ **NACZELNEGO
KOMITETU NARODOWEGO**, KTÓRZY
PO 1918 R. PRZESZLI DO PRACY
W SŁUŻBIE DYPLOMATYCZNEJ.

ERAZM PILTZ (1851-1929)

- ▶ sekretarz Komitetu Generalnego Pomocy Ofiarom Wojny w Polsce, działającego w Szwajcarii w Vevey (od 1915),
- ▶ główny redaktor *Petite encyclopédie polonaise* (Lozanna-Paryż 1916), publikacji przeznaczonej dla polityków państw ententy, propagującej wiedzę o Polsce,
- ▶ współzałożyciel Centralnej Agencji Polskiej w Lozannie (dyrektor 1915),
- ▶ członek Komitetu Narodowego Polskiego w Paryżu (1917),
- ▶ ekspert delegacji polskiej na konferencji pokojowej w Paryżu i delegat rządu Ignacego Paderewskiego przy rządzie francuskim (1919),
- ▶ poseł w Królestwie Serbów, Chorwatów i Słoweńców (1919-1920),
- ▶ dyrektor Departamentu Politycznego i podsekretarz stanu w MSZ (1921),
- ▶ poseł w Czechosłowacji (1921-1922).

TADEUSZ ROMER (1894-1978)

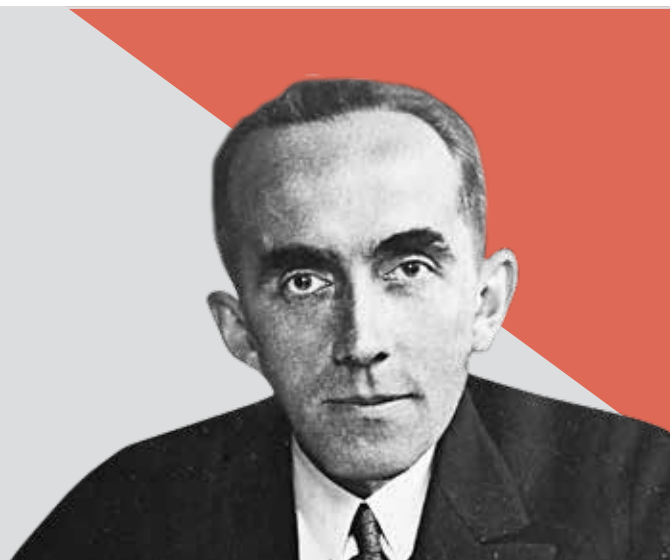
- ▶ sekretarz Komitetu Generalnego Pomocy Ofiarom Wojny w Polsce, działającego w Szwajcarii w Vevey (od 1915),
- ▶ sekretarz osobisty Romana Dmowskiego - prezesa Komitetu Narodowego Polskiego (KNP) w Paryżu (1917),
- ▶ sekretarz generalny i kierownik Biura Politycznego KNP (1918),
- ▶ sekretarz Poselstwa RP w Paryżu (1919-1921),
- ▶ radca w Ministerstwie Spraw Zagranicznych i naczelnik Wydziału Zachodniego (1921-1928),
- ▶ radca Poselstwa RP (następnie ambasady) w Rzymie (1928-1935),
- ▶ poseł w Portugalii (1935-1937),
- ▶ ambasador w Japonii (1937-1941),
- ▶ ambasador w ZSRR (1942-1943),
- ▶ minister spraw zagranicznych rządu RP na uchodźstwie w Londynie (1943-1944).

WŁADYSŁAW SOBAŃSKI (1877-1943)

- ▶ współzałożyciel Komitetu Narodowego Polskiego (KNP) w Paryżu (1917),
- ▶ delegat KNP przy rządzie brytyjskim (1917-1919),
- ▶ poseł w Belgii i Luksemburgu (1919-1924),
- ▶ poseł w Hiszpanii i Portugalii (1924-1927),
- ▶ autor książki *Tour d'horizon. (Le point de vue polonais)*, Paryż 1931.

WSPÓŁZAŁOŻYCIELE I DZIAŁACZE
KOMITETU NARODOWEGO POLSKI,
KTÓRZY PRACOWALI NASTĘPNIE
NA WYSOKICH STANOWISKACH
W SŁUŻBIE ZAGRANICZNEJ RP.

ROMAN KNOLL (1888–1946)

- ▶ urzędnik w przedstawicielstwie Rady Regencyjnej Królestwa Polskiego w Piotrogradzie (1918),
- ▶ kierownik Wydziału Wschodniego w Departamencie Stanu Rady Regencyjnej Królestwa Polskiego (1918);
- ▶ referent Wydziału Wschodniego MSZ (1919), a następnie jego kierownik (1920),
- ▶ radca legacyjny, następnie *chargé d'affaires* Poselstwa RP w Moskwie (1921–1923),
- ▶ poseł w Turcji (1924–1926),
- ▶ podsekretarz stanu w MSZ (1926),
- ▶ poseł we Włoszech (1927–1928),
- ▶ poseł w Niemczech (1928–1930),
- ▶ podczas II wojny Światowej szef Sekcji Spraw Zagranicznych Delegatury Rządu na Kraj – kryptonim „Moc” (1943–1945).

FRANCISZEK PUŁASKI (1875–1956)

- ▶ przewodniczący Rady Stanu Królestwa Polskiego z nominacji Rady Regencyjnej,
- ▶ przewodniczący Biura Prac Kongresowych i ekspert delegacji polskiej na konferencję pokojową w Paryżu (1919),
- ▶ minister pełnomocny w Poselstwie RP w Waszyngtonie (1919–1921),
- ▶ *chargé d'affaires* w Poselstwie RP w Charkowie (1921–1922).

STEFAN PRZEZDZIECKI (1879–1932)

- ▶ przedstawiciel Departamentu Stanu Rady Regencyjnej Królestwa Polskiego w Wiedniu,
- ▶ dyrektor Protokołu Dyplomatycznego MSZ (1919–1920),
- ▶ dyrektor Gabinetu Ministra i Protokołu Dyplomatycznego MSZ (1921–1928),
- ▶ poseł, a następnie ambasador we Włoszech (1928–1932).

PRZEDSTAWICIELE OGNIW **RADY
REGENCYJNEJ**, WSPÓŁTWORZĄCY
ZRĘBY ORGANIZACYJNE POLSKIEGO
MSZ AKTYWNIE DZIAŁAJĄCY
W SŁUŻBIE ZAGRANICZNEJ RP.

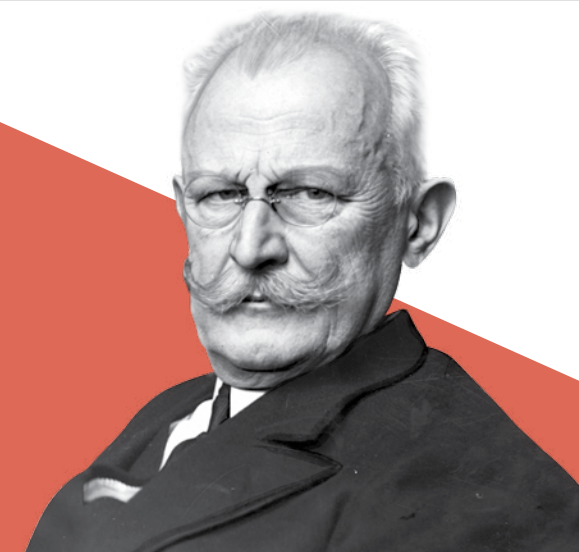
KAZIMIERZ DŁUSKI (1855–1930)

- ▶ przewodniczący delegacji Tymczasowego Naczelnika Państwa Józefa Piłsudskiego do negocjacji z Komitetem Narodowym Polskim w Paryżu (1918–1919); ich efektem było zaproszenie Polski na konferencję pokojową w Paryżu i porozumienie pomiędzy R. Dmowskim a J. Piłsudskim, i w rezultacie powstanie rządu Ignacego Paderewskiego,
- ▶ czasowy zastępca premiera Ignacego Paderewskiego podczas obrad konferencji pokojowej w Paryżu (1919),
- ▶ nominat na posła do Holandii; propozycji nie przyjął (1919).

WITOLD JODKO- -NARKIEWICZ (1864–1924)

- ▶ kierownik Sekcji Politycznej w MSZ (1918–1919),
- ▶ delegat rządu, szef Misji Polskiej przy Wysokiej Porcie w Konstantynopolu (1919–1921),
- ▶ poseł na Łotwie (1921–1923).

STANISŁAW PATEK (1866–1944)

- ▶ pracownik Tymczasowej Rady Stanu,
- ▶ zastępca polskiego delegata na konferencję pokojową w Paryżu, dokooptowany do Komitetu Narodowego Polskiego (1919),
- ▶ minister spraw zagranicznych (1919–1920); podpisał dokument ratyfikacyjny traktatu wersalskiego,
- ▶ poseł w Japonii (1921–1926),
- ▶ poseł w ZSRR (1926–1932),
- ▶ ambasador w Stanach Zjednoczonych (1933–1935).

PRACOWNICY SŁUŻBY
ZAGRANICZNEJ BLISKO
ZWIĄZANI Z DZIAŁALNOŚCIĄ
URZĘDU **NACZELNIKA PAŃSTWA**,
REPREZENTANCI PAŃSTWA
POLSKIEGO W WAŻNYCH
MISJACH ZAGRANICZNYCH.

SZYMON ASKENAZY (1865–1935)

- ▶ sekretarz Komitetu Generalnego Pomocy Ofiarom Wojny w Polsce, działającego w Szwajcarii w Vevey (od 1915),
- ▶ zastępca delegata RP przy Lidze Narodów (1920–1921),
- ▶ delegat RP na konferencję w Brukseli w sprawie sporu o Wilno (1921),
- ▶ stały delegat, w randze posła nadzwyczajnego i ministra pełnomocnego, w Delegacji RP przy Lidze Narodów (1921–1923),
- ▶ autor książki *Gdańsk a Polska*, opublikowanej w wersji francuskiej (Paryż 1919), niemieckiej (Warszawa 1919) i angielskiej (Londyn 1921), udawadniającej prawa Polski do Gdańska.

OSKAR HALECKI (1891–1973)

- ▶ podczas I wojny światowej działacz Naczelnego Komitetu Narodowego i autor opracowań dotyczących mniejszości narodowych,
- ▶ ekspert Biura Prac Kongresowych na konferencji pokojowej w Paryżu (1919),
- ▶ współzałożyciel Polskiego Stowarzyszenia Przyjaciół Ligi Narodów w Warszawie (1920); współinicjator ustanowienia stałego przedstawicielstwa przy Lidze Narodów,
- ▶ przedstawiciel Prezydium Rady Ministrów przy Sekretariacie Generalnym Ligi Narodów (1920–1921),
- ▶ pracownik etatowy w Sekcji Biur Międzynarodowych Sekretariatu Generalnego Ligi Narodów w dziedzinie edukacji i współpracy intelektualnej (od 1921).

JAN PERŁOWSKI (1872–1942)

- ▶ redaktor *Petite encyclopédie polonaise* (Lozanna-Paryż 1916), publikacji przeznaczonej dla polityków państw ententy, propagującej wiedzę o Polsce,
- ▶ współpracownik Centralnej Agencji Polskiej w Lozannie (1915–1919),
- ▶ sekretarz osobisty Władysława Skrzyńskiego – podsekretarza stanu w MSZ (1919),
- ▶ radca legacyjny Poselstwa RP w Bernie, równocześnie sekretarz Delegacji RP przy Lidze Narodów (1919–1922),
- ▶ radca legacyjny w Poselstwie RP przy Stolicy Apostolskiej (1922–1927),
- ▶ od 1927 poseł w Hiszpanii (do 1935) i Portugalii (do 1933).

DYPLOMACI, KTÓRZY AKTYWNIE
WSPÓŁTWORZYLI I REALIZOWALI
ZADANIA ZWIĄZANE Z UDZIAŁEM
POLSKI W **LIDZE NARODÓW**.

KAROL BERTONI (1876-1967)

- ▶ dyrektor Departamentu Administracyjnego i sekretarz generalny MSZ, organizator struktury centrali i placówek zagranicznych MSZ (1919-1923),
- ▶ kierownik MSZ (grudzień 1923-styczeń 1924),
- ▶ podsekretarz stanu w MSZ (1924-1926),
- ▶ dyrektor Departamentu Konsularnego MSZ (1926-1929),
- ▶ komisarz rządowy Powszechnej Wystawy Krajowej w Poznaniu, na której eksponowane miejsce zajmował pawilon MSZ, ilustrujący obecność dyplomatyczną i konsularną Polski w świecie (1929),
- ▶ wykładowca w studium dyplomatycznym na wyższych uczelniach we Lwowie i w Warszawie (od 1926),
- ▶ autor licznych publikacji z zakresu służby dyplomatycznej i konsularnej.

ZDZISŁAW OKECKI (1874-1940)

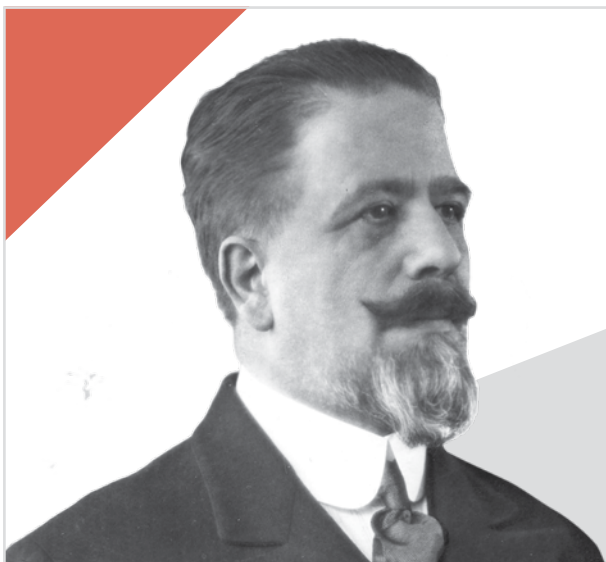
- ▶ dyrektor Departamentu Dyplomatyczno-Politycznego MSZ, odpowiedzialny m.in. za nawiązywanie stosunków dyplomatycznych (1919-1921),
- ▶ poseł w Królestwie Serbów, Chorwatów i Słoweńców (1921-1928),
- ▶ poseł w Japonii (1928-1930).

WŁADYSŁAW SKRZYŃSKI (1873-1937)

- ▶ podsekretarz stanu w MSZ; organizator polskiej służby dyplomatycznej; podczas pobytu Ignacego Jana Paderewskiego na konferencji pokojowej w Paryżu praktycznie kierował ministerstwem (kwiecień-listopad 1919),
- ▶ poseł w Hiszpanii (1920-1921),
- ▶ poseł, a następnie ambasador przy Stolicy Apostolskiej (1921-1937),
- ▶ sygnatariusz konkordatu Polski ze Stolicą Apostolską (1925).

PRACOWNICY SŁUŻBY
DYPLOMATYCZNEJ, KTÓRZY
WNIEŚLI ISTOTNY WKŁAD
W ROZWÓJ ORGANIZACYJNY
CENTRALI **MINISTERSTWA
SPRAW ZAGRANICZNYCH.**

JAN MODZELEWSKI (1873–1947)

- ▶ członek Komitetu Narodowego Polskiego w Paryżu i jego przedstawiciel w Centralnej Agencji Prasowej w Lozannie oraz przy rządzie Szwajcarii (1917–1919),
- ▶ *chargé d'affaires* i następnie poseł w Szwajcarii (1919–1938),
- ▶ uczestnik posiedzeń Ligi Narodów w zastępstwie Delegata RP,
- ▶ negocjator i współsygnatariusz traktatu o przyjaźni z Turcją, zawartego w Lozannie (1923).

ALEKSANDER SKRZYŃSKI (1882–1931)

- ▶ poseł w Rumunii (1919–1923),
- ▶ minister spraw zagranicznych (1922–1923) i (1924–1926),
- ▶ delegat RP przy Lidze Narodów (1924),
- ▶ premier rządu RP (1925–1926).

JÓZEF WIERUSZ- KOWALSKI (1866–1927)

- ▶ sekretarz Komitetu Generalnego Pomocy Ofiarom Wojny w Polsce, działającego w Szwajcarii w Vevey (od 1915),
- ▶ poseł przy Stolicy Apostolskiej (1919–1921),
- ▶ poseł w Holandii (1921–1924),
- ▶ poseł w Austrii (1925–1926),
- ▶ poseł w Turcji (1926–1927).

DZIAŁACZE NIEPODLEGŁOŚCIOWI,
KTÓRZY PO 1918 R. WNIEŚLI
WAŻNY WKŁAD W ROZWÓJ
ORGANIZACYJNY MSZ, PEŁNIĄC
WAŻNE FUNKCJE KIEROWNIKÓW
PLACÓWEK **MINISTERSTWA
SPRAW ZAGRANICZNYCH.**

WACŁAW BABIŃSKI (1887–1957)

- ▶ dyrektor kancelarii w Gabinetie Cywilnym Rady Regencyjnej Królestwa Polskiego (1917–1918),
- ▶ pracownik, naczelnik wydziału, wicedyrektor i dyrektor Departamentu Konsularnego MSZ (1919–1929),
- ▶ poseł w Jugosławii (1929–1931),
- ▶ poseł w Holandii (od 1931, 1940–1944 przy rządzie holenderskim na emigracji w Londynie),
- ▶ podsekretarz stanu w MSZ (rządu polskiego na uchodźstwie w Londynie, 1942–1944),
- ▶ poseł w Kanadzie (rządu polskiego na uchodźstwie w Londynie, 1944–1945).

KAROL POZNAŃSKI (1893–1971)

- ▶ pracownik kontraktowy w Poselstwie RP w Bernie (1919),
- ▶ członek zespołu MSZ opracowującego podstawy organizacji polskiej służby konsularnej (1919–1920),
- ▶ sekretarz delegacji polskiej na rokowania pokojowe z Rosją w Rydze (1920–1921),
- ▶ uczestnik rokowań z Estonią, Finlandią i Łotwą w sprawie zawarcia konwencji konsularnych z tymi państwami (1922),
- ▶ delegat pełnomocny na rokowania polsko-tureckie w Lozannie (1923),
- ▶ konsul generalny w Paryżu (1927–1934) i Londynie (1934–1945).

KAROL ROSE (1863–1940)

- ▶ pierwszy konsul generalny II Rzeczypospolitej (Berlin od 15 XI 1918–1924),
- ▶ przedstawiciel MSZ przy organizacji Powszechnej Wystawy Krajowej w Poznaniu, na której eksponowane miejsce zajmował pawilon ministerstwa ilustrujący obecność dyplomatyczną i konsularną Polski w świecie (1929).

**ORGANIZATORZY POLSKIEJ
SŁUŻBY KONSULARNEJ
PO ODZYSKANIU NIEPODLEGŁOŚCI
W 1918 R.**

**DZIENNIK URZĘDOWY
MINISTERSTWA SPRAW ZAGRANICZNYCH
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ.**

№ 1.	Warszawa, dnia 1 marca 1920 r.	Rok I.
------	--------------------------------	--------

TREŚĆ: 1. Rozporządzenie w sprawie wydawania „Dziennika Urzędowego M. S. Z.” — 2. Okólniki dotyczące poselstw i konsulatów polskich. — 3. Taryfa tymczasowa opłat za czynności konsularne. — 4. Adresy poselstw i konsulatów polskich. — 5. Adresy przedstawicielstw zagranicznych w Warszawie. — 6. Adresy władz polskich w Warszawie.

**Rozporządzenie w sprawie wydawania
„Dziennika Urzędowego”.**

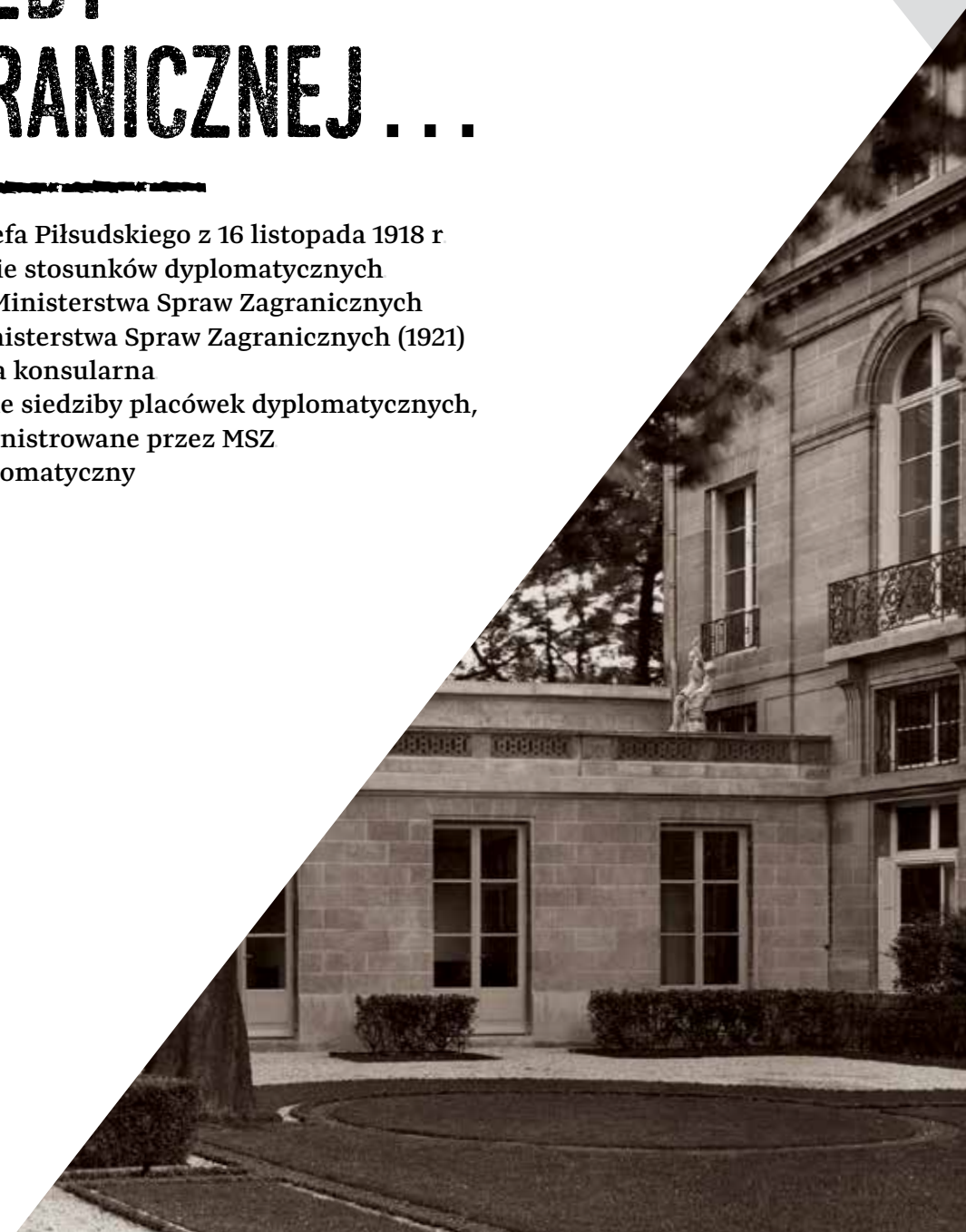
Nr. A. I. 6979. Warszawa, dnia 26 września 1919 r.

- § 1. Celem ogłaszania wszelkich rozporządzeń, dotyczących Ministerstwa Spraw Zagranicznych, wydawany będzie dziennik urzędowy.
- § 2. Dziennik nosi nazwę „Dziennik Urzędowy Ministerstwa Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej”.
- § 3. Dziennik wydawany będzie w miarę potrzeby.
- § 4. W „Dzienniku Urzędowym” pomieszczane będą:
- a) rozporządzenia, okólniki i zarządzenia M. S. Z.
 - b) rozporządzenia innych Ministerstw i Władz Centralnych, dotyczące agend M. S. Z.
 - c) ruch służbowy M. S. Z.
 - d) wszelkiego rodzaju ogłoszenia i wiadomości urzędowe, dotyczące Ministerstwa Spraw Zagranicznych, oraz Poselstw i Konsulatów.

Podsekretarz Stanu:
(—) W. Skrzyński.

ODRODZENIE SŁUŻBY ZAGRANICZNEJ . . .

Depesza Józefa Piłsudskiego z 16 listopada 1918 r
Nawiązywanie stosunków dyplomatycznych
Utworzenie Ministerstwa Spraw Zagranicznych
Placówki Ministerstwa Spraw Zagranicznych (1921)
Polska służba konsularna
Przedwojenne siedziby placówek dyplomatycznych,
 nadal administrowane przez MSZ
Mundur dyplomatyczny

DEPEZA JÓZEFA PIŁSUDSKIEGO Z 16 LISTOPADA 1918 R.

► Radiostacja wojskowa,
z której polskie władze
wysyłały pierwsze depesze

16 listopada 1918 r. naczelny wódz Józef Piłsudski w depeszy, kontrasygnowanej przez kierującego wówczas MSZ Tytusa Filipowicza, zawiadomił rządy „wszystkich państw wojujących i neutralnych” o odrodzeniu Polski, apelując o uznanie jej niepodległości i suwerenności. Dzień później Filipowicz zwrócił się do ministrów spraw zagranicznych Wielkiej Brytanii, Francji, Portugalii, Włoch, Stanów Zjednoczonych i Japonii z propozycją wymiany przedstawicieli dyplomatycznych.

Obie depesze, wysłane z wojskowej radiostacji w Cytadeli Warszawskiej były pierwszymi oficjalnymi enuncjacjami władz polskich skierowanymi do społeczności międzynarodowej po 11 listopada 1918 r.

DZIAŁ URZĘDOWY.

Mr. le Président des Etats-Unis,
le Gouvernement Royal Anglais,
le Gouvernement de la République Française,
le Gouvernement Royal Italien,
le Gouvernement Impérial Japonais,
le Gouvernement de la République Allemande,
et les Gouvernements de tous les pays belligérants et neutres.

En qualité de Généralissime de l'armée polonaise je m'empresse de notifier aux Gouvernements et aux peuples belligérants et neutres l'existence d'un Etat Polonais indépendant comprenant tous les territoires de la Pologne unifiés.

La situation politique en Pologne et le joug de l'occupation n'ont pas permis jusqu'ici au peuple polonais de s'exprimer librement sur son sort. Grâce aux changements qui se sont produits à la suite des victoires glorieuses des armées alliées la reconstitution de l'indépendance et de la souveraineté de la Pologne est désormais un fait accompli.

L'Etat Polonais renaît par la volonté de la nation entière et se trouve basé sur des principes démocratiques. Le Gouvernement Polonais remplacera le règne de la violence, qui pendant cent quarante ans a pesé sur la destinée de la Pologne—par un régime d'ordre et de justice. Appuyé sur la vaillante armée polonaise, réunie sous mon commandement, j'espère que dorénavant aucune armée étrangère n'entrera en Pologne sans notre volonté formellement exprimée.

J'ai le ferme espoir, que les puissantes démocraties de l'Occident prêteront leur secours et leur fraternel appui à la République Polonaise reconstituée et indépendante.

Generalissime **Pilsudski**
Pour le Ministre des Affaires Etrangères
Filipowicz
Varsovie, le 16. XI. 1918.

Do pana prezydenta Stanów Zjednoczonych, do Królewskiego rządu angielskiego, do rządu Rzeczypospolitej francuskiej, do Królewskiego rządu włoskiego, do Cesarzkiego rządu japońskiego, do rządu Rzeczypospolitej niemieckiej i do rządów wszystkich państw wojujących i neutralnych.

Jako wódz naczelny armji polskiej, pragnę notyfikować rządowi i narodom wojującym i neutralnym istnienie państwa polskiego niepodległego, obejmującego wszystkie ziemie zjednoczonej Polski.

Sytuacja polityczna w Polsce i jarmeno okupacji nie pozwoliły dotychczas narodowi polskiemu wypowiedzieć się swobodnie o swym losie. Dzięki zmianom, które nastąpiły wskutek świetnych zwycięstw armji sprzymierzonych—wznowienie niepodległości i suwerenności Polski staje się odtąd faktem dokonanym.

Państwo polskie powstaje z woli całego narodu i opiera się na podstawach demokratycznych. Rząd polski zastąpi panowanie przemocy, która przez sto czterdzieści lat ciążyła nad losami Polski — przez ustój, zbudowany na porządku i sprawiedliwości. Opierając się na armji polskiej pod moją komendą, mam nadzieję, że odtąd żadna armja obca nie wkroczy do Polski, nim nie wyrazimy w tej sprawie for-

malnej woli naszej. Jestem przekonany, że potężna demokracja Zachodu udzieli swej pomocy i braterskiego poparcia polskiej Rzeczypospolitej odrodzonej i niepodległej.

Wódz naczelny
Pilsudski
Za ministra spraw zewnętrznych
Filipowicz
Warszawa, 16/XI. 1918.

*
Généralissime Foch Grand quartier général des troupes alliées
France.

N'ayant pas la possibilité de me mettre en communication radiotélégraphique directe avec Mr. le Président des Etats-Unis je viens prier le Gouvernement de la République de bien vouloir Lui faire transmettre par l'intermédiaire de Votre Excellence la dépêche suivante:
„Mr. Wilson, Président des Etats-Unis“
Au nom de l'armée polonaise, dont je suis le commandant en chef, je Vous prie Mr. le Président de bien vouloir consentir à ce que les formations militaires polonaises, réunies sous le drapeau américain, soient dirigées aussitôt que possible en Pologne et incorporées dans l'armée polonaise qui se trouve désormais réunie sous mon commandement.

La nation polonaise, qui a subi pendant si longtemps l'occupation du pays par des troupes étrangères, se prépare actuellement avec le plus grand enthousiasme à recevoir sur le sol natal les fils de la patrie, dispersés dans le monde entier.

Elle fait appel à tous les soldats de nationalité polonaise, qui ont combattu sous les drapeaux étrangers.

Dans Votre consentement, Mr. le Président, Vous que la Pologne considère comme son premier protecteur, la nation tout entière verrait une nouvelle preuve de Votre intérêt et de Votre bienveillance à l'égard de la cause polonaise.

Pilsudski
Generalissimus Foch, Marszałek Francji, główna kwatery wojsk sprzymierzonych, Francja.

Nie mając możliwości skomunikowania się lakrowo wprost z p. prezydentem Stanów Zjednoczonych, zwracam się do rządu Rzeczypospolitej z prośbą, aby zechciał za pośrednictwem Waszej Ekszellencji przesłać Mu następującą depezę:

Pan Wilson, Prezydent Stanów Zjednoczonych.

W imieniu armji polskiej, której jestem wodzem naczelnym, proszę pana prezydenta o łaskawą zgodę, aby polskie oddziały wojskowe, skupione pod sztandarem amerykańskim, zostały możliwie prędko skierowane do Polski i włączone do armji polskiej, stojącej obecnie pod moimi rozkazami.

Naród polski, który tak długo znosił okupację wojsk obcych, przygotowuje się obecnie z największym zapalem do przyjęcia na ziemi ojczystej swych synów, rozproszonych po całym świecie. Naród polski zwraca się z wezwaniem do wszystkich żołnierzy Polaków, którzy walczą pod sztandarami obcymi.

Polska, która pana prezydenta uważa za swego pierwszego orędownika, będzie widziała w pańskim przyzwoleniu nowy dowód zainteresowania i życzliwości dla sprawy polskiej.

Pilsudski
Warszawa, 16/XI. 1918.

*

Généralissime Foch
Grand quartier général des troupes alliées.
France.

Dans ma qualité de commandant en chef de l'armée polonaise je viens prier le Gouvernement Français et Votre Excellence de bien vouloir prendre les dispositions nécessaires afin que les troupes polonaises faisant actuellement partie de l'armée française soient dirigées aussitôt que possible en Pologne et incorporées dans l'armée, qui se trouve désormais réunies sous mon commandement.

La nation polonaise, qui a subi pendant si longtemps l'occupation du pays par des troupes étrangères se prépare actuellement avec le plus grand enthousiasme à recevoir sur le sol natal les fils de la patrie, dispersés dans le monde entier.

Dans une réponse favorable du Gouvernement Français la nation polonaise verrait une nouvelle preuve de générosité et un signe précieux de bienveillance de la France pour la cause polonaise.

Pilsudski
Generalissimus Foch, Marszałek Francji, główna kwatery wojsk sprzymierzonych, Francja.

Jako naczelny wódz armji polskiej, zwracam się do rządu francuskiego i Waszej Ekszellencji z prośbą o łaskawą zgodę, aby wojska polskie, będące obecnie częścią armji francuskiej, zostały możliwie prędko skierowane do Polski i włączone w skład armji, stojącej obecnie pod moimi rozkazami.

Naród polski, który tak długo znosił okupację kraju przez obce wojska, przygotowuje się obecnie z największym zapalem do przyjęcia na swej ziemi rodzinnej synów Ojczyzny, rozproszonych po całym świecie. W przychylniej odpowiedzi rządu francuskiego naród polski widziałby nowy dowód wspaniałości i cenną oznakę życzliwości Francji dla sprawy polskiej.

Pilsudski
Warszawa, dnia 16/XI 1918 r.

*

Do Ob. Komendanta
JÓZEFA PILSUDSKIEGO.

Obywatelu Komendancie!
Dnia 14 listopada b. r. powierzyłeś mi Obywatelu Komendancie sprawę przedłożenia sobie listy członków rządu, którego miałbym być prezydentem ministrów. Zadanie którego się podjąłem mogę wypełnić sumiennie w ten sposób, że przedkładam dwa wnioski do zatwierdzenia:

1) Proszę o zatwierdzenie załączonej tu listy i mianowanie wedle niej członków Tymczasowego rządu Ludowego Republiki Polskiej.
2) Proszę o przyjęcie mojej dymisji z urzędu prezydenta ministrów.

Z wyrazem głębokiej czci
Ignacy Daszyński m. p.
Warszawa, dnia 17-go listopada 1918 r.

*

Zatwierdzam i mianuję według następującej listy członków Tymczasowego Rządu Ludowego Republiki Polskiej:
Prezydent ministrów i minister komunikacji: Jędrzej Moraczewski.
Minister spraw wojskowych i Naczelny Wódz Polskich sił zbrojnych: Józef Pilsudski.

192936
22 1918

FRANCE.

Decypher. Lord Derby (Paris) November 21st, 1918.

D. 10.50 p.m. November 21st, 1918.

R. 8 a.m. November 22nd, 1918.

No. 1569 (R).

.....

Following is translation of text of wireless message despatched from Warsaw November 17th addressed to you.

"In a telegram of November 16th Mr. Joseph Pilsudski notified Governments of all belligerent and neutral countries that Poland had entered into International life as Independent and Sovereign State.

In view of this declaration by Commander-in-Chief of Polish army and of ardent wish of entire nation and Polish Government to welcome as soon as possible within walls of capital representatives of the Powers who by their victories have assured the liberation of Poland I have the honour to beg Your Excellency graciously to accede to this desire by sending an official representative of Great Britain to Warsaw.

Official Delegates of Polish Government bearing formal notification of Independence of the free and sovereign Polish State will be sent without delay to London.

8/4). For Minister for Foreign Affairs signed Filipowicz.

01
Odszyfrowana treść depezy Tytusa Filipowicza z 17 listopada 1918 r., wysłana via Paryż do MSZ Wielkiej Brytanii.

02
Urzędowa publikacja depezy

4)

81 94
92 288

LISTE
DU CORPS DIPLOMATIQUE
à Varsovie
D'APRÈS L'ORDRE DE LA REMISE DES LETTRES DE CRÉANCE.

ETAT	N O M S	Charge et Fonction	Adresses
Saint-Siège	Son Excellence Monseigneur Achille Ratti	Nonce Apostolique	Książęca 21.
	Monseigneur Pellegrinetti	Auditeur de la Nonciature	Książęca 21.
France	Son Excellence Monsieur Eugène Pralon	Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire	Al. Ujazdowska 31, tel. 21-50. Légation: Al. Ujazdowska 31 et Al. Róż 2, tel. 1 69-73.
	Madame Pralon		Smolna 40, tel. 21-23.
	Baron Prosper de Barante	Conseiller de Légation	
	Madame la baronne de Barante		
	Monsieur le Comte La Combe	Consul, attaché à la Légation	
	Monsieur Grandin de l'Eprevier	Secrétaire de Légation	Smolna 36.
	Monsieur Gaston Ducousso	Vice-consul, attaché à la Légation	Hôtel Bristol
	Monsieur Paul Neyrac	Secrétaire-archiviste et secrétaire particulier du Ministre	
	Monsieur Eugène Roy	Chargé de la Chancellerie diplomatique et des Affaires Economiques	Al. Róż 2.
	Monsieur le capitaine Albert Lepinto	Attaché	
	Monsieur Maxime Vicaire	Attaché	
	Lieutenant comte d'Ornano	Attaché	
	Lieutenant Brissaud-Desmaillets	Attaché	
	Monsieur Georges Lewandowski	Attaché	Kredytowa 3.
Etats-Unis d'Amérique	Lietenant-colonel Roger Prévost	Attaché militaire	Marszałkowska 81.
	Son Excellence Hon. Hugh Gibson	Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire	Senatorska 37, tel. 310-36, 310-39, 17-59.
	Monsieur John Campbell White	1-er Secrétaire de Légation	
	Monsieur Frédéric R. Dolbeare (absent)	Secrétaire de Légation	

Czarnecki & Teobald, Marszałkowska 140

NAWIĄZYWANIE STOSUNKÓW DYPLOMATYCZNYCH

Międzynarodowe uznanie niepodległości i suwerenności Polski, po utworzeniu 16 stycznia 1919 r. rządu Ignacego Jana Paderewskiego, otworzyło możliwości nawiązywania stosunków dyplomatycznych. Następowalo to głównie przez złożenie listów uwierzytelniających przedstawiciela Polski za granicą lub posła państwa obcego w Warszawie.

Pierwszym dyplomata polskim w randze posła był Aleksander Skrzyński, który 22 czerwca 1919 r. w Bukareszcie wręczył listy uwierzytelniające królowi Rumunii.

Do końca 1919 r. przedstawiciele Rzeczypospolitej Polskiej w randze posła zostali akredytowani w 14 państwach: Belgia, Dania, Francja, Hiszpania (*chargé d'affaires*), Holandia, Jugosławia (Królestwo Serbów, Chorwatów i Słoweńców), Norwegia, Rumunia, Stany Zjednoczone, Stolica Apostolska, Szwajcaria, Szwecja, Wielka Brytania, Włochy. Do końca 1921 r. Rzeczpospolita Polska nawiązała stosunki dyplomatyczne z 32 państwami.

◀ W listopadzie 1919 r. została wydana przez MSZ pierwsza lista członków Korpusu Dyplomatycznego akredytowanych w Warszawie. W wykazie znaleźli się przedstawiciele 10 państw, którzy do tego czasu złożyli listy uwierzytelniające oraz szefowie 3 delegatur i misji specjalnych.

04

Posel Eugène Pralon w drodze na uroczystość wręczenia listów uwierzytelniających Naczelnikowi Państwa, Belweder, 2 kwietnia 1919 r.

02

Listy uwierzytelniające pierwszego francuskiego posła w Polsce Eugène'a Pralona, 26 marca 1919 r.

03

Pierwszy polski posel we Francji złożył listy 8 sierpnia 1919 r. Był nim Maurycy Zamoyski, który pełnił tą funkcję do 1924 r. Na zdjęciu jego pieczęć osobista i podpis umieszczone pod jednym z traktatów.

04

1 stycznia 1920 r. miało miejsce pierwsze spotkanie korpusu dyplomatycznego z Naczelnikiem Państwa w Pałacu w Łazienkach

01

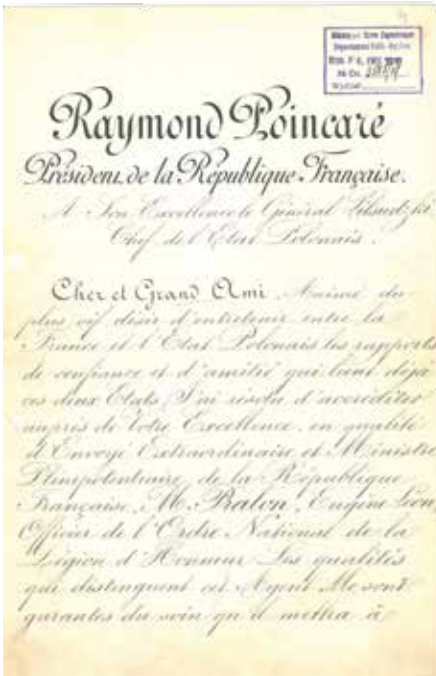
Królewskich w Warszawie. Noworoczne spotkania prezydenta z dyplomatami stały się tradycją protokołu dyplomatycznego. Na zdjęciu przyjęcie noworoczne z udziałem prezydenta Ignacego Mościckiego oraz premiera i ministra spraw wojskowych Józefa Piłsudskiego, Zamek Królewski w Warszawie, 1 stycznia 1927 r.

05

Aleksander Skrzyński przedstawiciel Rzeczypospolitej Polskiej w Rumunii w latach 1919-1922, następnie premier i minister spraw zagranicznych (z przerwami do 1926 r.)

06

Pierwszym przedstawicielem dyplomatycznym w randze ambasadora został nuncjusz apostolski, który był jednocześnie dziekanem korpusu dyplomatycznego. Na zdjęciu nuncjusz Achilles Ratti po uroczystości wręczenia listów uwierzytelniających w Belwederze, 19 lipca 1919 r.

02

07

Jako drugi dyplomata w Warszawie swoją misję rozpoczął 2 maja posel Stanów Zjednoczonych Hugh S. Gibson.

08

Listy uwierzytelniające dla Kazimierza Lubomirskiego do prezydenta Stanów Zjednoczonych Woodrowa Wilsona, podpisane przez Naczelnika Państwa Józefa Piłsudskiego oraz premiera i ministra spraw zagranicznych Ignacego Jana Paderewskiego, 18 sierpnia 1919 r.

09

Kazimierz Lubomirski, posel w Stanach Zjednoczonych od 1 listopada 1919 r. do 10 marca 1922 r.

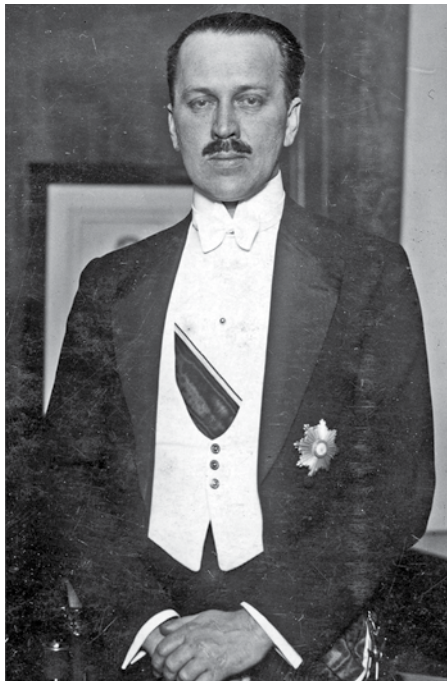

04

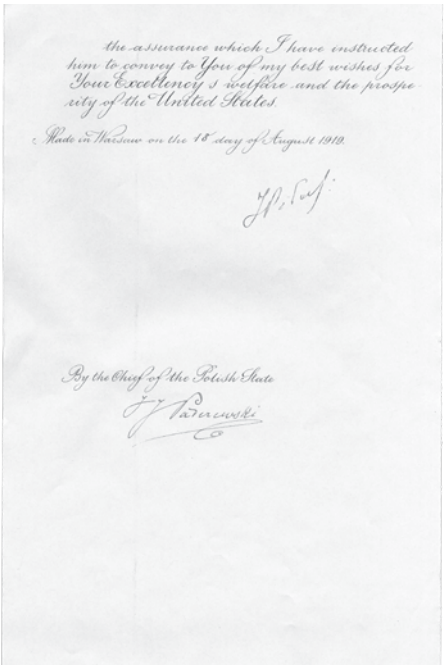

Hughes Gibson
pierwszy posel Stanów Zjedn. w Polsce.

07

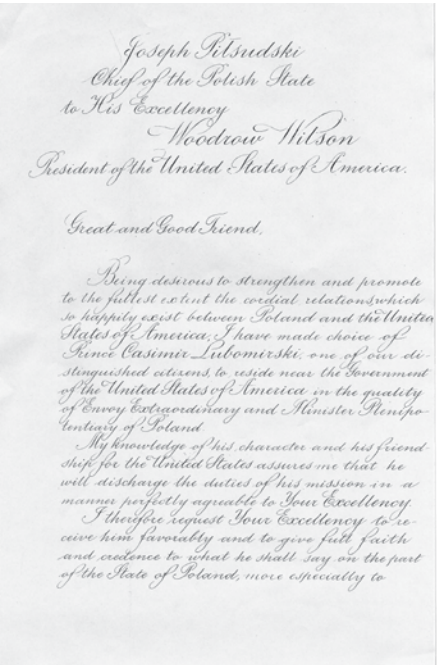
05

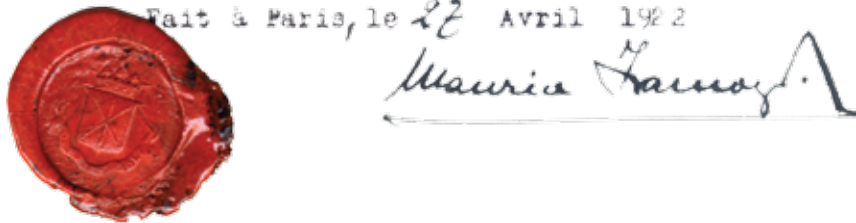
08

06

03

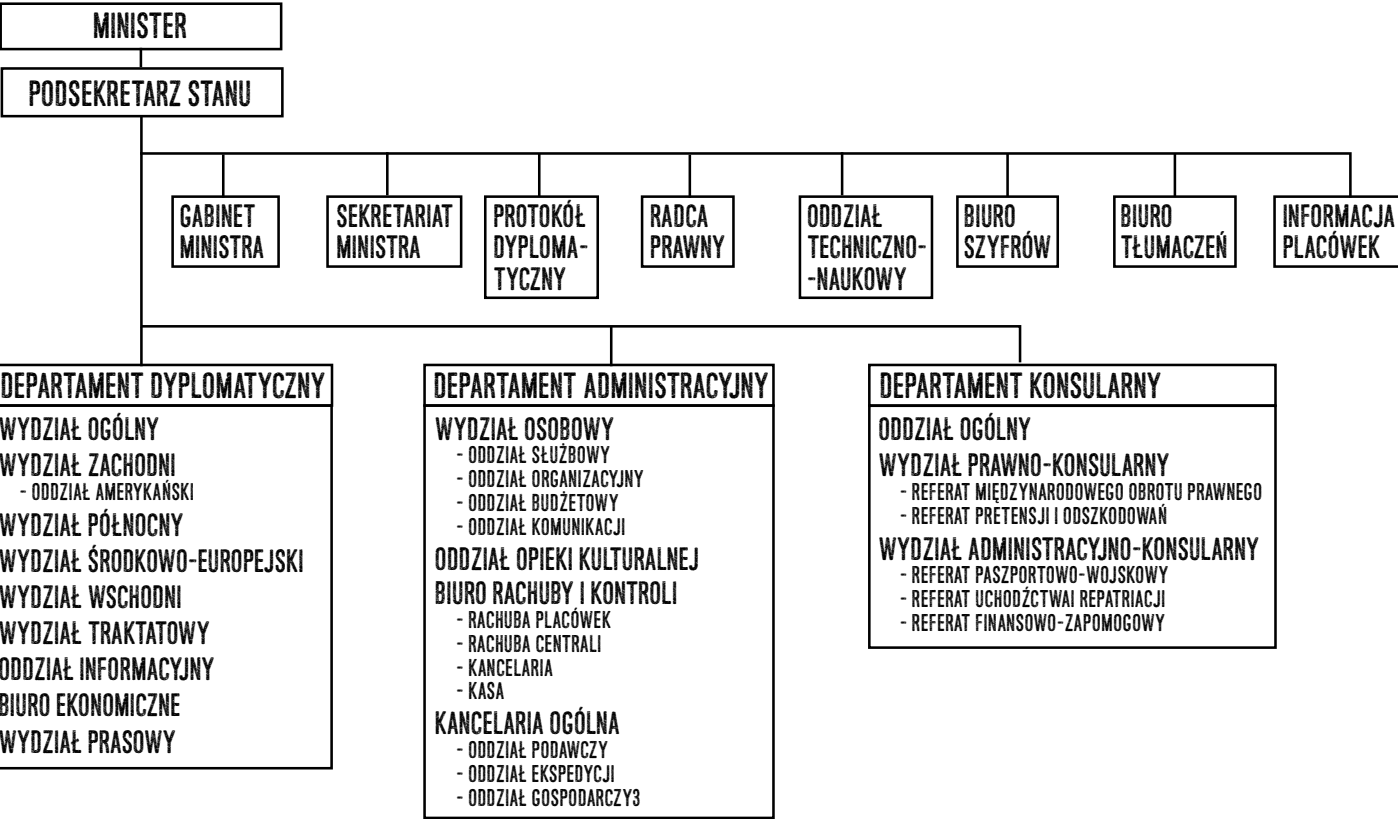
UTWORZENIE MINISTERSTWA SPRAW ZAGRANICZNYCH

Centrala MSZ powstała na bazie dawnego Departamentu Spraw Politycznych Rady Regencyjnej. Na podstawie wydane-
go przez nią dekretu z 26 października 1918 r., bez konsulta-
cji z władzami okupacyjnymi, Departament został prze-
kształcony w Ministerstwo Spraw Zewnętrznych.

Po rozwiązaniu Rady Regencyjnej 14 listopada 1918 r., dorobek
organizacyjny w zakresie spraw zagranicznych, przeszedł pod
nadzór władzy wykonawczej sprawowanej już wówczas przez
Józefa Piłsudskiego. W ramach tworzonych, w warunkach pełnej
już suwerenności, instytucji centralnych oraz wyzwań między-
narodowych i zadań stojących przed polską polityką zagranicz-
ną, rola MSZ była kluczowa. Ministerstwo Spraw Zewnętrznych,
przemianowano ostatecznie 1 lutego 1919 r. na Ministerstwo
Spraw Zagranicznych i pod taką nazwą funkcjonuje ono do dziś.

STRUKTURA MINISTERSTWA SPRAW ZAGRANICZNYCH (1921)

- 01

Wojciech Rostworowski

(27 X 1917-3 IV 1918)
- 02

Janusz Radziwiłł

(4 IV 1918-23 X 1918)
- 03

Stanisław Głabiński

(26 X 1918 - 4 XI 1918)
- 04

Władysław Wróblewski

(4 XI 1918 - 11 XI 1918)
- 05

Tytus Filipowicz

(11 XI 1918 - 16 XI 1918)
- 06

Leon Wasilewski

(17 XI 1918 - 16 I 1919)
- 07

Ignacy Jan Paderewski

(16 I 1919 - 9 XII 1919)
- 08

Władysław Wróblewski

(13 XII 1919 - 16 XII 1919)
- 09

Stanisław Patek

(16 XII 1919 - 9 VI 1920)
- 10

Eustachy Sapieha

(23 VI 1920 - 24 V 1921)
- 11

Jan Dąbski

(24 V 1921 - 11 VI 1921)
- 12

Konstanty Skirmunt

(11 VI 1921 - 6 VI 1922)

▼ Wzory znaków, flag i pieczęci poselstw i konsulatów opublikowane w „Dzienniku Urzędowym MSZ RP”, 1922 r.

PLACÓWKI MINISTERSTWA SPRAW ZAGRANICZNYCH (1921)

Ministerstwo Spraw Zagranicznych w listopadzie 1918 r. przejęło zagraniczne ekspozytury Rady Regencyjnej Królestwa Polskiego. Przedstawicielstwa Komitetu Narodowego Polskiego (KNP), uznawanego przez mocarstwa ententy, nadal działały na rzecz uznania międzynarodowego Polski.

Po samorozwiązaniu KNP i likwidacji jego przedstawicielstw w połowie 1919 r., MSZ rozbudowało sieć stałych placówek dyplomatycznych. Do końca roku powstały poselstwa w 14 stolicach: Belgrad, Berno, Bruksela, Bukareszt, Haga, Kopenhaga, Londyn, Madryt, Oslo, Paryż, Sztokholm, Rzym, Waszyngton i Watykan.

W 1921 r. MSZ posiadało: 27 poselstw, 3 delegacje, Komisariat Generalny w Wolnym Mieście Gdańsku oraz 64 urzędy konsularne (42 zawodowe i 22 honorowe). Przy 17 poselstwach funkcjonowały wydziały konsularne. Stany Zjednoczone, Stolica Apostolska, Szwajcaria, Szwecja, Wielka Brytania, Włochy. Do końca 1921 r. Rzeczpospolita Polska nawiązała stosunki dyplomatyczne z 32 państwami.

PLACÓWKI MINISTERSTWA SPRAW ZAGRANICZNYCH

- **POSELSTWA:**
Ateny
Belgrad
Berlin
Berno
Bruksela
Budapeszt
Bukareszt
Charków
Christiania [Oslo]
Haga
Helsingfors [Helsinki]
Kopenhaga
Londyn
Madryt
Moskwa
Paryż
Praga
Rewel [Tallin]
Rio de Janeiro
Ryga
Rzym [Stolica Apostolska]
Rzym [Włochy]
Sofia
Sztokholm
Tokio
Waszyngton
Wiedeń
- **DELEGACJE:**
Genewa
Kłajpeda
Konstantynopol

●

KOMISARIAT GENERALNY:
Gdańsk

●

KONSULATY GENERALNE:
Berlin
Charbin
Chicago
Londyn
Monachium
Montreal
Nowy Jork
Opole
Paryż
Zagrzeb

●

KONSULATY:
Antwerpia
Bogumin (agencja konsularna)
Buenos Aires
Buffalo
Bukareszt
Czerniowce
Detroit
Dyneburg
Essen
Gałacz
Genewa
Hamburg
Kolonia
Królewiec
Kurytyba
Kwidzyń
Lipawa
Lyon
Marsylia
Mediolan
Olsztyn (agencja konsularna)
Ostrawa na Morawach
Pittsburg
Praga
Rotterdam
Ryga
Strasburg
Szanghaj
Triest
Winnipeg (vicekonsulat)
Wrocław
Zurych

●

KONSULATY HONOROWE:
Aalborg
Aarhus
Asunción
Bordeaux
Bruksela
Christiania [Oslo]
Florencja
Hasle
Hawr
Kiszyniów
Lima
Luksemburg
Malmö
Marsylia
Montevideo
Neapol
Nicea
Palermo
Santiago de Chile
Sydney
Sztokholm
Turyn
-
-
-
- ◀ Pismo Władysława Wróblewskiego do KNP w sprawie organizacji i obsady pierwszych polskich placówek, 1 czerwca 1919 r.
- 118 | Odrodzenie służby zagranicznej
- Odrodzenie służby zagranicznej | 119

► Wacław Babiński,
wicedyrektor Departamentu
Konsularnego od 1919 r.

POLSKA SŁUŻBA KONSULARNA

Funkcjonujące podczas wojny zagraniczne placówki paryskiego Komitetu Narodowego Polskiego i warszawskiej Rady Regencyjnej przekształciły się w urzędy dyplomatyczne i konsularne odrodzonego państwa. W listopadzie 1918 r. w MSZ w Warszawie utworzono Wydział Konsularny, przekształcony następnie w departament, w którym w 1921 r. pracowały 54 osoby. Pierwszy konsulat RP powstał 15 listopada 1918 r. w Berlinie. W 1921 r. Polska posiadała na świecie 64 urzędy konsularne, w tym 42 konsulaty zawodowe i 22 honorowe. Przy 17 poselstwach funkcjonowały wydziały konsularne.

01

Protokół konferencji przygotowującej powstanie Komitetu Narodowego Polskiego z siedzibą w Paryżu, zawierający postulat roztoczenia: „opieki cywilnej nad Polakami w zachodnich państwach sprzymierzonych”, Lozanna, 9 i 10 sierpnia 1917 r.

02

Pierwszy urząd konsularny (Konsulat Generalny RP w Berlinie) rozpoczął pracę 15 listopada 1918 r. Na zdjęciu siedziba tej placówki w 1924 r.

03

Władysław Mazurkiewicz, naczelnik Wydziału Konsularnego w Sekcji Politycznej MSZ od listopada 1918 r. do marca 1919 r., zdjęcie późniejsze.

04

Po odzyskaniu niepodległości administracja w Warszawie powoli przejmowała dorobek instytucji niepodległościowych działających za granicą. Na zdjęciu pismo Ministerstwa Spraw Zewnętrznych do Komitetu Narodowego Polskiego z prośbą o informację dotyczącą utworzonej sieci konsularnej, 28 stycznia 1919 r.

05

Jeden z pierwszych konsulatów honorowych RP uruchomiono w Brukseli, na zdjęciu jego siedziba.

06

Ministerstwo Spraw Zagranicznych w Warszawie prosi Komitet Narodowy Polski w Paryżu o wystąpienie do rządu brazylijskiego o „agrément” dla Józefa Okołowicza, który otrzymał nominację na konsula generalnego, Warszawa 24 czerwca 1919 r.

08

Paszport dla Jadwigi Głuchowskiej, wystawiony przez konsula RP w Chicago, 11 listopada 1919 r.

09

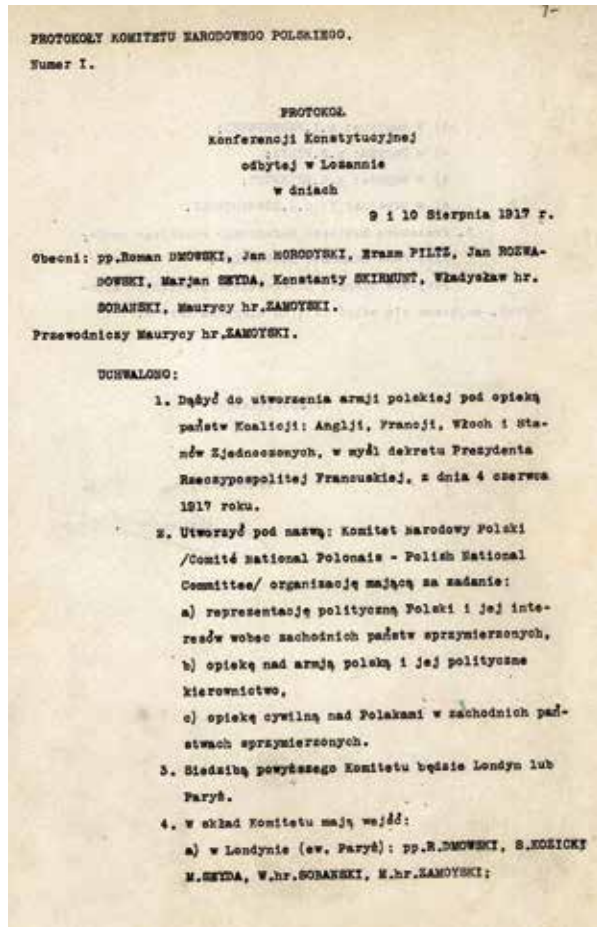
W 1919 r. został utworzony Konsulat RP w Trieście, zdjęcie późniejsze.

10

Karol Rose był pierwszym polskim konsulem (jako konsul generalny w Berlinie od 15 listopada 1918 r. do 1924 r.). Na zdjęciu nota Poselstwa RP w Berlinie informująca o przejęciu kierownictwa placówki przez Karola Rose pod nieobecność posła, 30 marca 1920 r.

11

Zbigniew Miszke, od grudnia 1918 r. w służbie konsularnej w Bernie, Genui, Trieście, na zdjęciu jako konsul RP w Kurytybie, 1922 r.

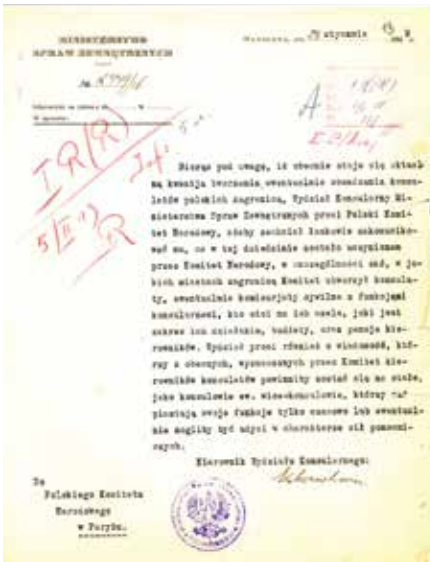
01

02

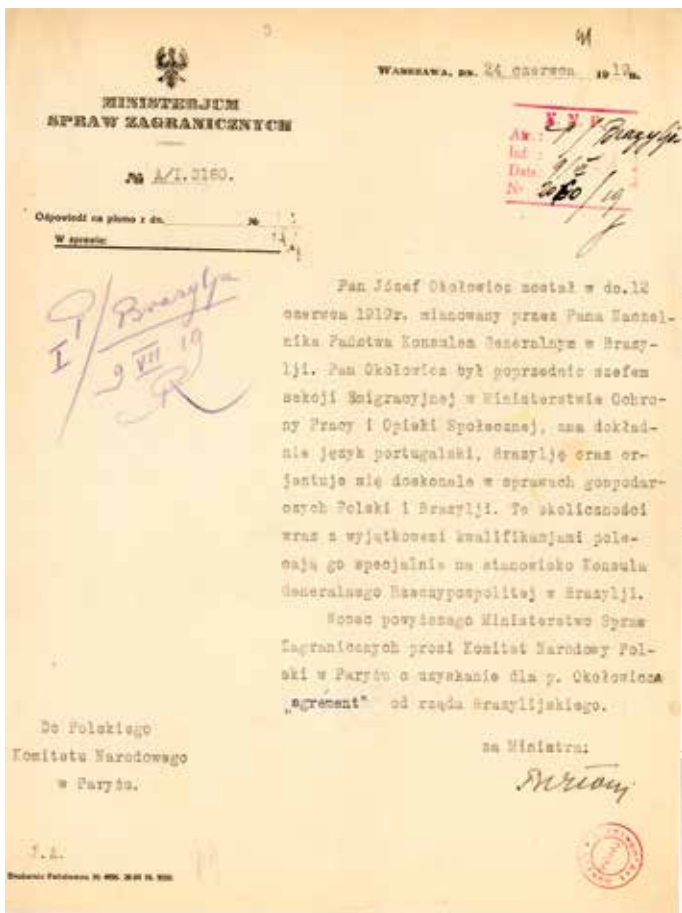
03

05

04

06

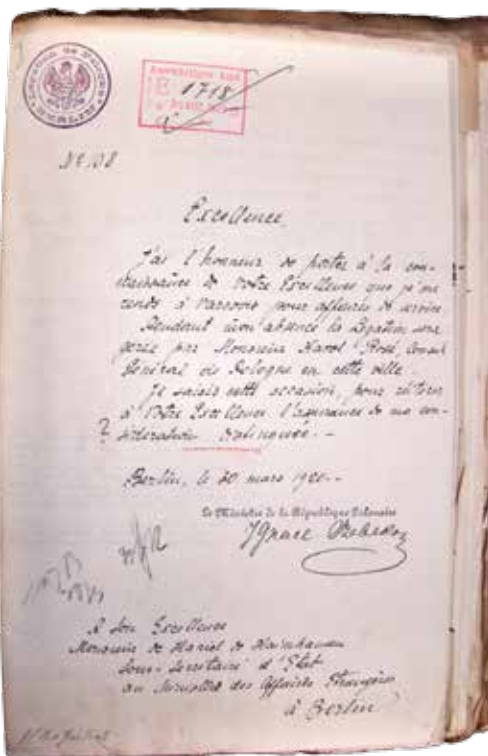
09

10

11

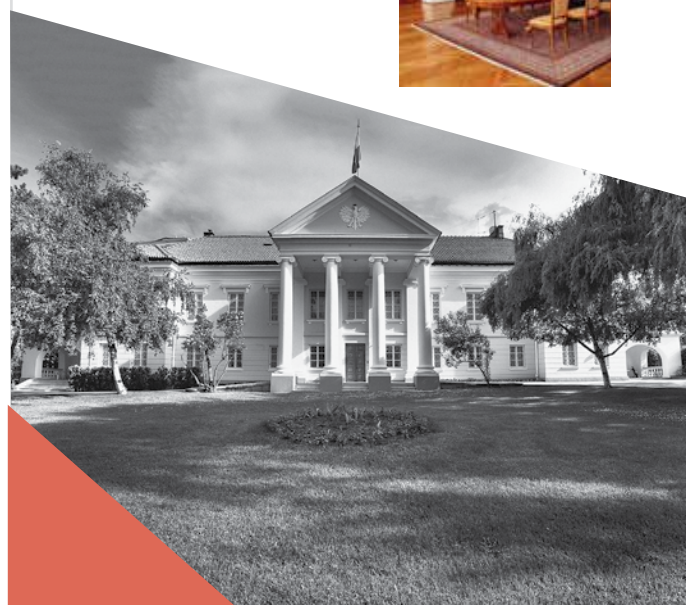

08

AMBASADA RP W ANKARZE

ATATÜRK BULVARI 241

Budynek placówki był jednym z pierwszych obiektów dyplomatycznych wzniesionych za granicą przez Rzeczpospolitą Polską. Projekt architektoniczny Karola Iwanickiego, zrealizowany w 1929 roku, ma charakter polskiego dworu na wzór warszawskiego Belwederu.

AMBASADA RP W PRADZE

VALDŠTEJNSKÁ 8

Budynek placówki pochodzi z 1580 roku. W XIX wieku należał do rodziny Fürstenbergów, stąd też wzięła się współczesna nazwa pałacu. Od 1934 roku obiekt jest w posiadaniu polskiego państwa.

AMBASADA RP W PARYŻU

57, RUE DE SAINT-DOMINIQUE

Budynek placówki to zaprojektowana pod koniec XVIII wieku rezydencja księżnej Monako. W 1936 roku Pałac Monako (Hôtel de Monaco) stał się własnością polskiego państwa.

AMBASADA RP W RYDZE

MEDNIEKU IELA 6B

Budynek placówki został zakupiony w 1931 roku. W 1992 roku władze miasta Rygi zwróciły gmach Polsce. Po gruntownym remoncie, od 2003 roku jest on siedzibą Ambasady RP.

AMBASADA RP W HADZE

ALEXANDERSTRAAT 25

Budynek placówki został
wzniesiony ok. 1860 roku.
W 1929 roku stał się
własnością polskiego
państwa.

AMBASADA RP W BERNIE

ELFENSTRASSE 20

Budynek placówki został
wzniesiony 1907 w roku. W latach
1912-1913 służył jako kancelaria
i rezydencja Poselstwa Wielkiej
Brytanii, a w latach 1914-1919
Królestwa Rumunii. Od 1920 roku
willę wynajmowało Poselstwo
RP. W 1928 roku polskie państwo
kupiło tę nieruchomość. Od 1965 r.
budynek pełni również funkcję
rezydencji ambasadora.

AMBASADA RP W WASZYNGTONIE

2640 16TH STREET, N.W.

Budynek placówki powstał
w 1910 roku. W 1919 roku
posiadłość została zakupiona
przez polskie państwo.

AMBASADA RP W LONDYNIE

47 PORTLAND PLACE

Budynek placówki pocho-
dzi z lat 70. XVIII wieku.
W grudniu 1921 roku stał
się własnością polskiego
państwa.

AMBASADA RP W BUKARESZCIE

ALEEA ALEXANDRU 23

Budynek placówki został wybudowany w 1912 roku, a na własność polskiego państwa przeszedł w 1929 roku. Gmach ambasady uległ poważnemu uszkodzeniu podczas trzęsienia ziemi w 1977 roku.

AMBASADA RP W SZTOKHOLMIE

KARLAVÄGEN 35

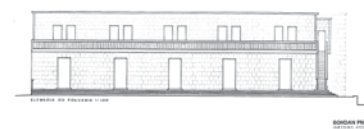
Budynek placówki został wzniesiony w 1916 roku i stał się własnością polskiego państwa w 1935 roku.

AMBASADA RP W SOFII

CHAN KRUM 46

Budynek placówki został wzniesiony w drugiej połowie lat 30. XX w. według projektu Bohdana Pniewskiego. Z tego okresu pochodzą także niektóre zachowane do dziś elementy wyposażenia wnętrza.

AMBASADA RP W BRUKSELI

29, AVENUE DES GAULOIS

Budynek placówki został przekazany polskiemu państwu przez władze belgijskie w 1925 roku.

**LUDOMIR
KOMIEROWSKI**
(1883-1954)

Sekretarz Ambasady
RP w Rzymie, 1933

**JÓZEF
LIPSKI**
(1894-1958)

Ambasador RP
w Niemczech, 1934

**JULIUSZ
ŁUKASIEWICZ**
(1892-1951)

Ambasador RP
we Francji, 1936

**ZBIGNIEW
MISZKE**
(1881-1944)

Konsul RP
w Kurytybie, 1923

**MICHAŁ
MOŚCICKI**
(1894-1961)

Posel RP w Belgii
i Luksemburgu, 1937

**WACŁAW
PRZESMYCKI**
(1891-1973)

Posel RP
w Estonii, 1936

**EDWARD
RACZYŃSKI**
(1891-1993)

Ambasador RP
w Wielkiej Brytanii,
1934

**MICHAŁ
SOKOLNICKI**
(1880-1967)

Posel w Danii,
1931

**ALFRED
WYSOCKI**
(1873-1959)

Ambasador RP
we Włoszech, 1933

**KAROL
ROMER**
(1885-1938)

Szef Protokołu
Dyplomatycznego MSZ,
Poseł Nadzwyczajny
i Minister Pełnomocny,
1934

**TADEUSZ
ROMER**
(1894-1978)

Radca Ambasady RP
w Rzymie, 1933

**GEORGE
VAXELAIRE**
(1873-1942)

Konsul Generalny
Honorowy RP
w Brukseli, 1937

WYKAZ INSTYTUCJI, Z KTÓRYCH POCHODZĄ MATERIAŁY ILUSTRACYJNE:

- ▶ Archiv Kanceláře prezidenta České republiky (Praha),
- ▶ Archiwum Akt Nowych,
- ▶ Archiwum Ministerstwa Spraw Zagranicznych,
- ▶ Archiwum Państwowe w Gdańsku,
- ▶ Instytut Polski i Muzeum im. gen. Sikorskiego (Londyn),
- ▶ League of Nations Archives (UNOG Library),
- ▶ Library of Congress (Washington, D.C.),
- ▶ Lietuvos Centrinis Valstybės Archyvas (Vilnius),
- ▶ Musée Historique de Lausanne,
- ▶ Muzeum Dyplomacji i Uchodźstwa Polskiego w Bydgoszczy,
- ▶ Muzeum Niepodległości,
- ▶ Narodowe Archiwum Cyfrowe,
- ▶ Politisches Archiv des Auswärtigen Amts (Berlin),
- ▶ polona.pl,
- ▶ The National Archives (London),
- ▶ The National Archives at College Park,
- ▶ Warszawskie Centrum Numizmatyczne,
- ▶ Wydawnictwo Rytm.

ISBN 978-83-65427-58-8

9 788365 427588